

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO

J. ANANJEVA • E. LAASIK

**PRAKTIISI
ÜLESANDEID
NÕUKOGUDE
TSIVIL-
ÕIGUSES**

TARTU 1959

PILTER

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOI
TSIVIILÕIGUSE JA -PROTSESSJ KATEEDER

J. ANANJEVA ja E. LAASIK

PRAKTIISI ÜLESANDEID NÕUKOGUDE TSIVIILÕIGUSES

Vastutav toimetaja:
prof. E. I l u s

Tartu 1959

Lk. 1-99 koostanud J. A n a n j e v a ja

lk. 100-254 E. L a a s i k

TRÜ Rotaprint 1959. Tell. nr.117. Tir. 450. MB 00489.

Hind rbl. 4.80.

E e s s ö n a

Käesolev kaasuste kogumik on ette nähtud õppevahendina praktikumide läbiviimiseks nõukogude tsiviilõiguse üld- ja eriosa kohta TRÜ Õigusteaduskonnas nii statsionaarsetele kui ka mittestatsionaarsetele üliõpilastele. Kogumiku koostamisel on püütud silmas pida NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud programmi. Kaasused on koostatud ainult nende teemade kohta, milles tavaliselt viiakse läbi praktikumid.

Praktikumide eesmärgiks on teoreetiliste teadmiste kinnistamine, nende teadmiste ja õigusnormide rakendamise oskuse arendamine tsiviilõiguslike küsimuste lahendamisel tegelikus elus. Seepärast kogumiku on võetud iga teema kohta ainult tüüpilisemad juhud, mahutades nendesse kõige tähtsamad probleemid praktikast.

Antud kaasuste kogumik on eesti keeles esimene. Võrreldes teiste kõrgemate õppeasutuste poolt väljaantud kaasuste kogumikega on püütud parandada kaasuste esitamise süsteemi, järjestades nad vastavalt õpiku materjalidele ja programmi küsimustele.

Kaasused on võetud NSV Liidu ja Eesti NSV ülemkohtu tsiviilasjade kohtukolleegiumide ja Eesti NSV rahvakohtute praktikast. Valdav enamik neist on annoteeritud ja kohandatud praktikumidele. Kohtude asukohad ja protsessiosaliste perekonnanimed on muudetud.

Kogumiku koostamisel on ära kasutatud ka kirjanduses ja teistes kogumikes juba avaldatud huvitavamad kaasused, eriti aga nendes peatükkides, kus kohalike kohtude praktikat oli vähe või see ei olnud autoritele kättesaadav. Mõned kaasused on autorite poolt meelevaldselt konstrueeritud teoreetiliste küsimuste paremaks selgitamiseks, ilma et neil oleks algkuju praktikas.

Autorid.

K O D A N I K U D

- Põhimaterjal: 1. Орик - Советское гражданское право, т. I, М. 1950.
2. Постатейные материалы к гражданскому кодексу РСФСР, М. 1954, 8-II.
 3. VNFSV Tsiiviilkoodeks, §§ 4-12, 31, 60^a, 405.
 4. VNFSV Abielu, perekonna ja eestkostete seaduste koodeks, §§ 68-74, 85-94, 110.
 5. Сборник нормативных материалов по Советскому гражданскому праву. Часть I, М. 1958, 19-24.

Soovitata kirjandus: 1 О.Н. Братусь, Субъекты гражданского права, М. 1950, 32-90.

2. А.А. Юрченко, Безвестное отсутствие по советскому гражданскому праву, Л. 1954.

Kontrollküsimused. 1. NSV Liidu kodanike tsiviilõigusevõime mõiste ja sisu.

2. Tsiviilõigusevõime algus ja lõpp.
3. Isiku teadmata äraolijaks ja surnuks tunnistamine.
4. Kodanike teovõime mõiste ja selle algus.
5. Vaimuhaigete ja vaimunõrkade teovõimetuks tunnistamise kord.
6. Eestkoste ja hoolduse mõiste ning korraldus.
7. Elukoha mõiste ja tähtsus tsi-

viilõiguses.

8. Perekonnaaeisuaktide registreerimine.

1.

Endised abikaasad Viktor ja Laine Kivi sõlmisid peale nende abielu lahutamist omavahel järgmise sisuga lepingu:

"§ 1. Kivide alaealine poeg Arno jääb ema kasvatada, kusjuures Laine Kivi kohustub mitte astuma teistkordselt abiellu kuni poja täisealiseks saamiseni.

"§ 2. Viktor Kivi kohustub mitte asuma Tallinna linna, kuhu ema pojaga jäävad alaliselt elama.

§ 3. Osa abikaasade ühisvarast jaotatakse järgmiselt: a) Laine Kivile jääb Nõmmel asuv elumaja ja tiibklaver, b) Viktor Kivile sõiduauto "Pobeda" ja kabineti sisustus. Laine Kivi kohustub klaverit mitte võõrandama."

V. ja L. Kivi pöördusid notari poole palvega tõestada nende omavaheline leping.

Kas lepingu sisu on seaduspärane?

2.

Selgis, astudes abiellu naiskodanik Jõeääriga, kinkis viimasele suvila. Kinkeleping vormistati seaduse nõuete kohaselt. Samaaegselt andis Jõeäär Selgi-

se nõudel temale kirjaliku kohustuse selles, et juhul, kui ta otsustab jätkata õppimist, valib ta selleks ainult nende alalise elukoha linnas asuva kõrgema õppeasutuse. Sama aasta sügisel astus Jõeäär Tallinna Polütehnilisse Instituuti (abikaasade elukohaks oli Tallinn). Aasta hiljem viidi Selgis üle teisele töökohale Tartusse. Et Tartus sama profiiliga kõrgemat õppeasutust ei ole, keeldus Jõeäär Tartusse üle tulemast. Seoses eeltooduga tekkisid abikaasade vahel lahkkelid ja Selgis pöördus rahvakohtusse nõudega tühistada kinkelepings ning anda temale tagasi suvila. Oma nõuet põhjendas Selgis sellega, et Jõeäär on rikkunud tema poolt kingi saamisel antud kohustuse.

Kas Selgise hagi kuulub rahuldamisele?

3.

Juunis 1956.a. sõitis Tartus elunev B.Lind supuhkusele Leedu NSV-sse, kust ta tagasi ei tulnud. Vaatamata sugulaste järelepärimistele ei saadud tema kohta mingeid teateid. Kohtuotsuse põhjal oli Lind kohustatud maksma alimente oma alaealisele pojale. Linnule kuulub Tartus elumaja, korteri sisustus ja muu vara, mis asub tema õe valduses.

Kuidas on võimalik lapse emal saada alimente?

4.

1953.a. jaanuaris omastas riigitehase kassapi-

daja A. Ermson (elukoht Tartus) töötajatele töötasude väljamaksmiseks saadud raha 25 000 rbl. ning kadus sellega teadmata kuhu. Tema vastu algatati kriminaalasi ja ta kuulutati tagaotsitavaks. A. Ermsonile kuulub maja asukohaga Tartu rajoonis.

1956.a. oktoobris A. Ermsoni abikaasa Hilja Ermson, asudes alaliselt elama Narva linna, pöördus avaldusega Narva notariaalkontori notari poole A.Ermsoni surnuks tunnistamiseks.

Kas Hilja Ermsoni taotlus kuulub rahuldamisele?

5.

I variant.

Geoloog Mõttus, olles geoloogide ekspeditsiooni koosseisus, sõitis laeval Vladivastokist Kamtšatkale. Merel tõusnud tormi tagajärjel laev hukkus. Päästetud reisijate hulgas Mõttust ei leidunud. Geoloogilise ekspeditsiooni ülem saatis Mõttuse abikaasale Otsale ametliku kirja, kus teatas laeva hukkumisest ja avaldas arvamust, et Mõttus võis surma saada. Kuue kuu möödumisel kirja saamisest müüs Ots maja ära, mis erivarana kuulus Mõttusele. Ostjaks oli kod. Sadam, kes oli palju aastaid elanud samas majas üürnikuna.

Varsti peale maja müümist ilmus Mõttus tagasi ning esitas hagi Otsa ja Sadama vastu, nõudes ostu-müügi lepingu tühistamist ja temale maja tagastamist.

Kuidas tuleb kohtul vaidlus lahendada?

II variant.

Kuidas tuleks lahendada sama kaasus sel juhul, kui ekspeditsiooni ülema kirja alusel Mõttus oleks surnuks tunnistatud ja maja oleks pärimise korras üle läinud naisele ning siis viimase poolt müüdud isikule, kes Mõttuse kadumajäämisest ei olnud teadlik?

6.

Suure Isamaasõja algpäevil 1944.a. lahkus maalikunstnik M.Maaserv Tartust hävituspataljoni koosseisus. Lahingutes okupantidega jäi ta teadmata kadunuks. Alles 1955.a. õnnestus M. Maaserva abikaasal L. Maaserval leida rida tunnistajaid, kes teadsid kunstniku saatusest. Nii abikaasad Keeristed, kellele esitati M. Maaserva foto, tundeid temas ära isiku, kes 1941.a. suvel, olles raskelt haavatud, varjas ennast nende talu rukkipõllul, kust okupandid ta siiski leidsid ning mõrvasid. Kod. Neem, kes pärast Eesti NSV vabastamist oli korraldanud Nõukogude armee langenud sõdurite ja partisanide ümbermatmist ühishauda, seletas, et Keerise talu põllult 1941.a. eugisel välja kaevatud laiba kuue taskust oli leitud dokumente ja esemeid, mis kuulusid M. Maaservale. Sõjaolukorras tõttu jäid need dokumendid ja vastavad protokollid kadunuks ning surmajuhtum jäi registreerimata.

Kuidas oleks võimalik L.Maaserval saada oma mehe surmatunnistust?

E. Lepik, 16 aastat vana, asus pärast töötuskooli lõpetamist tööle, kus teenib iga kuu 500 rbl. Oma töötasu kulutab E. Lepik ebaotstarbekalt, millega tema vanemad ei ole rahul. Seoses sellega pöördus E. Lepiku isa poja töökoha administratsiooni poole palvega pojale mitte välja anda kogu töötasu, vaid ainult 1/3 sellest, ülejäänud 2/3 maksta aga vanemate kätte.

Kas eeltoodud palve kuulub rahuldamisele?

15-aastane alaealine Peeter Org sai oma vennalt sünnipäevakingitusena fotoaparaadi. Peeter otsustas fotoaparaadi ära müüa, et saada raha jalgratta ostmiseks. Sel eesmärgil andis ta fotoaparaadi komisjonikaupluses müügile.

Peetri isa K. Org, saades sellest teada, nõudis komisjonikaupluse direktorilt fotoaparaadi tagastamist, millest aga direktor keeldus, põhjendades seda sellega, et 1) kuna fotoaparaat on alaealisele kingitud, mitte aga tema enda poolt ostetud, siis võib ta seda ka oma äranägemisel käsutada, 2) kuna fotoaparaat on kingitud pojale, mitte aga tema vanematele, siis ole viimastel õigust seda tagasi nõuda. K. Org esitas hagi komisjonikaupluse vastu fotoaparaadi tagasinõudmiseks.

Kuidas peab kohus vaidluse lahendama?

9.

17-aastane I kursuse üliõpilane Enn Haav võitis 3000 rbl. stipendiumi arvel ostetud riigilaenu obligatsiooniga. Olles suur kunstihuviline ostis ta kod. Laoselt kogu summa eest mitmesuguseid maale. Enn Haava ema A.Haav, leides, et poeg on talitanud kergemeelselt, nõudis kohtus ostu-müügi lepingu tühistamist, sest see oli sõlmitud tema nõusolekuta.

Kas A. Haava nõue kuulub rahuldamisele?

10.

Lapsed E.Allik - 10 a. vana, L.Murumets - 12 a. ja U.Lill 15 a. vana, mängides palli maja õues, purustasid aknaklaasid.

Kes vastutab nende poolt tekitatud kahju eest?

11.

V. Diiner, olles määratud alaealise Tõnu Kaase hooldajaks, sõlmis oma venna L.Diineriga lepingu, millega andis viimasele 5 aastaks rendile alaealisele kuuluva elumaja.

2 aastat hiljem sai Tõnu Kaak täisealiseks ning esitas nõudmise, et L.Diiner vabastaks rendile võetud maja, millest aga viimane keeldus põhjusel, et rendilepingu tähtaeg ei ole veel saabunud.

Kas Tõnu Kase nõue lepingu lõpetamise kohta kuulub rahuldamisele?

12.

K. Meri määrati vanemateta jäänud alaealise Rohtla (15 a. vana) hooldajaks. Rohtlale kuulus maja ja mitmesugust muud vara, mis oli saadud pärandvarana peale vanemate surma. Hooldatava ülalpidamise kulude katteks otsustas Meri osa pärandvarast ära müüa. Selle juures tekkis hooldaja ja hooldatava vahel vaidlus vara vöörandamise järjekorra üle. Rohtla arvates oleks tulnud esmajärjekorras müüa maja, säilitades muu vara. Meri asus aga vastupidisel seisukohal.

Kes peab lahendama antud vaidluse?

J U R I I D I L I S E D I S I K U D

- Põhimaterjal: 1. Õrik - Советское гражданское право, т. I, Москва 1950, гл. УП.
2. VNPSV Tsiviilkoodeks, §§ 13-19.
3. Постатейные материалы к гражданскому кодексу, Москва 1954, 8-24.
- Собрание Постановлений Правительства СССР, Москва 1957, № 2, ст. 14.
4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, часть I. М. 1958, 24-101.

Soovitatav kirjandus: С.Н. Братусь, Субъекты гражданского права, Москва 1950, ч. II.

- Kontrollküsimused: 1. Juriidilise isiku mõiste mõukogude tsiviilõiguses.
2. Juriidilise isiku põhitunnused.
3. Juriidiliste isikute tekkimine.
4. Juriidilise isiku õigusvõime.
5. Juriidilise isiku organi mõiste.
6. Juriidiliste isikute põhilii-
gid NSV Liidus.
7. Kohalikud tõõrahva saadikute
mõukogud kui juriidilised isi-
kud.
8. Riiklikud eelarvelised asutused
juriidiliste isikutena.
9. Riiklike ettevõtete liigid ja
küsimus nende juriidilisest
isiksusest.

10. Kooperatiivsed organisatsioonid
juriidiliste isikutena.
11. Ühiskondlikud organisatsioonid
juriidiliste isikutena.
12. Firma. Tootmismärk ja kaubamärk.

1.

Riigitehase isemajandava transpordiosakonna ülem sõlmis artelliga "Ehitus" osakonna nimel lepingu, mille kohaselt transpordiosakond kohustus 3 kuu jooksul välja vedama 2000 tm artelli metsamaterjale.

Lepingusse oli sisse võetud kokkulepe leppetrahvi kohta, mida transpordiosakond pidi maksma tehasele lepingu mitteõigeaegse täitmise puhul. Kahe kuu möödumisel transpordiosakond keeldus lepingu edasisest täitmisest, jättes välja vedamata 800 tm materjale.

Kelle vastu tuleb artellil esitada lepingust tulenev nõue?

2.

Jaroslavli autotehase esindaja Leningradis pöördus tehase "Marksist" direktori poole ettepanekuga sõlmida esindusega leping nahkrihmade hankimiseks. Oma volituste tõenduseks esitas autotehase esindaja ametitõendi ja tõendi selle kohta, et esindusele on avatud Riigipanga Leningradi osakonnas arveldusarve.

Kas esitatud dokumendid on küllaldased selleks,

et tehas "Marksist" võiks sõlmida esindusega lepingu?

3.

Läbisõidul tehase "Ehitusdetail" õuest purustas Ehitustrusti veoauto 4 kasti aknaklaasi, mis kuulusid tehasele. Tehas esitas trusti vastu kahjutasunõudmise 1300 rbl. suuruses.

Asja arutamisel arbitraažis väitis Ehitustrusti esindaja, et tehase nõue ei kuulu rahuldamisele, sest tehas "Ehitusdetail" ise kuulub sama trusti koosseisu (nn. "trustitud" ettevõttena) ega oma juriidilise isiku õigusi.

Kas Ehitustrusti esindaja väide on põhjendatud?

4.

Tööstuskombinaadi transpordiosakonna veoauto sõitis sama kombinaadi koosseisu kuuluva klaasivabriku õue. Autojuhi ettevaatamatuse tagajärjel riivas autokasti nurk õues seisvat vankrit, millele olid laaditud klaastoodetega täidetud kastid. Kokkupõrkest tingituna purunenud klaasesemete väärtus oli 1720 rbl.

Et Rahvamajanduse Nõukogu loal oli klaasivabrik üle viidud iseseisvale bilansile, leidis vabriku direktor, et kombinaadi transpordiosakond peab tasuma vabrikule tekitatud kahju, ning esitas vastava hagiavalduse arbitraaži.

Kas esitatud hagi kuulub arbitraažis arutamisele ja rahuldamisele?

5.

Ehitustrusti juhtkond otsustas eraldada trusti koosseisust iseseisva juriidilise isikuna Ilmatsalu tellisetehase. Otsus vormistati Ehitustrusti direktori käskkirjaga 24. novembril 1957.a. Ühtlasi teatas Ehitustrust tarbijatele ettevõtetele, et kõik telliskivide hangetest tulenevad pretensioonid tuleb alates 25. novembrist 1957.a. esitada tehase vastu.

1. Kas tehase eraldamine iseseisva juriidilise isikuna on toimunud?
2. Millisest momendist tekib tehase iseseisev vastutus?

6.

Sovhoosi "Iskra" ning puu- ja aedvilja tehase "Edu" vahel sõlmitud lepingu kohaselt kohustus sovhoos hankima tehasele 1957.a. 124 tonni aedvilja. Hankimine oli jaotatud kvartalitele. Juulis-augustis täitis sovhoos osaliselt III kv. kohustuse, septembris aga katkestas lepingu täitmise. Seoses eeltooduga esitas tehas "Edu" 1957.a. oktoobris Riiklikku Arbitraaži hagi, paludes kostjalt välja mõista leppetrahvi ja viivist kokku 1100 rubla ning kohustada teda hankima aedvilja IV kvartalis.

Asja lahendamisel arbitraažis selgus, et vastavalt Ministrite Nõukogu määrusele 25.augustist 1957.a. on sovhoos "Iskra" likvideeritud tema liitmise teel

sovhoosiga "Pobeda". Seoses eeltooduga tõmmati protsessi kostjana sovhoos "Pobeda"

Sovhoos "Pobeda" esindaja vaidles hagile vastu, toetudes järgmisele: 1) sovhoos "Pobeda" ei ole tehasega lepingulises vahekorras, 2) ta ei vastuta sovhoosi "Iskra" tegevuse eest, 3) nii leppetrahv kui ka viivis on trahvi iseloomuga sanktsioonid ja nende kohaldamiseks sovhoosi "Pobeda" suhtes puudub alus, sest viimane ei ole oma kohustusi rikkunud.

Millise otsuse peab tegema Riiklik Arbitraaž?

7.

Artelli "Ühing" üldkoosolek võttis vastu otsuse artelli täieliku likvideerimise kohta. Koosoleku poolt valitud likvideerimiskomisjon avaldas 1. juunil 1957. a. ajalehes kuulutuse artelli likvideerimise kohta, teatades, et isikud, kellel on pretensioone artelli vastu, esitaksid need hiljemalt 1. augustiks 1957. a. Likvideerimiskomisjon rahuldab kõik tähtajaliselt esitatud nõudmised ning asus likvideerimisbilansi koostamisele. 10. augustil 1957. a. esitas kod. Meri komisjonile avalduse, paludes välja maksta 300 rbl. artellile müüdud materjalide eest, kusjuures ta seletas, et haiglas viibimise tõttu ei olnud temal võimalik varem oma nõudmist esitada. Likvideerimiskomisjon lükkas Mere nõudmise tagasi ning andis 3. oktoobril 1957. a. Kooperatsiooni Liidule üle likvideerimisest järe-

lejäänud vara ja likvideerimisbilansi, mis kinnitati 12. oktoobril 1957.a.

Mere poolt likvideerimiskomisjoni vastu esitatud hagi rahuldati kohtus 24. septembril 1957.a. ja otsus jõustus 5. oktoobril 1957.a.

10. jaanuaril 1958.a. esitas kod. Ani hagi Kooperatsiooni Liidu vastu, nõudes 200 rbl. väljamõistmist samale artellile "Ühing" 1957.a. tehtud töö eest. Nõudmise esitamise hilinemist põhjendas Ani sellega, et ta ei olevat teadnud artelli likvideerimisest.

- 1) Kelle arvel on võimalik täita kohtuotsust Meri nõudmises?
- 2) Kuidas tuleb lahendada Ani poolt esitatud hagi?

8.

Põllumajanduse Teaduslik Uurimisinstituut avas oma territooriumil tööstuskaupade kaupluse instituudi töötajate teenindamiseks. Instituut tellis mööblivabrikult kaupluse jaoks vajaliku sisustuse. Et aga instituudil ei olnud võimalik arvet tasuda, viivitas ta tellitud sisustuse vastuvõtmisega. Mööblivabrik esitas Riiklikku Arbitraaži hagi, paludes kohustada instituuti lepingu täitmisele ja välja mõistma temalt lepingus ettenähtud leppetrahvi.

Millise otsuse peab tegema Riiklik Arbitraaž?

9.

Rajooni Tarbijate Kooperatiivide Liit sõlmis kolhoosidega rea lepinguid juurvilja ostmise kohta. Seoses rahaliste raskustega ei suutnud RTK Liit mitmele kolhoosile ostetud juurvilja eest õigeaegselt tasuda. Et RTK Liidu seletuse kohaselt juurvilja kokkuostu teostati TK Vabariikliku Liidu ülesandel, esitasidki müüjad viimase vastu oma nõudmised. TK Vabariiklik Liit võttis õigeaks, et juurvilja kokkuost toimus tema ülesandel, kuid keeldus selle eest tasumast järgmistel motiividel:

1) RTK Liit on iseseisev juriidiline isik, mistõttu mingisugune teine organisatsioon ei vastuta tema võlgade eest.

2) RTK Liit sõlmis lepingud oma nimel, mitte aga TK Vabariikliku Liidu volituse põhjal.

Kas TK Vabariikliku Liidu vastuväited on põhjendatud?

10.

Eesti TK Vabariiklik Liit avas Erevanis oma esinduse puuvilja kokkuostuks. Esinduse eesotsas olev volinik Aru varustati vastava volikirjaga ja Riigipanga Erevani kontoris avati esinduse arveldusarve. ETKVL volinik Aru ostis Armeenia Vabariigi kolhoosidelt kokku suurema hulga puuvilja, saatis selle ära teadmata kuhu ning põgenes ise, jättes kolhoosidele

raha tasumata. Samaaegselt selgus, et Aru on kuritegelike kombinatsioonide teel välja võtnud Riigipangast esinduse arveldusarvel olnud raha ja selle omastanud. Kolhoosid esitasid hagi ETKVL-i vastu, nõudes esindusele müüdud puuvilja eest tasumist. ETKVL-i esindaja vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et Krevani esindus on iseseisev majandusühik ja kuna temale olid puuvilja kokkuostuks eraldatud summad, siis ei kanna ETKVL tema võlgade eest vastutust. Kui aga esindusel puudub raha, siis tuleb kolhoosidel esitada nõudmised Aru vastu, kes esinduse raha omastas. (Vaidluse lahendamise momendil oli Aru juba tabatud ja võetud vahi alla)

Kuidas tuleb kohtul lahendada vaidlus?

11.

Isemajandamisele ja iseseisvale bilansile üleviidud "Tööstuskaubastu" majapidamistarvete kaupluse direktor sõlmis Tööstuskombinaadiga lepingu, mille kohaselt viimane kohustus hankima kauplusele mitmesuguseid keraamikatooteid 5000 rbl. eest. Tööstuskombinaadi poolt valmistatud toodangu vastuvõtmisel tekkisid lahkarmused selle kvaliteedi osas ja kaupluse esindaja keeldus kaupu vastu võtmast.

Tööstuskombinaat, leides, et pretensioon kvaliteedi suhtes on alusetu, esitas arbitraaži hagi, milles palus kohustada kauplust hangitud kaupu vastu võt-

ma ja raha üle kandma. Arbitraaži istungil esitas kaupluse esindaja järgmised vastuväited: 1) sõlmides lepingu oli kaupluse endine direktor toiminud ebaõigesti - ta ei arvestanud, et antud liiki keraamika-tooteid elanikkond üldse ei vaja. Seega oleks lepingu täitmine kauplusele kahjulik; 2) kauplus ei ole juriidiline isik ning ei saa olla kostjaks. Hagi tuleks Tööstuskombinaadil esitada kaupluse endise direktori vastu, kes oli lepingu sõlmijaks.

Kas kaupluse esindaja vastuväited on põhjendatud?

12.

Metallitööliste Ametiühingu tehase "Jõud" käitiskomitee ja Riikliku Filharmonia vahel sõlmitud lepingu kohaselt andis Filharmonia tehase klubis kontserdi. Kokkuleppe kohaselt pidi tehase käitiskomitee Filharmonia jooksvale arvele üle kandma tasu 1800 rbl. hiljemalt 5 päeva jooksul. Et aga tehase käitiskomitee jooksva arvel momendil puudusid vastavad summad, ei täitnud ta oma kohustust. Seoses eeltooduga esitas Filharmonia hagi tehas "Jõud" vastu 1800 rbl. väljamõistmises. Arbitraaži istungil väitis tehase esindaja, et tehas ei kanna vastutust ametiühingu käitiskomitee tegevuse eest ja arvas, et õigeks kostjaks on Metallitööliste Ametiühingu Linnakomitee, keda tuleks sellisena protsessi tõmmata.

Kellelt saab Filharmoonia nõuda kontserdi eest tasu?

13.

Tekstiilitöölise Ametiühingu Linnakomitee avas klubi. Kui klubi oli eksisteerinud 6 kuud, ilmnes, et tema direktori hooletuse ja ebaperemeheliku tegevuse tõttu ületavad klubi võlad tema rahalised vahendid. Seoses sellega esitas rida kreditore, kelle võlanõudmisi klubi direktor ei suutnud rahuldada, oma pretensioonid Tekstiilitöölise Ametiühingu Linnakomitee vastu.

Kas viimane vastutab tema poolt organiseeritud klubi võlgade eest?

T E H I N G U D

Põhimaterjal: 1) Ёрик - Советское гражданское право, т. I.
гл. X, М. 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks: 1) §§ 26-43,
2) 2,9,10,270, 3) 111,155, 4) 90,
130, 137, 138, 184, 211, 238, 266,
379, 5) 147, 148, 149, 150, 151, 402.

3. VNFSV Tsiviilprotsessikoodeks,
§§ 54-58

Soovitav kirjandus: И.Б. Новицкий, Сделки и исковая дав-
ность, Госюриздат, М.1954, /ч. I Сдел-
ки/.

Kontrollküsimused: 1. Tehingute mõiste ja tähtsus.
2. Tahe ja tahteavaldus tehingus.
3. Tehingute kehtivuse tingimused.
4. Tehingute kehtetus.
5. Tehingute seadusvastasus.
6. Tehingute vorm.
7. Teovõimetu isiku poolt soorita-
tud tehing.
8. Tehingud, mis on sooritatud ek-
simuse, pettuse, vägivallega või
ähvarduse mõjul.
9. Tehingud, mis on sooritatud esin-
daja poolt kuritahtlikul kokku-
leppel kontrahendiga.
10. Orjastavad tehingud.
11. Näilikud ja teeseldud tehingud.
12. Tehingute kehtetuse õiguslikud

tagajärjed.

13. Tingimused ja tähtajad tehinguile.

1.

Aleksander Teder vahetas oma elamispinna kod. Väljale kuuluva elamispinna vastu. Varsti pärast elamispinna vahetamist tuli tagasi pikemaajalisest komandeeringust Aleksander Tedre vend Peeter Teder ja esitas kohtus Välja vastu hagi, nõudes elamispinna vahetamislepingu tühistamist. Oma hagi põhjendas Peeter Teder järgmiste asjaoludega: Aleksander Teder oli juba mitmeid aastaid vaimuhaige ning seetõttu oma venna (s.o. P. Tedre) eestkoste all. Seega ei olnud Aleksander Teder võimeline oma asju arukalt korraldama, mis nähtub ka sellest, et ta südalinnas asuva 20-m²-se toa vahetas äärelinnas asuva mugavusteta 12-m²-se toa vastu. Hageja palub vahetuslepingu tühistada ja A. Tedrele tema endine tuba tagasi anda ning lisaks sellele Väljalt A. Tedre kasuks välja mõista 600 rbl. kahjutasu, kuna ühest korterist teise kolimisel ekspreside ettevaatamatuse tõttu purunes trümoopeegel.

Kostja vaidles hagile vastu ja palus see rahuldamata jätta, kuna tema ei olnud teadlik Aleksander Tedre haigusest, vahetuse vormistamise ajal oli viimane jätnud täiesti normaalse inimese mulje. Ühtlasi oli hagejal teada, et Aleksander Teder töötab. Seega siis mingit kahtlust tema teovõimes ei tekkinud. Oma

soovi vahetada elamispind põhjendas Aleksander Teder sellega, et saab võimaluse asuda elama tšõkohale lähemale.

Millise otsuse peab kohus tegema?

2.

1956.a. septembris sõlmis metallitehase transpordiosakonna juhataja N.Kivit veolepingu "Kungla" kolhoosi juhatusega. Lepingu järgi kohustus transpordiosakond 1956.a. novembris välja vedama metsast 500 tm kolhoosi puitmaterjali. Transpordiosakond ei täitnud oma lepingulisi kohustusi ning kolhoos esitas tehase vastu hagi, nõudes lepingu reaalset täitmist. Kohtus vaidles tehase esindaja hagi rahuldamise vastu põhjustel, et: 1) lepingu sõlmimine oli vastuolus tehase plaaniliste ülesannetega, 2) transpordiosakonna juhataja ei olnud õigustatud lepingut sõlmima.

Kuidas peab kohus lahendama antud vaidluse?

3.

M. Adler müüs Kasele klaveri 3000 rbl. eest, kusjuures Kask maksis lepingu sõlmimisel 400 rbl., ülejäänud summa lubas ta tasuda klaveri üleandmisel, mis pidi toimuma 6 kuud hiljem. Kui Kask 6 kuu möödudes ilmus klaveri järele, selgus, et Adler (s.o. müüja) oli vahepeal surnud. Tema pärija Mägi keeldus klaverit välja andmast, kuna ta Adleri ja Kase vahel

sõlmitud lepingust midagi ei teadvat ja pärimiskorras saadud klaverit müüa ei kavatsevat. Kask esitas Mägi vastu hagi klaveri väljanõudmises. Lepingu sõlmimise fakti tõendamiseks palus ta üle kuulata 2 tunnistajat, kes olid teadlikud lepingu sõlmimisest.

Kas Kase hagi kuulub rahuldamisele?

4.

P. Enno ostis A. Orumetsalt 25 000 rbl. eest majavalduse, mis asus Elva linnas. Ostmine toimus suulise kokkuleppe alusel ja Enno tasus Orumetsale maja hinna. Müüja, kes ise elas Tallinnas, lubas paar kuud hiljem sõita Elva, et vormistada ostu-müügi leping notariaalselt. Kuu aega hiljem Orumets sõitis küll Elva, kuid keeldus Ennoga lepingut vormistamast, kuna oli vahepeal otsustanud ise Elva elama asuda. Enno esitas hagi, nõudes lepingu sõlmimist ja maja üleandmist. Kohtus müüja ei eitanud raha saamist ning oli nõus selle tagasiandmisega, lepingu sõlmimisest aga keeldus.

Kuidas tuleks vaidlus lahendada?

5.

H. Lind müüs E. Kaarele temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva maja. Notariaalset lepingut ei vormistatud, vaid Lind andis Kaarele allkirja selles, et on täielikult kätte saanud müüdud maja väärtuse 28 000 rbl. Ostja sai maja oma valdusse ja kasutas se-

da 15 aastat, makstes kõik maksud ja teostades vajaliku remondi. Ühtlasi tegi Kaar majas rea ümberehitusi ja rajas maja juurde viljapuuaia. 15 aasta möödumisel peale maja müümist Lind suri. Tema pärijad esitasid hagi Kaare vastu, nõudes maja äravõtmist ja pärimisvara nendele üleandmist.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

6.

M. Rand laenas kahe tunnistaja juuresolekul V. Okkilt 1000 rbl. tähtajaga 2 kuud. M. Rand saadud laenu tähtajaks ei tasunud. Okk esitas kohtusse hagi, nõudes Rannalt laenu tasumist. Kohtuistungil ei eitanud kostja laenu saamist ja seletas, et rahaliste vahendite puudumisel ei ole tal võimalik laenu tasuda. Hageja palus kohut üle kuulata tunnistajaid. Kohus keeldus tunnistajate ülekuulamisest ja tegi hagejale ettepaneku esitada kohtule laenulepingut tõendavad kirjalikud tõendid. Et Okk'il sellised tõendid puudusid, jättis kohus hagi rahuldamata.

Kas kohtuotsus on õige?

7.

A. Org laenas B. Vainolt allkirja vastu 400 rbl., mille tasumise tähtajaks oli ette nähtud 1. november 1956.a. 10. detsembril 1956.a. esitas Vaino Org'i vastu kohtusse hagi laenatud summa tagasinõud-

mises. Hagiavalduse juurde oli lisatud Org'i allkiri. Kohtas seletas Org, et ta on völa Vainole täielikult tasunud, kuid unustanud tagasi nõuda oma allkirja. Laenu tasumise fakti tuvastamiseks palus Org üle kuulata 2 tunnistajat.

Kuidas peab toimima kohus?

8.

Tööstuskombinaat vajab elumaja oma tööliste varustamiseks elamispinnaga. P. Alles tegi kombinaadi direktorile ettepaneku osta kombinaadi jaoks temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluv maja 30 000 rbl. eest. Maja inventarihind oli 15 000 rbl. Et tööstuskombinaat kui riiklik ettevötte ei vöinud inventarihinna eest maksta, siis leppisid pooled kokku selliselt, et ostu-müügi lepingu asemel vormistati rendileping tähtajaga 10 aastat. Kasutustasu määrati 3000 rbl. aastas, tingimusel, et 10 aasta pärast omandiõigus läheb üle tööstuskombinaadile. Lisaks sellele maksis tööstuskombinaat ka kõik riiklikud maksud.

10 aasta möödumisel esitas Alles maja tagasiandmise hagi, põhjendades seda rendilepingu tähtaja saabumisega. Tööstuskombinaat aga pidas end maja omanikuks.

Kuidas tuleb vaidlus lahendada?

9.

O. Allikao müüs E. Kivimäele temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva maja 20 000 rbl. eest. Maja juurde kuulus ka väärtuslik viljapuuaed. Prokurör esitas kohtus hagi, nõudes Alliksoo ja Kivimäe vahel sõlmitud ostu-müügi lepingu tühistamist TsK § 30 alusel järgmistel kaalutlustel.

Müüdud maja on väiksemõõduline, tema väärtus on maksimaalselt 8000 - 10 000 rbl. Seega on ilmne, et lepingu põhiliseks objektiks pole mitte maja, vaid aed, s.t. maa, mis on tsiviilkäibest eraldatud.

Esitades hagile vastuväiteid, Alliksoo ei eitanud, et lepingu sõlmimisel arvestati ka aia taimestiku väärtust, ja seletas, et maja on tema poolt ehitatud 10 aastat tagasi. Maatükil, mis eraldati linna TSN täitevkomitee poolt ehitamiseks, äsusi varem ed ning ei kasvanud ühtki viljapuud. Alliksoo seletuse järgi tema ise oma perekonnaliikmetega puhastas maatüki varemetest, ehitas sellele kaevu ja rajas ise viljapuuaia. Praegu on aias peale marjapõõsaste 25 täisväärtuslikku õunapuud. Eeltoodu põhjal Alliksoo leiab, et lepingu hind on normaalne ja palub lepingu jõusse jätta. Kaaskostja Kivimägi kinnitab Alliksoo seletust.

Kas prokuröri hagi kuulub rahuldamisele?

10.

T. Eedla, olles haige, otsustas oma surma ju-

huks materiaalselt kindlustada oma tuttavat Ole't, kinkides temale suvila. Et Eedla ei tahtnud kuulda etteheiteid oma tulevastelt pärijatelt, leppisid pooled kokku selliselt, et kinkilepingu asemel vormistati nõuetekohane ostu-müügi leping ja Ole sai suvila enda valdusse. Pool aastat hiljem Eedla suri. Tema pärijad esitasid hagi ostu-müügi lepingu kui näilise lepingu tühistamiseks. Tõendina esitati Eedla ja Ole kirjavahetus, kust nähtus, et tegemist on suvila kinkimisega. Ka Ole ei eitanud kohtus, et sai maja tasuta.

Millise otsuse peab tegema kohus?

11.

Kaubastu laohoidja Redel tekitas raiskamise teel laos suurema puudujäägi, mis avastati ning Redel võeti kriminaalkorras vastutusele NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 4. juuni 1947.a. seadluse "Kriminaalvastutusest riigi- ja ühiskonnavara riisumise eest" § 2 järgi. Kartes vara konfiskeerimist ja tsiviilhagi esitamist, leppis Redel kokku oma sugulase Liivaga ning andis temale üle oma klaveri, vermistades selle kohta ostu-müügi lepingu. Kaubastu, saanud sellest teada, pöördus prokuröri poole palvega esitada hagi ostu-müügi lepingu tühistamiseks. Kaubastu esitas 3 tunnistajat, kes olid viibinud Redeli ja Liiva vahelise jutuajamise juures ja teadsid tõendada, et neil ei olnud kavatsust klaverit müüa ega osta. Leping sõlmiti selleks, et ära

hoida klaveri üleskirjutamist uurija poolt.

Kas on alust hagi rahuldamiseks?

12.

Võõrastemaja "Moskva" ostis kunstifondi kauplustest tuntud maalikunstniku Brodski maali 15 000 rubla eest. Pärast seda kui raha oli makstud ja maal toimetatud võõrastemajja, tegi kohalekutsutud ekspert kindlaks, et maal ei ole originaal, vaid kujutab endast väga hästi tehtud koopiat. Seoses ilmnenu asjaoludega, pöördus võõrastemaja kaupluse juhataja poole nõudmisega võtta maal tagasi või maksta välja hinnavahe 12 000 rubla. Kaupluse juhataja sellega ei nõustunud ja seletas, et oli müünud maali heas usus, sest kunstifondi poolt maali ostmisel ei avastatud, et see pole originaal, ning maksti selle eest sama hind.

Kuidas tuleks antud vaidlus lahendada?

13.

Tallinnas elunev M. Kaseleht haigestus raskesti ja arstide soovitusel kohaselt pidi viivitamatult sõitma 2-3 kuuks lõunasse. Et M. Kaselehel sellel momendil ei olnud vajalikku rahasummat, otsustas ta ära müüa temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva elumaja, mis asus Meriväljal. Maja kindlustushind oli 20 000 rubla. Et M. Kaseleht oli raskesti haige ja ärasõit pidi toimuma kiiresti, ei olnud tal võimalik leida ostjat. Tema korterinaaber Ruuder, saanud olukorrast teada, tegi ettepaneku osta maja 4000 rubla eest, millega ka M. Kaseleht nõustus. Ostu-müügi le-

pingu notariaalseks vormistamiseks Kaselehel ei olnud aega ning pooled piirdusid sellega, et müüja andis allkirja, et on müünud maja 4000 rbl. eest ja raha kätte saanud. Kokkuleppe kohaselt pidi leping vormistatama Kaselehe tagasitulekul. Ruuder asus ostetud maja kasutama. Tagasi tulles aga Kaseleht keeldus lepingut vormistamast ja pakkus saadud raha tagasi. Ostja sellega ei nõustunud. Kaseleht esitas Ruuderi vastu hagi maja tagasinõudmiseks.

Kuidas tuleks lahendada tekkinud vaidlus?

14.

"Kungla" kolhoosi üldkoosolek otsustas kolhoosi ühiskarjast väljapraagitud lehma 1500 rbl. eest ära müüa. Juhatuse poolt volitati selleks farmijuhataja Kesa. Viimane aga müüs väljapraagitud lehma asemel kolhoosi tõulehma sama hinna eest oma sugulasele Merele. Osutatud "teene" eest sai Kesa endale Merelt tasuta vasika. Kolhoosi juhatus, saanud teada Kase teost, esitas Mere vastu hagi lehma äravõtmiseks.

Milline peab olema kohtu otsus?

15.

Indemäe ja Ahtuson sõlmisid lepingu, mille kohaselt Indemäe müüs Ahtusonile oma klaveri 5000 rbl. eest. Lepingusse võeti aga järgmised tingimused: 1) Indemäe annab Ahtusonile klaveri üle juhul, kui ta lähema 3 kuu jooksul määratakse tööle Kasahstani; 2) kokkulepitud hinna maksab Ahtuson klaveri üleandmise momendil; 3) juhul, kui Indemäe töölemääramist Ka-

sahstani ei toimu 3 kuu jooksul, arvates lepingu sõlmimise kuupäevast, loetakse antud leping mittesõlmituks.

Kahe kuu pärast Indemäe sai ametliku teatise tema tööle suunamise kohta Kasahstani. Ahtuson ilmus kohe klaveri järele. Selgus, et Indemäe oli vahepeal selle ära müünud ja üle andnud Bergile. Ahtuson esitas hagi rahvakohtusse. Indemäe seletas kohtus, et kuna klaveri eest raha polnud makstud ja ostu-müügi tehing ei olnud lõplik, siis ei ole temal Ahtusoni ees ka mingit kohustust.

Kuidas tuleb vaidlus lahendada?

16.

V. Silla püstitas omavoliliselt suvila maatu-kil, mis ei olnud temale seaduslikus korras eraldatud. Omavolilisest ehitamisest oli teadlik ka omaniku tütar Viira, kes palus suvilat endale suveperioodiks rendile. Silla oli nõus suvilat rendile andma 1200 rbl. kasutustasu eest. Viira pakkus ainult 600 rbl. ning omaniku mittenõustumisel sellega ähvardas teatada ehitise omavolilisest püstitamisest täitevkomiteele.

Silla, kartes, et täitevkomitee nõuab ehitise lammutamist, sõlmis lepingu Viira poolt esitatud tingimustel. Sügiseks Silla taotlusel eraldas täitevkomitee temale nimetatud ehituskrundi. Pärast seda esitas Silla Viira vastu hagi, nõudes 600 rbl. kasutustasu juurdemaksmist ja väitis, et rendileping on sõlmitud ähvarduse mõjul.

Kas Silla hagi kuulub rahuldamisele?

ESINDUS

Põhimaterjal: 1. Ёрик - Советское гражданское право, Т. I, Москва 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 9,16,32, 38-40, 251-275.

3. VNFSV Abielu, perekonna ja eestkostete seaduste koodeks, §§ 86-94.

Soovitav kirjandus: Отдельные виды обязательств, Госюриздат, 1954, гл. X.

Kontrollküsimused: 1. Esinduse mõiste.

2. Esinduse liigid.

3. Volikiri.

4. Volinik ja volitaja.

5. Volikirja muutmine.

6. Tegevus teise isiku huvides ilma volitusega.

1.

Meri, tegutsedes Aigro volituse alusel, sõlmis

1. märtsil Kasega varakasutuse lepingu, mille järgi Kask kohustus andma oma majas Elva linnas 3 tuba kod. Aigrole suvilana kasutamiseks tähtajaga kolm kuud, alates 1. juunist. Kasutustasu 600 rbl. pidi maksetama hiljemalt 15. maiks.

Aigro märgitud kasutustasu tähtajaks ei tasunud ega asunud ka 1. juunil suvilat kasutama, vaid sõitis suvitama hoopis teise linna. Et sel ajal kõik suvitajad olid juba ruumidega varustatud, ei saanud Kask oma ruume kellelegi üürile anda. Seoses eeltooduga esitas Kask Meri vastu hagi, nõudes temalt kahjutasu välja-

mõistmist. Nõudmise esitamist Meri vastu motiveeris Kask sellega, et Aigrot ta üldse ei tunne ega tea, kus see praegu viibib. Kasutuslepingu Aigroga sõlminud ta ainult seetõttu, et tundis hästi Merit ja usaldas viimast.

Kas Kase poolt esitatud hagi kuulub rahuldamisele?

2.

P. Sahk ostis N. Piirilt kristallvaasi, et kinkida see oma õele M. Andrejevale. P. Sahk palus Piiri vaasi kellegagi ära saatä õe korterisse, lubades tasuda ostuhinna 380 rbl. 10 päeva jooksul, millega Piir ka nõustus. Mõõdus mitu nädalat, kuid Sahk ikkagi viivitas raha maksmisega. Kaotanud lootuse saada temalt kokkulepitud summat, esitas N. Piir hagi M. Andrejeva vastu, nõudes viimaselt raha maksmist või vaasi tagastamist. Oma nõudmist põhjendas N. Piir sellega, et kuna P. Sahk ostis vaasi õele, siis tegutses ta õe huvides ja õe esindajana. Kostja Andrejeva vaidles hagi vastu, toetudes sellele, et ta ei ole teinud P. Sahk'ile ülesandeks vaasi osta ega ole astunud lepingulisse vahetorda Piiriga.

Kuidas peab kohus asja lahendama?

3.

I. Krõmov pidi tema poolt sõlmitud töölepingu kohaselt sõitma 3 aastaks tööle Kamtšatka poolsaarele. Enne ärasõitu andis ta tuttavale Samarinile volikirja oma maja valitsemiseks. Volikirjas tähtaega märki-

tud ei olnud. Kolm aastat hiljem oma alalisse elukohata tagasi ilmudes sai Krõmov teada, et Samarin kohe pärast tema ärasõitu oli andnud maja rendile artellile "Sõprus" tähtajaga 3 aastat, kusjuures kokkulepitud 3 aasta kasutustasu 3600 rbl. oli Samarinile ette makstud, mille kohta esitati Samarini allkiri. Samarin ise oli oma alalisest elukohast lahkunud ja tema viibimiskoha kohta puudusid andmed.

Krõmov esitas hagi artelli "Sõprus" vastu, nõudes lepingu lõpetamist ja 3600 rbl. kasutustasu väljamõistmist, sest tema arvates Samarin ei olnud volitatud sellist lepingut sõlmima ja artell ei oleks tohtinud temale kasutustasu välja maksta.

Kas Krõmovi nõue on põhjendatud?

4.

Tallinnas elunev A. Diiner otsustas ära müüa temale omandiõiguse alusel kuuluva elumaja, mis asus Viljandis. Sel eesmärgil saatis ta Viljandisse oma endisele töökaaslasemale A. Kilgile vastava kirja koos notariaalselt tõestatud volikirjaga. Kilk vastas, et on nõus temale antud ülesannet täitma. Et järgneva 3 kuu jooksul Kilgilt mingeid teateid ei saabunud, pöördus Diiner kirjaga oma tuttavate poole Viljandis, paludes teatada Kilgi tegevusest. Tuttavate kirjast sai Diiner teada, et Kilk paar kuud tagasi oli jäänud vaimuhaigeks ja määratud eestkoste alla. Olles juba eestkoste all, oli Kilk maja ära müünud kod. Merimaale 10 000 rbl. eest, milline summa on Kilgi eest-

kostja käes hoiul. Müüdud maja kindlustushind oli 40 000 rbl. ja Kilgile saadetud kirjas Diiner palus maja müüa mitte alla 38 000 rbl.

Seoses ülaltooduga esitas Diiner hagi, nõudes ostu-müügi lepingu tühistamist. Kostja Merimaa vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et ta ei olnud teadlik Kilgi haigestumisest ja seda ei saanudki määrgata ei tema ega notar, sest nagu hiljem selgus, oli Kilgi tervislikus seisundis esinenud ajutine parane mine just sel ajal, kui viimane tegeles läbirääkimiste ja lepingu sõlmimisega.

Kas Diineri hagi kuulub rahuldamisele?

5.

I. Raidmaa, jalutades tänaval, nägi spordiriis tade kaupluse vitriinis väljapandud jalgratast. Ot sustanud selle osta, astus ta kauplusse ja pöördus kaupluse leti otsas seisva kodaniku poole palvega müüa vitriini asetatud jalgratas. (Teisi isikuid kaupluses ei olnud.) Kodanik, kelle poole Raidmaa pöördus, võttis vitriinist jalgratta ja ulatas selle ostjale. Et kassapidajat kaupluses ei olnud, maksis Raidmaa sama kodaniku kätte ka jalgratta eest raha (750 rbl.). Järgmisel päeval ilmus Raidmaa juurde kaupluse direktor ja, pakkudes tagasi makstud raha, nõudis jalgratta tagastamist. Oma nõudmist põhjendas direktor sellega, et vitriinis väljapandud jalgratas ei kuulunud müümisele, isik, kes selle Raidmaale müüs, ei olnud kaupluse müüja. vaid kõrvaline

isik, keda müüja, lahkudes lõunavaheajal momendiks kauplusest, palus jääda sinna valvama. Direktor väitis, et Raidmaa võis ise hõlpsasti veenduda, et astus kauplusse lõunavaheajal, sest kaupluse uksele oli asetatud vastav teadaanne, samuti ei olnud kohal ka kassapidajat.

Kas Raidmaa peab jalgratta tagastama?

6.

O. Alles, viibides muusikariistade kaupluses, nägi seal müügile väljapandud akordioni. Teades, et tema sõber Niit juba pikemat aega tahab osta endale sellist akordioni, otsustas ta selle osta Niidi jaoks. Et kaupluses oli akordione vähe ja oli ka teisi ostjaid, siis Alles, kartes akordionist ilma jääda, ostis selle, kooskõlastamata küsimust Niidiga. Kui Alles viis akordioni Niidile, leidis viimane, et hind on liiga kallis, ja keeldus akordioni endale võtmast. Alles andis selle komisjonikauplusse müügile, kuid komisjonitasu arvel sai ta 106 rbl. kahju. Alles esitas Niidi vastu kahjutasu nõudmise. Niit aga väitis, et ta ei ole kohustatud seda tasuma.

Kuidas tuleks vaidlus lahendada?

H A G I A E G U M I N E

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, Т. I, М. 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, § 44-51, 250, 396, 404, 429, 430. TsK kehtimapaneku seaduse § 9 juurde lisa (lk. 158-159).

3. ENSV Ajutise Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 30. dets. 1940.a. (vt. TsK lk. 13-14).

4. Tsiviilprotsessi koodeks, §§ 53-65.

5. СБОДНИК НОРМАТИВНЫХ материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, М. 1958, III-120.

Kontrollküsimused: 1. Hagi aegumise mõiste ja tähtsus.

2. Aegumise tähtajad.

3. Aegumistähtaja alghetk.

4. Hagi aegumise peatumine.

5. Hagi aegumise katkemine.

6. Tähtaja ennistamine.

7. Hagi aegumise tagajärjed.

1.

N. Maiste ja L. Otsa vahel sõlmitud laenulepingu kohaselt pidi L. Ots N.Maistele tagasi andma laenatud rahasumma hiljemalt 23. aprillil 1954.a. Et Ots, vaatamata laenuandja korduvatele nõudmistele, võlga ei tasunud, esitas N.Maiste tema vastu hagi 20. oktoobril 1957.a. Rahvakohtunik keeldus N.Maiste hagiavaldust vastu võtmast aegumistähtaja möödalaskestamisest.

se pärast.

Kas kohtunik toimis õigesti?

2.

P. Belov, olles määratud tööle välismaale, jättis oma vara kuni tagasitulekuni oma sugulase L. Minini kätte hoiule. Belov töötas välismaal 4 aastat. Belovi tagasisaabumisel keeldus Minin temale vara tagastamast, leides, et Belovi nõue on aegunud.

Kas Minini väide on põhjendatud? Millisest hetkest algab antud juhul aegumistähtaaja jookss?

3.

K. Lindmaa lahkus oma naise juurest 1954.a., jättes naise korterisse kogu vara, mis oli soetatud abielu ajal. 1958.a. algatas Lindmaa kohtus abielulahutuse asja oma naise vastu, kusjuures palus kohut eraldada ja temale välja mõista naise kätte jäänud osa ühisvarast. ENSV Ülemkohus otsustas abielu lahutada, mehe hagi ühisvara väljamõistmise osas aga jätta rahuldamata aegumistähtaaja möödumise pärast.

Kas kohtuotsus ühisvara nõudmise osas on õige?

4.

A. Kerimova oli 30 aastat talundipere liikmeks ja võttis isikliku tööga osa talundipere vara soetamisest. 1940. aastal mõisteti ta kriminaalkohtu otsusega 10 aastaks vabaduskaotusele. Pärast karistuse kandmist ei saanud Kerimova tervislikel põhjustel kohe pöörduda tagasi oma kodukohta. Alles 1952.a. kevaldel ilmus Kerimova tagasi. Selgus, et tema abielumees

P. Iljin ja poeg A. Iljin olid omavahel ära jaganud kogu talundi vara. Mees ja poeg keeldusid Kerimovat tallu tagasi võtmast või temale osa ühisvarast eraldamast. Kerimova pöördus rahvakohtusse palvega välja mõista mehelt ja pojalt temale kuuluv osa talundipeere ühisvarast. Rahvakohus leidis, et Kerimova nõue on aegunud, sest ta on 11 aastat talust ära olnud, ning jättis selle rahuldamata.

Kas rahvakohtu otsus on õige?

5.

L. Lääneste korterist varastati tema äraolekul jalgratas. Lääneste teatas sellest miilitsaorganitele, kuid kurjategija jäi avastamata. Alles 4 aastat hiljem kohtas Lääneste tänaval isikut, kes sõitis temalt varastatud jalgrattal. Lääneste selgitas jalgratta valdaja isiksuse ja esitas tema vastu hagi jalgratta väljamõistmiseks. Kostja vaidles hagile vastu ja seletas, et ta omandas vaieldava jalgratta seaduslikul teel kelleltki kodanikult, kusjuures ost-müük toimus 3½ aastat tagasi, s.t. hageja nõue on igal juhul aegunud.

Kuidas peaks lahendatama vaidlus?

6.

10. aprillil 1954.a. laenas Peri Kaljuveelt 2000 rbl. Peri poolt laenulepingu tõestamiseks antud allkirjas raha tagasimaksmise tähtaega ei olnud märgitud. Juunis 1958.a. esitas Kaljuvee Peri vastu hagi, nõudes võlasumma väljamõistmist. Kostja palus jät-

ta hagi rahuldamata aegumistähtaja möödalaskmise tõttu.

Kas Kaljuvee hagi kuulub rahuldamisele?

7.

Priluki linnas Besobrodi tn. nr. 8 asuv elumaja kuulus isikliku omandiõiguse alusel kod. E.M. Serovile ja tema abikaasale. Abikaasad Serovid surid 1925.a. Majja jäi elama Serovite pojapoeg I.M. Semaško, kellele notariaalkontori poolt 1940.a. anti välja ka pärimisõiguse tunnistus nimetatud majale. Pärimisõiguse tunnistuse alusel vormistati kõik majavalduse dokumendid I.M. Semaško nimele.

I.M. Semaško langes Suures Isamaasõjas 1944.a. ning pärast tema surma vormistasid pärimisõiguse majavaldusele tema abikaasa N.A. Semaško ja poeg S.I. Semaško. Seega oli majavaldus alates 1940.a. I.M. Semaško ja hiljem tema naise ning poja valduses, nende poolt teostati vajalik remont ja maksti riiklikud maksud. 1949.a. lõpul esialgse majaomaniku Serovi poeg A.S. Serov ja tütar E. Kravtseva, kes kogu aeg olid elanud samas Priluki linnas, esitasid Semaškode vastu hagi, nõudes nende omandiõiguse tunnustamist 2/3-le majavaldusest. Oma hagi põhjendasid Serov ja Kravtseva sellega, et 1940.a. on notar ebaõigesti välja andnud pärimistunnistuse ainult I.M. Semaško nimele, kuna ka nemad (s.o. Serov ja Kravtseva) kui seadusjärgsed pärijad omasid õigust saada osa Serovite pärandvarast. Kohtuistungil mõlemad ha-

gejad seletasid, et nad ei ole selles majas viimase 25 aasta jooksul elanud ega osa võtnud kulutustest, et nad juba 1940.a. olid teadlikud I.M. Semaško pärijaks tunnistamisest, kuid sposes sõjaoludega ei tahtnud vaidlust algetada.

Missuguse otsuse peab kohus tegema?

8.

M. Vitsur laenas K. Perelmannilt 1000 rbl. Laenu tasumise tähtaeg oli 10. mai 1955.a. Vaatamata laenuandja nõudmistele ei tasunud Vitsur laenatud summat. 20.aprillil 1958.a. võttas Vitsur kirjalikult Perelmanni järjekordsele nõudmisele, et tasub laenatud raha hiljemalt 15. mail 1958.a. Et ka sellele lubadusele rahamaksmist ei järgnenud, esitas Perelmann 20. mail 1958.a. hagi Vitsuri vastu 1000 rbl. väljamõistmises. Kohtuistungil kostja väitis, et hagi ei kuulu rahuldamisele, sest nõue on aegunud.

Kas kostja väide on põhjendatud?

9.

1957.a. aprillis esitas artell "Puit" hagi artelli "Kalev" vastu üleantud toodangu eest tasumata jäetud 8000 rbl. nõudmises. Nimetatud summa tasumise tähtaeg oli 5. jaanuar 1955.a. Arbitraaži istungil palus kostja esindaja jätta hagi rahuldamata aegumise pärast. Hageja esindaja seletas, et artell "Puit" on kirjalikult nõudnud võla tasumist 10.mail 1956.a., ning esitas artellilt "Kalev" vastuseks saadud kirja 20. maist 1956.a., milles kostja lubas võla tasu-

da. Toetudes kirjavahetusele väitis hageja esindaja, et hagi aegumistähtaja jookse on mais 1956.a. katkenud.

Kas artelli "Puit" hagi kuulub rahuldamisele?

10.

Tehase TAV ja kaubastu vahel sõlmitud hankelepingusse võeti sisse tingimus, mille kohaselt pooled kohustuvad kõik lepingu rikkumisest tulenevad vaidlused esitama arbitraaži hiljemalt 2 kuu jooksul, arvates päevast, mil tekkis hagi esitamise õigus.

Kas eespoolmainitud tingimus on seaduslik?

OMANDIÕIGUS
ASJAD

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, т. I, гл.

2. Положение о Совете народного хозяйства экономического и административного района. "Собрание постановлений правительства СССР", 1957, № 12, ст. 121.

3. VNPSV Tsiviilkoodeks, §§ 20-25, 52-57.

4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, М. 1958.
131-132, 139-144.

Kontrollküsimused: 1. Asjad kui omandiõiguse esemed.

2. Asjade liigitus nõukogude õiguses.

3. Tootmisvahendid ja tarbimisesemed.

4. Ettevõtte põhi- ja käibevahendid.

5. Individuaalselt ja liigitunnustega piiritletud asjad.

6. Jagatavad ja jagamatud asjad.

7. Peaasi ja päraldis.

8. Raha ja väärtpaberid.

9. Vara mõiste.

1.

Kolhoos "Kalev" andis sovhoosile rendile 15 ha heinamaad. Heinamaa kasutamise eest maksis sovhoos 12 000 rbl. kasutustasu, kuid tal ei osutunud võimalikuks heina ära koristada, sest kolhoosi käri oli

heinamaa ära tallanud. Neil asjaoludel esitas sovhoosi kolhoosi vastu hagi, nõudes 12 000 rbl. tagasimaks-mist.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

2.

Gevorkjan andis tema kasutuses oleva puuvilja- ja viinamarjaaia, pindalaga 6,8 ha, 12 aastaks Matinjanile, Tšantõkjanile ja Gabrieljanile rendile, saades neilt 12 500 rbl. Kaks aastat hiljem müüsid Tšantõkjan ja Gabrieljan oma osa renditud aiast, pindalaga 4 ha, 8000 rbl. eest Šišjanile.

Rajooni TSN fäitevkomitee esitas nimetatud isikute vastu hagid nende vahel sõlmitud tehingute kehtetuks tunnistamiseks.

Milline peab olema kohtu otsus?

3.

Kunstnik Issajev pöördus kaubastu poole ettepanekuga osta temalt vanade hõberahade kollektsioon, mille ta oli pikkade aastate jooksul kogunud ja süstematiseerinud.

Kas kaubastu on õigustatud antud juhul sõlmima ostu-müügi lepingut?

4.

Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogule allutatud masinaehituse tehase ja tekstiilivabriku vahel sõlmitud lepingu kohaselt müüs tehas tekstiilivabrikule:

- a) 2 tööpinkki tehase tsehhist;
- b) 15 tööpinkki valmistoodete laost;

c) tehase 2 tööpinki, mida tehas ise ei kasutanud.

Kas antud tehing on seaduslik?

5.

Taksopark võlgnes Naftabaasile 160 000 rubla. bensiini eest. Et Taksopargi arveldusarvel 2 kuu vältel vastavad summad puudusid, pööras kohtutäitur nõudmise Taksopargi varale. Võla sissenõudmise eesmärgil kirjutas kohtutäitur üles Taksopargi järgmise vara:

- 1) Taksopargi direktori korralduses oleva kergesõiduauto;
- 2) 3 taksoautot.

Kas on alust esitada kaebust kohtutäituri tegevusele?

6.

Kolhoos "Punane Täht" ostis seakasvatuse sovhoosilt 4 tõusiga. Kokkuleppe kohaselt pidi kolhoos ostetud sead välja valima ja ära viima järgmisel päeval. Samal õöl aga tekkis sovhoosi sigalas teadmata põhjusel tulekahju ja ostetud sead hukkusid koos teistega. Kolhoos nõuab aga sovhoosilt 4 sama tõugu sea väljaandmist. Sovhoos aga väidab, et hukkunud sead kuulusid kolhoosile ja tema kui omanik kannab ise kahju.

Kuidas tuleb lahendada vaidlus?

7.

Pärast kod. Allvee surma jäid temalt järele pärandvarana järgmised asjad:

1) elumaja, 2) 6000 rbl. raha, 3) korteri elustatus, 4) klaver, 5) markide kollektsioon.

Pärijateks on Allvee abikaasa ja 2 täisealist poega.

Kuidas on võimalik jagada pärandvara pärijate vahel?

8.

Ametiühingu klubi ostis alaliselt kunstinäituselt maali klubi saali kaunistamiseks. Kui ostetud maal kohale toimetati, osutus, et see oli saadetud ilma raamita. Klubi juhatus pöördus kohe näituse administratsiooni poole nõudmisega välja anda raam, milles maal oli näitusel välja pandud. Näituse administratsioon keeldus klubi nõudmise rahuldamisest põhjusel, et ostu-müügi lepingus raami kohta ei olnud midagi öeldud.

Kas klubi juhatuse nõue on põhjendatud?

9.

A. Selli otsustas ära müüa temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva suvila ja andis selle kohta ajalehte järgmise kuulutuse: "Müüa korras suvila koos mööbli ja kõigi päraldistega". Kuulutuse peale ilmus V. Sari. Vaadanud üle müüdava vara, Sari ostis selle, mille kohta koostati vorminõuete kohane ostu-müügi leping, kus samuti märgiti, et suvila on müüdud koos kõigi päraldistega. Vara vastuvõtmise juures aga tekkis vaidlus. Sari, tuginedes lepingule, nõudis ka suvila õues asuva heinaniidumasina üleandmist, müüja

aga keeldus selle üleandmisest.

Kas ostja nõue on põhjendatud?

10.

1955.a. detsembris varastati Tartus H. Veljemaalt raha ja kolmeprotsendilise riigilaenu obligatsioonid (1938.a. väljaanne). Kannatanu teatas vargusest juurdlusorganeile, märkides ära oma avalduses ka riigilaenu obligatsioonide numbrid ja seeria. Vaatamata tarvituselevõetud abinõudele jäi kuritegu avastamata.

1957.a. oktoobris näitas tõskaaslane Ots Veljemaale ühte kolmeprotsendilise riigilaenu obligatsiooni, millega ta olevat võitnud 1000 rbl. Lähemal vaatlusel Veljemaa avastas, et nimetatud obligatsioon on üks nendest, mis varastati temalt 1955.a., ning esitas Otsa vastu hagi obligatsiooni tagasinõudmises. Kohtulikul asjaarutamisel tehti kindlaks, et 1) Otsa poolt esitatud obligatsioon on sama, mis 1955.a. Veljemaalt varastati, 2) et Ots ei saanud olla vargusega seotud, kuna ta 1954.-1957.a. jaanuarini viibis Nõukogude armee teenistuses Kaug-Idas.

Otsa enda seletuse kohaselt oli ta obligatsiooni ostnud 1957.a. alguses hoiukassast. Veljemaa palus hagi rahuldada TsK § 60 alusel, sest on tõendatud, et riigilaenu obligatsioon on omaniku käest riisutud. Kostja palus jätta hagi rahuldamata.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

OMANDIÕIGUS

RIIKLIK SOTSIALISTLIK OMAND

- Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, том I, Москва 1950.
2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 20-25, 52-70.
 3. VNFSV Tsiviilprotsessi koodeks, §§ 272^a, 272^b, lk. 284-289.
 4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, М., 1958, 125-153.
 5. "Собрание постановлений Правительства СССР", 1957, № 2, ст. 12; 1957, № 9, ст. 102; 1957, № 12, ст. 121.
 6. Eesti NSV seaduste, ENSV Ülemnõukogu seadluste ning ENSV valitsuse määruste kronoloogiline kogu, I kd., 1940.-1941.a., Tallinn 1953, lk-d 45-48; 276-278; 381-382.

- Kontrollküsimused: 1. Riikliku sotsialistliku omandi juhtiv osa nõukogude ühiskonnas.
2. Riikliku sotsialistliku omandiõiguse subjekt.
 3. Riikliku omandiõiguse haldamise kord.
 4. Riikliku omandi tekkimise alused.
 5. Riikliku omandi objektid.
 6. Riikliku omandi ühtse fondi üksikute osade õiguslik režiim (maa, metsad jt.)

7. Riikliku ettevõtte vara õiguslik seisund.
8. Riiklike ettevõtete, ehitiste ja seadeldiste üleandmine ühelt riigiolukorrale teisele.
9. Sisseseade ja materjalide üleandmise kord.
10. Põhi- ja käibevahendite ümberjaotamise kord riiklike majandusorganisatsioonide vahel.
11. Sissenõudmiste pööramine riigiolukorrale.

1.

Riikliku arbitraaži käsu alusel pidi kohtutäitur sisse nõudma sovhoosilt "Koit" L.Koidula nimelise kolhoosi kasuks 39 580 rubla. Et sovhoosi arveldusarvel puudusid rahalised vahendid, pööras kohtutäitur sissenõudmise sovhoosi 2-korruselisele telliskivist elumajale. Maja ostis tehase "Graniit" 45 000 rubla eest 20. septembril 1957.a. Kaks kuud hiljem tehase direktor, leides, et maja ekspluateerimise ei ole tehasele kasulik, müüs selle 24. novembril 1957.a. tehase meistrile A.Kallasele sama hinna eest. 26. novembril 1957.a. esitas sovhoosi "Edu" direktor rahva-kohtunikule kohtutäituri tegevuse kohta kaebuse, kus väitis, et kohtutäituri toimingud olid ebaõiged, sest Vabariigi Ministrite Nõukogu korralduse kohaselt 10. septembrist 1957.a. kuulus vaidlustatud maja üleand-

misele sovhoosilt "Koit" sovhoosi "Edu" bilanssi. See-
ga alates 10. septembrist 1957.a. ei kuulunud maja
enam sovhoosile "Koit".

Millise seisukoha peab võtma rahvakohtunik?

2.

Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu otsuse alusel
andis Masinaehitustehas Tööstuskombinaadile üle 4 de-
monteeritud tööpink, 2 uut, kuid tehases kasutama-
tuks osutunud tööpink ja ühe ekskavaatori (ekskavaa-
tor oli arvel tehase kapitaalehituse osakonna bilan-
sis). Samaaegselt esitas Masinaehitustehas Tööstus-
kombinaadile arve, nõudes kõigi eespool nimetatud
seadmete bilansilise väärtuse tasumist. Tööstuskombi-
naadi direktor keeldus esitatud arve järgi raha üle-
kandmisest, leides, et üleandmine peab toimuma tasu-
ta.

Kas tööstuskombinaadi vastuväited on põhjenda-
tud?

3.

Ministrite Nõukogu otsuse alusel andis Vabarii-
gi Põllumajandusministeerium Ehitustrustile üle katu-
sepapivabriku. Arvelduse korraldamisel ministeeriumi
ja trusti vahel tekkis vaidlus järgmistes küsimustes:
1) ministeerium nõudis trustilt tasu vabriku laost
üleantud valmistoodangu eest; 2) Ehitustrust keeldus
üle võtmast neid vabriku võlakohustusi, mis olid tin-
gitud vabriku poolt plaani mittetäitmisest möödunud
aastal.

Kuidas tuleb vaidlus lahendada?

4.

Kaubandusministeeriumi korraldusel (kooskõlastatult Tarbijate Kooperatiivide Vabariikliku Liiduga) likvideeris Kaubastu ühe oma sööklatest ja müüs ära Rajooni Tarbijate Kooperatiivide Liidule söökla lauanõud, mööbli ja maja, kus söökla asus. Maja inventeerimishind oli 26 000 rubla, muu vara väärtus kokku 12 000 rubla. Tarbijate Kooperatiivide Liit, vaatamata sõlmitud lepingule, keeldus raha üle kandmast ja väitis, et üleandmine pidi toimuma tasuta. Kaubastu esitas hagi 38 000 rubla nõudmises.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

5.

Riigitehas võlgnes kommunaalettevõtete trustile 12 000 rubla tehasele kuuluvate elumajade ehitamisel tarvitatud vee ja gaasi eest. Trust esitas Riigipanga osakonnale maksunõude (sellele lisatud arvega) võlgnevuse maksja (s.o. riigitehase) arveldusarvelt mahakirjutamiseks ning nõudja (trusti) arvele ülekanamiseks. Vaatamata rahaliste vahendite olemasolule maksja arveldusarvel keeldus Riigipank maksunõude vastuvõtmisest ja ülekande teostamisest.

Kas keeldumine on põhjendatud?

6.

Arbitraaži otsuse kohaselt pidi Riiklik Saapavabrik maksuma Paberitööstusele 14 000 rubla hangitud saapakarpide eest. Et Saapavabriku arveldusarvel Riigipanga

gipangas vastavad summad puudusid, esitas nõudja arbitraaži käsu Tööstuspanga osakonnale palvega sisse nõuda eespoolnimetatud 14 000 rubla Saapavabriku kapitaaletituse arvel olevatest summadest.

Kas Tööstuspanga osakonna juhataja võib rahuldada Saapavabriku taotluse?

7.

I. Palm, kellele kuulus isikliku omandiõiguse alusel ühekorruseline elumaja Tartu linnas, taotles TSN Täitevkomiteelt loa saamist majale teise korruse pealeehitamiseks. Pealeehituse teostamise tulemusena maja kasulik põrandapind pidi suurenema $1/2$ võrra ning moodustama kokku 240 m². Täitevkomitee keeldus pealeehitamiseks loa andmisest.

Kas keeldumine on seaduspärane?

8.

A. Berg ostis elumaja ja otsustas selles teha mõningaid ehitusi. Ühe seina lammutamisel ta leidis plekkkasti, milles oli kuldmünste ja kullast ehteesemeid, kokku 68 000 tuhande rubla väärtuses. Osa nendest ta müüs kohe ära Juveliirtorgile. Et aga kuldesemed olid varustatud mõningate märkidega, tekkis Juveliirtorgi töötajatel kahtlus, millest nad teatasid prokuratuuri. Uurimisega tehti kindlaks asjade saamise allikas ja kod. Berg võeti kriminaalkorras vastutusele (VNFSV KrK § 168 1 II järgi) ning tema vastu esitati tsiviilhagi 25 000 rubla väljamõistmises (s.o. summa suuruses, mille eest ta oli esemeid

ära müünud. Berg vaidles esitatud hagile vastu, väites, et kuna asjad on leitud tema majast, siis kuuluvad nad temale. Juhul, kui kohus aga leiab, et nad kuuluvad riigile, siis peab Bergi arvates temale välja makstama seaduses ettenähtud tasu.

Kuidas tuleb asi otsustada?

9.

Ehitustehnikum kasutas rendilepingu alusel Pärnakivile kuuluvat maja. 1957.a. juunis majaomanik suri. Et pärijaid ei olnud, võttis Ehitustehnikum alates 1.1 1958.a. maja oma bilanssi.

Kes on maja seaduspärane omanik ja millises korras pidi vormistatama omandiõiguse üleminek?

10.

Serva külanõukogu otsustas konfiskeerida ning võtta oma bilanssi külanõukogu territooriumil asuvad kaks elumaja. Üks majadest kuulus varem V. Tõnissoole, kelle asukoht viimase 4 aasta jooksul oli teadmata. Teise maja konfiskeerimise põhjuseks märgiti asjaolu, et majaomanik A. Võti, vaatamata külanõukogu korduvatele nõudmistele ja hoiatustele, ei teostanud maja juures vajalikku remonti, mistõttu seda ohustas lagunemine.

Kas külanõukogu otsus on seaduspärane?

OMANDIÕIGUS

KOOPERATIIV-KOLHOOSLIK SOTSIALISTLIK OMANDIÕIGUS

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право. Том 1
Москва 1950.

2. VNPSV Tsiviilkoodeks, §§ 20-25, 52-70.

3. NSVL RKN-i 5. mai 1940.a. määrus
"Riigiorganite ja kooperatiiv (ühiskondlike) organisatsioonide vahel üleantavate ettevõtete, hoonete ja seadeldiste eest arvete äiendamise kord".
(VNPSV TsK, Tallinn 1945, lk.82-87.

4. NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrus 5. maist 1950 "Kohtupraktikast kolhooside tsiviillasjus". (NSVL Ülemkohtu Pleenumi kehtivate määruste kogu. 1924.-1954.a., Tallinn 1953, lk. 170-176.

5. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 11. jaan. 1955.a. "Vastutusest kolhooside ja sovhooside põldude tallamise eest". (Kesk- või vabariiklikud ajalehed 19. jaan. 1955.)

6. VNPSV Tsiviilprotsessi koodeks, lk. 284-289.

7. Сводник нормативных материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, М., 1958, 158-159.

Kontrollküsimused: 1. Kooperatiiv-kolhoosliku omandi mõiste. Tema sotsialistlik olemus ja erinevus riiklikust sotsialistlikust omandist.

2. Kooperatiiv-kolhoosliku omandi subjektid.

3. Kooperatiiv-kolhoosliku omandi tek-
kimise viisid.
4. Kooperatiiv-kolhoosliku omandi ob-
jektid.
5. Kolhoosliku omandi fondid.
6. Kooperatiivsete organisatsioonide
fondid.
7. Kooperatiiv-kolhooslikule omandile
sissenõuete pööramine.
8. Riigi varade kooperatiividele ja
kolhoosidele ning viimaste varade
riigile üleandmise kord.

1.

Valitsusorganite otsusega eraldati Avioinstituudile maatükk lennuvälja ehitamiseks. Nimetatud maatükil asus Tarbijate Kooperatiivide Liidule kuuluv hoone, mille Avioinstituut võttis oma valdusse. Tarbijate Kooperatiivide Liit esitas arbitraaži hagi, nõudes instituudilt hoone väärtuse tasumist. Avioinstituut ei vaidlustanud Tarbijate Kooperatiivide Liidu omandiõigust, kuid keeldus hoone väärtuse tasumisest, tuginedes NSVL RKN-i määrusele 15. veebruarist 1936.a. (vt. TsK, lk. 163-164). Samaaegselt esitas instituut tõendid, milledest nähtus, et vaieldav hoone on püstitatud riigi eelarvest eraldatud summade arvel ja alles hiljem tasuta üle antud Tarbijate Kooperatiivide Liidule.

Kuidas peab arbitraaž lahendama vaidluse?

2.

Valitsuse otsuse alusel kuulus Töõndusliku Kooperatsiooni artelli saapavabrik üleandmisele riiklikule Nahakombinaadile. Üleantava vara eest arvete õiendamisel tekkis nahakombinaadi ja artelli vahel vaidlus järgmistes küsimustes: 1) artell nõudis tema poolt ehitatud ja üleantava vabriku hoonete eest tasu inventarihinde järgi, Nahakombinaat oli nõus tasuma ainult riiklike hindade alusel; 2) vabrikul oli tasumata võlg ostetud materjalide eest 3800 rubla suuruses summas. Artell leidis, et selle summa peab tasuma nahakombinaat, viimane aga ei olnud sellega nõus.

Kuidas tuleb lahendada tekkinud vaidlus?

3.

Kolhoos "Esimene Mai" laenas Ždanovi-nimelisele kolhoosile 40 tsentnerit nisu. Et laenusaaja laenatud teravilja tähtajaks ei tasunud, esitas "Esimene Mai" kolhoos tema vastu hagi, nõudes teravilja väljamõistmist natuuras. Kostja üldiselt hagi vastu ei vaieldnud, kuid palus välja mõista mitte natuuras, vaid teravilja rahaline väärtus riiklike hindade alusel. Oma palvet põhjendas Ždanovi-nimeline kolhoos sellega, et temal käesoleva aasta nisu saak on olnud väga väike.

Mida peab kohus välja mõistma?

4.

Kolhoos "Säde" võlgnes loomakasvatuse sovhoosi-

le 25 000 rubla sovhoosilt ostetud tõuvasikate eest. Saanud kohtuotsuse alusel täitelehe võlgnevuse sisse-
nõudmiseks, esitas sovhoos selle kohtutäiturile. Koh-
tuotsuse täitmise korras kirjutas kohtutäitur üles
kolhoosi järgmise vara: 1) 3 lehma kolhoosi ühiskar-
jast, 2) 5000 rubla eest teravilja, mis oli üldkoos-
oleku otsusega eraldatud kolhoosnikutele normipäeva-
de tasuna väljaandmiseks, 3) 10 000 rubla ulatuses
pani ta aresti kolhoosi jooksvale arvele riigipangas.
Kolhoosi jooksva arvel oli 12 000 rubla. Kolhoosi
esimees esitas kaebuse, kus ta väidab, et kohtutäi-
turi tegevus on ebaõige.

Kas kaebus on põhjendatud?

5.

Töõndusliku artelli "Riietus" üldkoosolek võt-
tis vastu otsuse artelli likvideerimise kohta, milli-
ne otsus kinnitati linna TSN täitevkomitee poolt. Moo-
dustatud likvideerimiskomisjon ei suutnud rahuldada
kõiki kreditoride nõudmisi, kuna käibevahendeid sel-
leks ei jätkunud. Rahuldust mittesaanud kreditorid
nõudsid sissenõudmise põõramist artelli õmblusmasina-
tele. Likvideerimiskomisjoni arvates seda teha ei
tohi, sest masinad kui põhivahendid kuuluvad üleand-
misele kõrgemalseisvale kooperatsiooniorganile.

Kuidas lahendada vaidlus?

6.

Malin laenas Allalt 200 rubla, kohustudes selle
summa tasuma 3 kuu pärast. Laenatud summa maksis Ma-

lin osamaksuna artelli "Sangar", astudes selle liikmeks. Et Malin laenu ettenähtud tähtajaks ei tasunud, mõisteti see temalt välja kohtuotsusega ning kohtutäitur pööras sissenõudmise Malini poolt artelli makstud osamaksule.

Kas kohtutäituri tegevus on õige?

7.

Rajooni Tarbijate Kooperatiivide Liidu otsuse alusel andis Nõo Tarbijate Kooperatiiv üle Rõngu Tarbijate Kooperatiivile kaupluse hoone koos kõrvalruumidega. Üleantud hoonete väärtus inventarihinde järgi moodustab 52 000 rubla. Rõngu Tarbijate Kooperatiiv keeldub nimetatud summat Nõo Tarbijate Kooperatiivile tasumast põhjusel, et üleandmine toimus kõrgema organi korraldusel, et mõlemad kooperatiivid kuuluvad ühte kooperatiivide liidu süsteemi ja et üleantud vara kuulub põhivahendite hulka.

Kas Rõngu Tarbijate Kooperatiivi väited on põhjendatud?

8.

"Ühtluse" kolhoosi juhatus võttis vastu otsuse eraldada metsamajandile heinamaaks 5,5 ha kolhoosi maast.

Kas kolhoosi juhatuse otsus on seaduspärane?

9.

Valgemetsa külanõukogu võttis vastu otsuse, millega kohustas kolhoosi "Leek" juhatust müüma riiklike kokkuostuhindadega kolhoosile "Kalev" 3 tõumullikat.

Kas külanõukogu otsus on õige?

OMANDIÕIGUS

ISIKLIK OMANDIÕIGUS, ÜHISOMANDIÕIGUS

- Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, том I, Москва 1950.
2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 20-25, 52-70, 182, lk. 153-157.
3. VNFSV APEX § 10
4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, часть I, М. 1958, 159-160.

- Kontroliküsimused: 1. Isikliku omandiõiguse mõiste.
2. Isikliku omandiõiguse subjektid.
3. Isikliku omandiõiguse tekkimise allikad.
4. Isikliku omandiõiguse esemed.
5. Kolhoosipere omandiõiguse subjekt ja esemed ning kolhoosipere liikmete isiklik omand.
6. Ühisomandi mõiste ja tekkimise viisid.
7. Ühisomandi liigid.
8. Ühisomandi jagamine ja sellest osa eraldamine.

1.

Kask ja Nigula ostsid ühiselt kahekorruselise elumaja. Nende vahel sõlmitud erikokkuleppe kohaselt asus Kask kasutama maja esimest, Nigula teist korrust. Majas juhuslikult tekkinud tulekahju tagajärjel hävis maja ülemine korrus.

Kumb kaasomanikest on õigustatud saada kindlustuseumma ja taastama maja?

2.

O. Palarile ja V. Mölderile kuulus kaasomandiõigus majavaldusele, sellest Palarile $\frac{2}{3}$ ja Mölderile $\frac{1}{3}$ osas. Palari äraolekul müüs Mölder oma kaasomandiõiguse osa Beljajevile 15 000 rubla eest, kusjuures ostu-müügi lepingus oli märgitud, et müüdav $\frac{1}{3}$ majavaldusest koosneb: 2 toast, köögist ja $\frac{1}{2}$ koridorist ning puukuurist. Palari esitas kohtusse hagi, nõudes ostu-müügi lepingu tühistamist järgmistel kaalutlustel: 1) Maja ei olnud kaasomanike vahel jaotatud naturaalsel ja seetõttu Mölder ei tohtinud müüa naturaalsel osa. 2) Mölder ei teatanud Palarile oma osa võõrandamisest ja rikkus sellega viimase ostuõigust.

Kuidas tuleb kohtul asi otsustada?

3.

Neerutile ja Tanile kuulus majavaldus kaasomandina võrdsetes osades. Neerut oli vanem inimene ja et temal seadusjärgseid pärijaid polnud, siis tegi ta testamendi oma õepoja Oja kasuks. Tani leidis, et sellega on rikutud temale TsK § 64 alusel kuuluvat õigust ja palus: 1) Neeruti poolt tehtud testament tühistada; 2) kohustada Neerutit temalt vastu võtma $\frac{1}{2}$ majavalduse väärtus 10 000 rubla, mille Neerut võiks pärandada, majavaldus aga läheks tervikuna üle kaasomanikule.

Kas Tani nõue on põhjendatud?

Abikaasad Heldur ja Aino Blink ehitasid ühiselt majavalduse, mis registreeriti naise nimele. 1955.a. lõpul komandeeriti Heldur Blink pikemaks ajaks Koola poolsaarele, kust ta tuli tagasi 1957.a. juulis. Tagasi tulles selgus, et naine oli vahepeal kod. Veeperle ära mütnud vara järgmiselt: 1) abikaasadele kuuluva elumaja; 2) osa abielu kestel soetatud korterisisustusest; 3) H. Blinkile enne abiellumist kuulunud mootorratta; 4) hambaarstikabineti sisseseade, mis oli abikaasade kooselu ajal ostetud ja mida kasutas Aino Blink kui hambaarst; 5) abielu kestel H. Blinkile ostetud suvemantli; 6) abielu kestel ostetud kuldehteeseemed, mida kandis Aino Blink. H. Blink esitas hagi, nõudes ostu-müügi lepingu tühistamist ja abikaasade eespool nimetatud vara jaotamist.

Kuidas tuleb kohtul antud vaidlus lahendada?

5.

Abikaasad Andres ja Linda Niit olid kolhoosi liikmed. Nendele kuulus elumaja koos kõrvalhoonetega ning muu kolhoosi põhikirjaga kolhoosiperele lubatud vara. 1957.a. kevadel suri Linda Niit. Tema esimesest abielust sündinud poeg O.Meho (kes 8 aastat tagasi oli lahkunud kolhoosipere koosseisust ja töötas mujal) esitas oma ema pärijana Andres Niidu vastu hagi, nõudes järgmist vara: 1) $\frac{1}{2}$ kogu majavalduse väärtusest; 2) kuldkäekella; 3) Linda Niidu nimele hoiukassasse kantud hoiuse 3000 rubla; 4) emale enne abiellumist kuulunud jalgratta.

Kuidas tuleb hagi lahendada?

6.

Mõni nädal enne surma kinkis N. Linnas oma õele M. Vainerile $\frac{1}{2}$ omandiõigusest majavaldusele. Pärast N.Linnase surma esitas tema abikaasa L.Linnas (seadusjärgne pärija) M. Vaineri vastu hagi kinkelepingu tühistamiseks põhjusel, et vaieldav maja on omandatud Linnaste poolt nende abielu kestel.

Kas hagi kuulub rahuldamisele ?

7.

Kolhoosi liige Sadik, kellele kolhoosipere ain-
sa liikmene kuulus elumaja koos kõrvalhoonetega ja muu kolhoosi põhikirjaga lubatud vara, abiellus 1948.a. kod. Morariga. Kehtiva korra kohaselt registreeriti Morar külanõukogus sama kolhoosipere liikmeks. Edaspidiselt Morar, töötades kolhoosis, võttis osa ka kolhoosipere abimajandi majandamisest. 1951.a. Sadik suri. Pärast seda selgus, et Sadiku ja Morari abielu registreerimise kohta puudub sissekanne perekonnaseisusaktide büroo registreerimise raamatus ning külanõukogu poolt 1948.a. väljaantud abielu registreerimise tunnistusel ei ole pitsati jäljendit. Eeltoodud asjaolust lähtudes esitasid Sadiku kaks õde Morari vastu hagi, nõudes: 1) Sadiku ja Morari abielu kehtetuks tunnistamist; 2) neid Sadiku pärijateks tunnistamist; 3) Sadikule kuulunud vara Morarilt äravõtmist ning pärijatele üleandmist. Hagejad polnud kunagi kuulunud Sadiku kolhoosipere koosseisu, väitsid aga, et nemad on

tema seadusjärgsed pärijad ning Moraril kui kõrvalisel isikul ei ole õigust pärida nende õe vara.

Millise otsuse peab tegema kohus?

OMANDIÕIGUS

OMANDIÕIGUSE KAITSE

Põhimaterjal: 1.Õpik - Советское гражданское право, том I, Москва 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 59, 60, 60^a, 68, 68^a-68^e, 69, 399, 403.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, 161-165.

Soovitataav kirjandus: A.R. Венедиктов, Гражданско-правовая охрана социалистической собственности, Москва-Ленинград 1954.

Kontrollküsimused: 1.Omandiõiguse tsiviilõigusliku kaitse vahendid.

2.Vindikatsioonilise hagi üldise-loomustus.

3.Riigile kuuluva vara vinditseerimise iseärasusi.

4.Negatoorne hagi

5.Asjaõiguslike hagide aegumine.

6.Obligatsioonioõiguslikud kaitse- vahendid.

7.Hagide piiritlemise üldreeglid.

1.

1949.a. suunati N.Paju tööle Novosibirskisse.Paju lukustas temale kodukohas kuuluva maja ning palus naabermaja omanikku Peepu temale teatada, kui majaga midagi peaks juhtuma. Kuni 1954. aastani tasus Paju postisaadetistega maarendise ja maja kindlustusmaksu. 1957.a. tuli Paju tagasi ja leidis, et maja on võtnud

oma valdusse Laanjärv, kes keeldus maja omanikule tagasi andmast, leides, et omanik on kaotanud õigused majale, ning kuna tema, Laanjärv, on juba 7 aastat maja kasutanud ning hooldanud, kusjuures 3 aastat on tasunud ka kindlustus- jm. maksud, siis kuulub maja temale.

Kas Laanjärve väited on põhjendatud?

Mida võib ette võtta Paju, kui ta leiab, et tema õigusi on rikutud?

2.

Seoses majas tekkinud tulekahjuga kandis Ü.Erik osa oma asjadest naabermaja elaniku Vähi juurde. Asjade tagasisaamisel (mõni tund hiljem) selgus, et puudub Eriku talvemantel. Et tulekahju ajal mõlemas majas valitses suur segadus, võis Vähi arvates keegi mantli varastada. Aasta hiljem nägi Erik, et tema mantlit kannab keegi Mirt. Erik esitas viimase vastu hagi, nõudes mantli väljamõistmist. Mirt seletas kohtus, et ta ostnud mantli Vähilt, olles mitteteadlik sellest, et mantel ei kuulu Vähile, samuti ei olnud ta üldse teadlik aasta tagasi toimunud tulekahjust, kuna ta antud linna asus elama alles 3 kuud tagasi.

Kas Eriku nõue kuulub rahuldamisele?

3.

Seoses pikemaajalise ärasõiduga Tallinnast jättis P.Arro oma toa koos sisustusega korterinaabri H.Penti hooldada. Aasta pärast tagasi tulles leidis ta, et toast puudub põrandavaip. Pent seletas, et ta oli sun-

nitud vaiba ära müüma Malinile, selleks et raha saada Arro korteriüüri maksmiseks. Arro leidis, et vaip on müüdud liiga odavalt ning et Pentil üldse ei olnud õigust müüa hoiulejätetud asju, ning esitas Malini vastu hagi, nõudes vaiba tagastamist. Kostja palus jätta hagi rahuldamata, sest ostmisel ta polevat olnud teadlik, et vaip ei kuulu Pentile.

Kuidas pidi kohus lahendama vaidluse?

4.

G.Vint sõitis 1941.a. tööle Kaug-ltta ning jäi sellest ajast alates teadmata kadunuks: 1953.a. tema venna O.Vinti palvel tunnistati G.Vint surnuks ning temale kuuluva elumaja sai vend pärimisõiguse korras endale. Et O. Vint elas teises linnas ja pärimiskorras saadud maja isiklikuks kasutamiseks ei vajanud, müüs ta selle 1953.a. lõpul Männile, kes ei olnud teadlik G.Vinti surnukstunnistamisest ega maja temale kuulumisest. 1957.a. kevadel ilmus G.Vint tagasi ja nõudis Männilt maja väljamõistmist.

Kas G.Vindi nõue Männi vastu oli põhjendatud?

5.

D.Räni andis 1948.a. juulikuul oma maja rendile Pähnale, asudes ise mujale elama. Üürnik maksis üüri ja kokkuleppel omanikuga ka kõik riiklikud maksud. Omanik ise käis sagedasti oma maja vaatamas. 1951.a. sõitis Räni tööle teise liiduvabariiki. 1953.a. lahkus majast ka üürnik Pähn. Seoses sellega andis külanõukogu maja üle Lutsule, kes aga aasta hiljem müüs selle

Bergile. Räni, saades sellest 1957.a. alguses teada, esitas hagi Bergi ja külanõukogu vastu, nõudes maja väljamõistmist. Rahvakohus jättis hagi rahuldamata põhjusel, et Räni olevat jätnud maja valveta ja hooldamiseta ning see on kogu aeg olnud ebaperemehelikult peetav.

Kas kohtuotsus oli õige?

6.

J. Pihlo sõitis 1950.a. teise liiduvabariiki. Kodukohta jäänud maja palus ta naabril Meosel võtta oma hooldamisele. Et majas üürnikke ei olnud, lukustas Meos maja, käies seda vahete-vahel vaatamas ja maksis ka kõik maja maksud. 1955.a. koostas külanõukogu maja peremehetuks tunnistamise kohta akti, võttis selle oma bilanssi ja andis Salule kasutamiseks. 1957.a. tuli Pihlo tagasi ja esitas hagi külanõukogu ja Salu vastu, nõudes maja tagastamist. Rahvakohtunik keeldus avaldust vastu võtmast ja seletas, et Pihlol tulevat asja ajada halduskorras.

Kas kohtunik toimis õigesti?

7.

1948.a. veebruaris selgus, et Muru tän. nr. 57 asuva elumaja, mis 1941.a. 1. jaanuari bilansi andmetel kuulus Tartu Kammivabrikule, on võtnud oma valdusse vabriku endine tööline Liiv. Antud fakt jäi 1944.a. Tartu Kammivabrikule kuuluvate varade arvelevõtmisel vabriku tolleaegse majandusosakonna juhataja hooletusse tõttu avastamata. Vabriku majandusosakonna ülem

tegi Liivile ettepaneku sõlmida üürileping ning tasuda vabrikule üüri võlgnevus maja kasutamise eest. Liiv keeldus sellest ja teatas, et ülalnimetatud maja olevat ta vabrikult ostnud 1941.a. juunis, s.t. maja kuuluvat temale isikliku omandiõiguse alusel. Ostu-müügi fakti tõendamiseks esitas Liiv kirjaliku lepingu 24. juunist 1941.a., mille oli Kammivabriku esindajana alla kirjutanud vabriku tolleaegne direktor ja kinnitanud vabriku pitsatiga. Kammivabrik esitas Liivi vastu hagi, nõudes lepingu tühistamist ja maja vabrikule tagastamist. Rahvakohus jättis hagi aegumise tõttu rahuldamata.

Kas kohus lahendas asja õigesti?

8.

1953.a. jaanuaris varastati Ehitustrusti mootorratas, mida kasutas trusti peainsener ametlikeks sõitudeks. Juurdlusorganid ei suutnud mootorratast leida ja alles 1956.a. kevadel selgus juhuslikult, et see on H. Birki käes. Birk seletas, et oli ostnud mootorratta 1953.a. oma tuttava Neeme käest, kes 1955.a. suri. Oma seletust Birk tõendas kirjaliku lepingu esitamisega. Selle kohta, kust Neeme sai mootorratta, Birk ei teadnud midagi seletada.

Kas Birk on kohustatud mootorratast tagasi andma?

9.

Tartu Remondikontori töötaja Aavik pidi sõitma puhkusele, tema toanaaber Niit, kes töötas samas kontoris masinakirjutajana, palus Aavikut jätta temale ka-

sutamiseks Aavikule isikliku omandina kuuluva kirjutusmasina, millega Aavik ka nõustus. Mõni päev pärast Aaviku ärasõitu tekkis Niidu ettevaatamatuse tõttu remondikontori kirjutusmasinal, millel Niit töötas, rike. Niit ei tahtnud sellest kontori juhatajale teatada, kavatsedes järgmisel päeval masinat parandada lasta, ning tõi kodunt Aavikule kuuluva masina, et tööd jätkata. Õhtul paigutas Niit mõlemad kirjutusmasinad kontori vastavasse ruumi, kust nad aga samal ööl (s.o. jaanuaris 1954.a.) varastati. Juunis 1957.a. leidsid juurdlusorganid mõlemad kirjutusmasinad Tallinna artellist "Areng" Nii remondikontor kui ka Aavik esitasid artelli vastu hagi, nõudes kirjutusmasinate väljaõpistmist. Kostja esindaja seletas, et artell ostnud masinad 1955.a. komisjonikauplusest, mille kohta esitas ka kviitungi. Kohtusse kutsutud komisjonikaupluse esindaja esitas kaupluse raamatu, kust nähtus, et kirjutusmasinad oli toonud kauplusse müügiks 1955.a. keegi Maasik, kelle nime, passi nr. ja elukoht olid raamatusse sisse kantud. Kontrollimisel selgus, et Maasik on 1955.a. Tallinnast lahkunud ning tema viibimiskohata ei õnnestunud kindlaks teha.

Kuidas tuleb kohtul lahendada kumbki hagi?

10.

Aspirant Alam läks õhtul teatrisse, kusjuures ta unustas lukustada oma toa ukse TRÜ ühiselamus. Alama äraolekul varastati tema toast teadmata isikute poolt järgmised asjad: 1) TRÜ ühiselamu laualamp; 2) üliõpi-

lase Talve fotoaparaat, mille omanik oli toonud Alama kätte hoiule; 3) spordiühingule "Kalev" kuuluvad uisud, mis Alam oli saanud ühingu spordibaasist kasutamiseks; 4) Alamale kuuluv lauakell. Umbes kuu aega hiljem kohatas Alam uisuteel oma tuttavat J. Suits'u, kes seletas, et ta olevat hiljuti ostnud kasutatud asjade ostu-müügipunktist väga head uisud. Vaadates sõbra poolt ostetud uiske, tundis Alam nendes kohe ära sama paari, mis tema toast olid kaduma läinud. Saades teada Alama toast toimunud vargusest, seletas Suits, et samal ajal ja samast müügipunktist on ta ostnud ka lauakella ning tema toakaaslane Vene on ostnud fotoaparaadi ja laualambi. Uurimisel tehti kindlaks, et Suits ja Vene poolt ostetud asjad on samad, mis Alama toast varastati, kuid ühtlasi tõendasid uurimisandmed vaieldamatult, et nii Suits kui ka Vene on heausklikud omandajad.

Kas omanikel on õigus nõuda asjade tagastamist, või kellelt võivad nad nõuda asjade väärtuse tasumist? Milliste õigusnormide alusel?

11.

Tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee haridusosakonna seinakell toodi artelli "Metall" töötuppa remontimiseks. Töökoja juhataja andis kella remontimiseks töökäsu kellasepp Leidlale. Viimane ei jõudnud samal päeval kella ära parandada ning võttis selle töökoja juhataja nõusolekul koju kaasa, et eelseisval päeval töö lõpule viia. Ühtlasi lubas töökoja juhataja võtta Leidlal koju kaasa remontimiseks vajalikud

artelli tööriistad - jootmisaparaadi ja luubi. Puhkepäeval parandas Leidla kella ning kavatses selle koos tööriistadega esmaspäeval artelli ära viia. Esmaspäeva hommikul aga sai Leidla puhkekodu tuusiku ja otsustas samal päeval ära sõita. Oma korteri koos varaga jättis Leidla oma tuttava Raidmaa hooldamisele, kellele tegi ka ülesandeks toimetada artelli töötuppa eelmainitud kell ja tööriistad. Leidla puhkekodust tagasitulekul selgus, et Raidmaa oli ära müünud Altile kella ja artelli tööriistad. Ostja ei olnud teadlik asjade mittekuuluvusest Raidmaale. Raidmaa oli samuti omavoliliselt ära müünud Leidla puurmasina, mis oli Leidla enda poolt aastate jooksul konstrueeritud. Ostja Kukk oli masinat ka varem Leidla korteris näinud ja avaldanud temale soovi seda osta.

Kellelt ja milliste õigusnormide alusel võivad omanikud nõuda müüdud asjade tagastamist või nende väärtuse tasumist?

12.

Ehitustrusti laost varastati 50 kg värnitsat. Vargad tabati varsti ning nad seletasid, et nad müüsid varastatud värnitsa individuaalelamute ehitajaile. Kuusile, Laevale ja Olele, kes vargusest midagi ei teadnud. Kui miilitsatöötajad ilmusid varaste poolt nimetatud isikute juurde, selgus, et Kuus ja Laeva olid ostetud värnitsa juba ära kasutanud maja katuse värvimiseks, Olel oli värnits küll kasutamata, kuid kokku kallatud tema poolt varem muretsetud värnitsaga.

Kelle vastu ja millise nõudmise võib esitada ehitustrust?

13.

Aleksei Nikifori p. Petrov sõitis Karjala-Soome metsatöödele, kust saatis oma abikaasale Tartusse kirja palvega muretseda temale lambanahast kasukas ja saata see postisaadetisena. Abikaasa ostis kasuka 500 rubla eest ja saatis selle Petrovile. Samas metsapunktis töötas ka Aleksei Nikolai p. Petrov. Et Tartust saadetud pakil saaja isanimi oli kirjutatud ebaselgelt, siis saatis sidekontori ametnik teatise paki saabumise kohta ekslikult Aleksei Nikolai p. Petrovile. Viimane ei pööranud paki saamisel mingit tähelepanu ei saaja ega saatja aadressile, sest Tartus elas tema õde, kes oli lubanud temale pakke saata. Seega võttis Aleksei Nikolai p. Petrov paki kindla veendumusega, et see kuulub temale. Et ta kasukat ei vajanud, müüs ta selle ära kaastöölisele Kedrovile 400 rubla eest. Paar kuud hiljem eksitus selgus ja Aleksei Nikifori p. Petrov esitas hagi Kedrovi vastu, nõudes kasuka väljamõistmist.

Kas Petrovi hagi kuulub rahuldamisele?

14.

Autojuht Taar, sõites ühel linna tänaval, leidis keset tänavat nahast portfelli, mille toimetas miilitsaosakonda. Vaatlusel leiti portfelist 4000 rubla ja Gori isikutunnistus. Viimasele teatati portfelli leidmisest. Kui Gori ilmus miilitsaosakonda, tehti temale ettepanek maksta leidjale selleks ettenähtud tasu. Go-

ri keeldus tasu maksmisest, põhjendades keeldumist sellega, et kuna portfellis asus isikutunnistus, ei ole antud juhul üldse tegemist leiuga, sest omanik on teada.

Kuidas lahendada tasu küsimus?

15.

1. jaanuaril kultuurimaja koristajad, koristades saali, leidsid rullitud paki, mille sinna nähtavasti oli unustanud keegi eelmisel õhtul toimunud nääripeo osavõtjatest. Koristajad andsid rulli kultuurimaja direktori kätte. Vaatlusel leiti rullis maal ja see asetati kultuurimaja einelauaruumi seinale. Septembris ilmus direktori juurde kunstnik Ilves, kes avaldas, et maal kuulus riiklikule muuseumile, tema oli selle saanud muuseumilt restaureerimiseks, oli kusagile unustanud ja alles nüüd avastanud, et see asub kultuurimajas. Ühtlasi näitas Ilves mitut ajalehte aasta algusest, kus muuseum avaldas kuulutusi maali kaotsimineku kohta ja palus leidjat seda tagastada. Seoses sellega, et maal kadus, pidi Ilves muuseumile välja maksta selle väärtuse ja seetõttu pidas ennast nüüd maali omanikuks, nõudes selle üleandmist temale. Kultuurimaja direktor keeldus maali tagastamast, väites, et leiu hoidmiseks ettenähtud tähtaja on omanik mööda lasknud. Asjasse astus ka muuseum, nõudes maali väljamõistmist temale. Ühtlasi koristajad kui leidjad nõudsid seaduses ettenähtud tasu maksmist.

Kuidas tuleb asi otsustada?

Õ P E T U S O B L I G A T S I O O N I D E S T

OBLIGATSIOONIDE TEKIMISE ALUSED.

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, ТОМ I Москва 1950.

2. VNFSV 'Tsiiviilkodeks, §§ 106-151.

Soovitav kirjandus: И.Б. Новицкий, Л.А. Лунц, Общее уч. об обязательстве, Москва 1950.

Kontrollküsimused: 1. Obligatsiooni mõiste.

2. Obligatsiooniõigusliku suhte elemendid.

3. Obligatsioonide põhiliigid.

4. Sanktsioonid obligatsioonis.

5. Obligatsioonide tekkimise aluste mõiste ja klassifikatsioon.

6. Rahvamajanduse planeerimise aktid obligatsioonide tekkimise alustena.

7. Leping obligatsiooni tekkimise alusena.

8. Obligatsioonide tekkimise teised alused.

1.

Nahakombinaadile eraldati jalaõude tallakummi fond. Planeerimisaktiga oli määratud tallakummi hankijaks vabrik "Põhjala". Nahakombinaadi poolt õigeaegselt esitatud ettepaneku sõlmida leping, lükkas "Põhjala" aga tagasi põhjusel, et temal on juba sõlmitud hankelepingud Pärnu vabriku ja Tallinna artellidega, mistõttu ei olewat võimalik lähema 2 kuu jooksul teisi telli-

jaid varustada.

Kuidas peab toimima nahakombinaat?

2.

Tallinna Taksopargile eraldati 3. juulil 1957.a. sama aasta III ja IV kvartaliks bensiini fond 300 t. Planeerimisaktiga oli määratud bensiini hankijaks Kiviõli Põlevkivitöötlemise Tehas. 8. juulil 1957.a. tegi taksopark põlevkivitöötlemise tehasele kirjaliku ettepaneku sõlmida leping, kuid viimane ei reageerinud tehtud ettepanekule. Seoses eeltooduga esitas taksopark ENSV Rahvamajanduse Nõukogu juures asuvasse arbitraaži 20. juulil 1957.a. hagi, milles palus kohustada põlevkivitöötlemise tehast: 1) sõlmima leping vastavalt fondikorraldusele; 2) hankima fondikorraldusega juulikuu jaoks eraldatud 80 t bensiini; 3) ta-suma mittehankimisega seoses tekkinud kahjud 18 200 rubla ulatuses. Kostja vaidles haginõude p.2-le ja 3-le vastu, toetudes sellele, et ta ei ole hagejaga lepingulises vahekorras.

Missuguse otsuse peab tegema arbitraaž?

3.

3. jaanuaril 1958.a. pöördus Metsatööstuskeskus artelli "Kingsepp" poole ettepanekuga valmistada 1. maiks 200 paari säärrikuid tellija materjalist. Artelli keeldus lepingu sõlmimisest põhjusel, et artelli töökojad on tellimistega üle koormatud, mistõttu ei ole võimalik Metsatööstuskeskuse tellimist tähtaegselt täita, ning tegi ettepaneku sõlmida leping tähtajaga

1. oktoober. Metsatööstuskeskus pöördus hagiga arbitraaži, paludes kohustada artelli lepingu sõlmimiseks tähtajaga 1. mai.

Missuguse otsuse võib teha arbitraaž?

4.

Plaaneerimisakti alusel sõlmitud lepingu kohaselt pidi Tellisettehas hankima Ehitustrustile 1957.a. IV kvartalis 600 000 tellist. Lepingu mitteõigeaegse täitmise juhuks oli ette nähtud leppetrahv 1000 rubla. Andnud üle 300 000 tellist, lõpetas tehas hanked ning 15. oktoobril 1957.a. teatas, et ülejäänud osas täidetakse leping alles 1958.a. jaanuaris, kuna 1957.a. IV kvartalis otsustas tehas oma produktsiooni kasutada enda elamuehituse vajaduste rahuldamiseks. Ehitustrust esitas arbitraaži hagi, nõudes lepingu reaalselt täitmist ja leppetrahvi väljamõistmist.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

5.

Riiklik mööblivabrik, saanud temale eraldatud fondide arvel puitmaterjale, müüs sellest 50 tm kolhoosile "Säde". Vastutasuna kohustus kolhoos "Säde" hankima vabrikule sama summa eest juurvilja. Kolhoos ei täitnud endale võetud kohustust juurvilja hankimise osas. Mööblivabrik pöördus hagiga kohtusse, nõudes kolhoosilt puitmaterjali väärtuse tasumist.

Missuguse otsuse peab tegema kohu?

6.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt ekspordiks määratud kaupade kontingendi alusel saatis "Eksportles" 1957.a. detsembris Metsatööstuskeskusele tellimuse-korralduse ekspordiks mainitud metsamaterjali tootmiseks ja lähetamiseks 1958.a. I kvartalis. 7. jaanuaril 1958.a. teatas Metsatööstuskeskus, et ta on nõus metsamaterjali hankima, kui "Eksportles" sõlmib temaga selleks hankelepingu, mille projekt lisati kirja juurde.

Kas Metsatööstuskeskuse nõue - sõlmida leping - on põhjendatud?

7.

V. Värtina andis oma suvemantli puhastamiseks tööstuskombinaadi keemilise puhastamise osakonda. Samal ööl varastati mantel töökoja lattu sissetunginud tundmatute isikute poolt.

Kellelt saab kod. Värtina nõuda kahjutasu? Mis on antud juhul obligatsiooni õigusliku suhte tekkimise aluseks?

8.

Toanaabrid Kivirand ja Pajupuu kasutasid ühist voolumõõtjat. Jaanuaris 1958.a. esitati järjekordne arve elektrivoolu kasutamise eest detsembrikuul 1957.a. Et Pajupuu arve esitamise ajal viibis maal, tasus Kivirand sel korral kogu summa - 68 rubla - üksinda. Saabunud koju, keeldus Pajupuu 34 rubla maksmisest Kivirannale ning väitis, et ta ei olegi selleks kohustatud, kuna Kivirand arve maksmisel tegutses võõra isi-

ku huvides ilma volitusega.

Kas Kiviranna ja Pajupuu vahel on tekkinud mingi tsiviilõiguslik vahetõrje seoses eespool nimetatud arve tasumisega?

Kas Pajupuu väide on põhjendatud?

9.

Sportlane Klein, tehes odaviskeharjutusi maja õues, purustas kod. Kasesalu korteri aknaklaasi.

Millist liiki tsiviilõiguslik suhe tekkis Kleini ja Kasesalu vahel?

Õ P E T U S O B L I G A T S I O O N I D E S T

LEPING

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, т. Москва 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 106-151.

Soovitav kirjandus: И.Б. Новицкий, Л.А. Дунц, Общее учение об обязательстве, Москва 1950.

Kontrollküsimused: 1. Tsiviilõiguslike lepingute rakendamise ala ja tähtsus.

2. Lepingu mõiste nõukogude tsiviilõiguses.

3. Lepingu sisu.

4. Lepingute liigid.

5. Lepingute sõlmimise kord.

6. Lepingute sõlmimine sotsialistlike organisatsioonide vahel.

7. Lepingulise distsipliini tähtsus rahvamajanduse plaani täitmisel.

1.

Ajalehes "Edasi" kuulutati, et L.Saks müüb ära oma mootorratta "JZ". Mootorratast võib näha pühapäeval, teisipäeval ja reedel kella 14-16. Järgmisel päeval sai Saks O.Rõõmult telegrammi (Tallinnast) järgmise sisuga: "Ostan mootorratta ära. Sõidan täna välja." Rõõm saabus kohale järgmisel päeval. Siis selgus, et Saks oli eelmisel päeval, kuigi pärast telegrammi kättesaamist, mootorratta ära müünud E.Saarnale. Rõõm võõrdus hagiga kohtusse, paludes kohut kodanike Saksa

ja Saarna vahel sõlmitud oatu-müügi leping tühistada ja mootorratas temale üle anda, sest Saks oli müünud mootorratta ära pärast telegrammi kättesaamist.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

2.

A. Krause kleepis linna mitmesugustes rajoonides üles kuulutusi tulpadele ja asetask vitriinidesse, kus teatas, et müüb mitmesugust mööblit. Müüdavate esemete hulgas oli ka kirjutuslaud, mille hinnaks oli märgitud 550 rubla. K.Prost, lugedes ka üht üleskleebitud kuulutust, ilmus kuulutuses näidatud aadressil Krause korterisse ja pakkus kirjutuslaua eest 550 rubla, s.o. hinda, mis oli kuulutuses märgitud. Krause aga keeldus laua müümisest 550 rubla eest ja nõudis 800 rubla, viidates sellele, et kuulutuses madalamalt märgitud hindadega tahtia ta lihtsalt ostjaid kokku meelitada. Prost pöördus hagiga kohtusse, nõudes kirjutuslaua temale müümist 550 rubla eest.

Kuidas lahendada vaidlus?

3.

R. Sarv helistas telefoniga Tartust Tallinnasse L. Sepäle ja pakkus temale 20 000 rubla eest oma maja müüa, mis asub Tartus Raua tn. nr.28. Juba varem, ajal, kui Sepp elas veel Tartus, oli mainitud kodanike vahel juttu olnud maja müügist, kuid siis ei jõudnud nad hinnas kokkuleppele. Sepp võttis ettepaneku vastu ja saatis posti teel välja 20 000 rubla. Sarv sai raha kätte. Telefoni teel lepiti ühtlasi kokku, et Sepp sõi-

dab hiljemalt 10 päeva jooksul Tartusse ning siis sõlmitakse ostu-müügi leping notariaalses korras. Kuid juba järgmisel päeval pärast raha kättesaamist õnnestus Sarvel leida uus ostja ja ta müüs maja ära teistkordselt 25 000 rubla eest Saarele. Leping sõlmiti notariaalselt. Kui ettenähtud ajal Sepp ilmus Tartusse ja sai toimunust teada, e võtnud ta Sarve poolt tagasipakutavat 20 000 rubla vastu ja esitas rahvakohutusse hagi, milles palus tühistada Sarve ja Saare vaheline ostu-müügi leping ja maja temale üle anda.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

P. Ojavere müüs oma maja ära vedamiseks M.Lillele. Et pooled elasid eri kohtades, vahetasid nad ettepanekut ja aktsepti kirja teel. Lill saatis ostetud maja eest Ojaverele ka kokkulepitud hinna 5000 rubla. Kui Lill ilmus kohale ja tahtis maja ära vedada, teatas Ojavere, et ta on ümber mõelnud ja ei loe maja müüduks, sest ostu-müügi leping ei ole sõlmitud notariaalkorras, vastavalt TsK §-le 185. Lill pöördus hagiga kohtusse, nõudes maja üleandmist.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

5.

V. Borin ostis suulise lepingu alusel Leznevilt pianino hinnaga 5000 rubla. Siinjuures leppisid pooled kokku, jällegi suuliselt, et klaver jääb esialgu Leznevi juurde kuni 1. augustini, kuna Borin sõitis puhkusele. Klaveri mitteväljaandmise juhuks nähti et-

te leppetrahv 500 rubla (suuliselt). Juuli lõpus saatis Leznev Borinile kirja, milles ta teatas, et sõidab kaheks kuuks komandeeringule ja seoses sellega on sunnitud pianino väljaandmise edasi lükkama kuni 1. oktoobrini. Samaaegselt tuletas Leznev meelde, et pianino hind 5000 rubla tuleb tasuda pianino väljaandmise juures. Komandeeringus oleku ajal saatis ta Borinile veel ühe kirja, milles teatas, et saabub kohale 15. oktoobril, ning palus tulla pianino järele 16. oktoobril. Oktoobri algul komandeeringus oleku ajal Leznev haigestus ja suri. Borin pöördus Leznevi abikaasa poole palvega pianino temale välja anda. Leznev keeldus põhjusel, et abikaasa paberite hulgast ta ei ole leidnud ostu-müügi lepingut. Borin pöördus haviga kohtusse, paludes kohut pianino Leznevalt ära võtta ja temale üle anda ning välja mõista leppetrahv 500 rubla.

Kuidas lahendada vaidlus?

6.

Leningradi Lomonossovi-nimeline tehase saatis 5. septembril Moskva Teadlaste Majale kirjaliku ettepaneku osta tehase kunstnik Lebedevi poolt valmistatud vaas. Moskva Teadlaste Maja saatis 10. septembril vastuse, et ostab vaasi kirjas ettenähtud tingimustel. Kiri jäi hiljaks ja saabus 17. septembril. Vabrik aga müüs vaasi 16. septembril Leningradi Pioneeride Majale. Moskva Teadlaste Maja, lugedes lepingu sõlmituks, saatis 19. septembril oma esindaja välja vaasi äratoo-

miseks Moskvasse. Kui viimane saabus Leningradi, selgus, et vaas on juba Pioneeride Maja ühte saali üles seatud. Teadlaste Maja esitas vabriku vastu hagi, nõudes vaasi väljaandmist ja toetudes sellele, et ta oli vastuse välja saatnud õigeaegselt. Peale selle nõudis ta esindaja komandeerimiskulude katmist.

Kas Teadlaste Maja hagi kuulub rahuldamiselle?

7.

Tarbijate Kooperatiivide Keskliit tegi kirjas 23. juulist Voroneži oblasti Tarbijate Kooperatiivile ettepaneku müüa temale mitmesuguseid galanteriikaupu 10 000 rubla suuruses summas tingimusega, et hankeleping täidetakse oktoobris. Oblasti Tarbijate Kooperatiiv oma vastuses 31. juulist teatas, et ta on nõus vastu võtma hankelepingu tingimused, kuid lisas juurde eritingimuse, et leping täidetakse augusti lõpus, hiljemalt 5. septembriks. Saamata keskliidult vastust, arvas oblasti tarbijate kooperatiiv, et muudatus on vastu võetud, kuid ta ei saanud kaupu ei augustis ega ka septembris. Oblasti tarbijate kooperatiiv pöördus hagiga arbitraaži, nõudes lepingu viivitamatut täitmist ja leppetrahvi tasumist vastavalt lepingule.

Kas hagi on põhjendatud?

8.

Poolte vahel sõlmitud lepingu alusel andis R. Treumann oma ehituskrundi kasutamiseks V. Noodaperale. Lepingu tingimuste kohaselt pidi Noodapera krundile hooned ehitama ja need pidi vormistatama tema nimele.

Hiljem keeldus Treumann hoonete vormistamisest Nooda-
pera nimele ja viimane esitas hagi tema omandiõiguse
tunnistamiseks hoonetele.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

Õ P E T U S O B L I G A T S I O O N I D E S T

OBLIGATSIOONIDE SUBJEKTID

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, том I, Москва 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 106-151, 408.

Soovitav kirjandus: И.Б. Новицкий, Л.А. Дунц, Общее учение об обязательстве, Москва 1950.

Kontrollküsimused: 1. Pooled obligatsioonis.

2. Isikute paljuse liigid obligatsioonis.

3. Solidaarsed ja osobligatsioonid.

4. Regressiõigus.

5. Isikute vahetumine obligatsioonis.

1.

H.Jans laenas N.Proosilt allkirja vastu 600 rubla. Mõni kuu hiljem sõitis Proos pikemaajalisele komanderingule Vladivostokki. Jansi allkirja andis ta üle oma endisele abikaasale Lepale, kellele võlgnes sama summa. Allkirjale tehti vastav pealdis selle üleandmise kohta. Võlakohustuse tähtaja saabumisel esitas Lepp Jansi vastu nõudmise. Viimane aga ei tahtnud temale võlga maksta. Siis teatas Lepp Jansile Proosi aadressi ja palus teda kirjalikult järele pärida allkirja üleandmise fakti kohta. Jans ei hakanud midagi pärima, vaid saanud aadressi, saatis raha postisaadetisega Vladivostokki Proosile. Viimane oli aga vahe-

peal Vladivostokist lahkunud ja postisaadetis anti eksikombel välja kellelegi samanimelisele isikule. Lepp aga esitas kohtusse hagi, nõudes Jansilt võla väljamõistmist. Jans vaidles hagi rahuldamise vastu ja esitas kviitungi raha ärasaatmise kohta Vladivostokki. Lepp omaltpoolt esitas Proosi kirja, kus viimane veel kord soovitas raha välja nõuda Jansilt.

Kas Lepa hagi kuulub rahuldamisele?

2.

Tartu Kaubastu ja Nahakombinaadi vahel sõlmitud hankelepingu kohaselt pidi Nahakombinaat hankima Kaubastule 1957.a. III ja IV kvartalis 10 000 paari meeste kingi. III kvartali osas täideti leping normaalselt. Sama kvartali lõpul aga Nahakombinaat teatas, et ENSV Rahvamajanduse Nõukogu Kergetööstuse Valitsuse nõusolekul on ta nimetatud lepingu täitmise edaspidiseks üle andnud Pärnu saapavabrikule. Kaubastu mingeid vastuväiteid sellele ei esitanud. Pärnu vabrik jättis aga IV kvartali lepingu täitmata. Kaubastu esitas hagi Tartu Nahakombinaadi vastu, nõudes lepingu reaalselt täitmist ja ettenähtud leppetrahvi tasumist. Arbitraaži istungil vaidles Tartu Nahakombinaat hagile vastu, leides, et tema lepinguline vahekord Kaubastuga lõppes III kvartalis. Pärnu saapavabrik aga arvas, et temal ei ole Kaubastuga üldse lepingulist vahekorda.

Kelle vastu tuleb rahuldada Kaubastu hagi?

3.

N.Alt laenas Liivale ja Bergmannile raha. Laenulepingu tõendamiseks andsid Liiva ja Bergmann Aldile allkirja järgmises: "A. Liiva on saanud N.Alt'ilt laenuna 500 rubla ja M.Bergmann 350 rubla. Laenu tasumise tähtaeg 1. märts 1957.a. Tartus, 8. dets. 1956.a.". Sellele järgnesid Liiva ja Bergmanni allkirjad. Et laenusaajad ettenähtud tähtajal kohustust ei täitnud, esitas Alt hagi Liiva vastu, nõudes temalt kogu summa, s.o. 850 rubla väljamõistmist. Nõudmise esitamist täies ulatuses Liiva vastu motiveeris Alt sellega, et Bergmann oli Tartust teadmata kuhu lahkunud ja Liiva kui solidaarvõlgnik on kohustatud tasuma võlasumma tervikuna. Liiva on nõus tasuma ainult 500 rubla.

Kuidas tuleb kohtul vaidlus lahendada?

4.

Mägi ja Liibusk võtsid spordiühingu "Kalev" spordibaasist paadi, millega sõitsid linnast välja, kus peitsid paadi ära ja ise läksid metsa jahile. Tagasi tulles nad paati enam ei leidnud ja see läkski kaotsi. Paadi väärtus on 1400 rubla.

Kelle vastu ja millises ulatuses võib esitada spordibaas kahjutasu nõudmise?

Õ P E T U S O B L I G A T S I O O N I D E S T

OBLIGATSIOONIDE TÄITMINE JA VASTUTUS

MITTETÄITMISE EEST. OBLIGATSIOO-

NIDE TAGAMINE

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, том I, Москва 1950.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 106-151.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву. Часть I, М., 1958, 169-178.

Soovitatav kirjandus: И.Б. Новицкий, Л.А. Лунц, Общее учение об обязательстве, Москва 1950.

Kontrollküsimused: 1. Obligatsiooni täitmise mõiste ja täitmise ese.

2. Täitmise tähtaeg.

3. Poolte poolt kohustuste täitmise järjekord.

4. Täitmise koha tähendus.

5. Täitmise viis. Obligatsiooni reaalse täitmise nõue.

6. Obligatsiooni mittetäitmise mõiste ja mittetäitmise õiguslikud tagajärjed.

7. Tsiviilõigusliku vastutuse mõiste ja vastutuse alused.

8. Varaline kahju tsiviilõigusliku vastutuse ühe alusena.

9. Kahjutekitaja käitumise õigusvastatus tsiviilõigusliku vastutuse alusena.

10. Kausaalne seos kohustatud isiku

käitumise ja saabunud resultaadi vahel vastutuse alusena.

11. Süü tsiviilõigusliku vastutuse alusena.
12. Brandid süüprintsibist.
13. Võlgniku vastutuse piiramise juhud.
14. Vastutusest vabastavad asjaolud.
15. Obligatsioonide tagamise mõiste ja liigid.
16. Leppetrahvi mõiste, tähtsus ja liigid.
17. Pant.
18. Käsiraha.
19. Käendus.
20. Obligatsiooni lõppemise alused.

1.

M. Remmelgas laenas K. Pajule 300 rubla tingimusel, et viimane annab võla katteks üle uue mesilaspere, mille ta saab käesoleval suvel oma mesilast. Ühtlasi oli lepingusse märgitud, et võlga võib tasuda ka rahas. Teadmata põhjusel mesilased peret ei heitnud. Remmelgas keeldus rahas täitmise vastuvõtmisest ja esitas rahvakohtusse hagi Pajult mesilaspere väljamõistmiseks natuuras.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

2.

Kolhoosnik Kard ostis oma naabrilt Järvelt 200 kg kartuleid seemneks 80 kop. kg. Raha maksti samas ära. Ostja kartuleid keldris vaatamas ei käinud. Ühtlasi lepiti kokku, et Järv paneb ise kartulid Kar-

di poolt kaasatoodud kotti ja viib need Kardi keldrisse, kuna viimane ise sõitis pikemaajalisele komanderingule. Kui ostja koju jõudis ja kartuleid vaatas, ei jäänud ta ostetud kaubaga rahule, sest kartulid olid kõik jõhvikamarja-suurused. Et Järv kartuleid ümber ei vahetanud, esitas Kard hagi, nõudes kartulite ümbervahetamist või raha tagastamist.

Kas nõue kuulub rahuldamisele?

3.

U.Kask ja I.Redel leppisid tunnistajate juuresolekul kokku, et Kask müüb Redelile oma raadioaparaadi "Punane Ret nr. 662" 450 rubla eest. Samas maksti ära ka müügihind. Kui Redel tuli õhtul raadioaparaadile järele, leppisid pooled omavahel kokku, et Kask annab raadio asemel sama hinna eest jalgratta. Järgmisel päeval tõi Redel jalgratta tagasi ja nõudis siiski raadioaparaadi väljaandmist.

Kuidas lahendas kohus asja?

4.

Autoomanik Alla, pöörates masinat ümber kitsas õues, tagandas masina vastu aeda ja rõhus selle maha, murdes pooleks kaks pehkinud aiaposti. Majaomanik nõudis Allalt 250 rubla kahjutasu, s.o. uute postide muretsemiseks ja aia ülestegemiseks. Autoomanik lubas ise aiapostid muretseda ja aia üles teha. Majaomanik sellega ei nõustunud ja esitas hagi, paludes rahvakohut Allalt 250 rubla välja mõista (kahju suuruse tõendamiseks lisas ta ka vastava komisjoni akti).

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

5.

Artell "Puit" sõlmis sovhoosiga "Sootaga" lepingu, mille kohaselt ta kohustus valmistama sovhoosile 40 vankriratast. Täitmise kohta lepingus ei olnud märgitud. Tellimus täideti 1. septembriks, millest artell teatas ka sovhoosile, paludes rattad ära viia. Sellele vastas sovhoos 1. oktoobril, et rattad peab kohale saatma artell. Artell esitas hagi, paludes: 1) sisse nõuda sovhoosilt rataste väärtus; 2) kohustada sovhoosi rattad ära viima; 3) sisse nõuda sovhoosilt rataste hoiukulud alates 1. septembrist.

Kas artell on kohustatud rattaid ära saatma ning kas hagi kuulub rahuldamisele?

6.

P. Kunnus võlgnes R.Savinile 1400 rubla, mille makсутähtaeg oli 1. mai. Maksmise kohta ei olnud lepingus märgitud. 15. aprillil asus Savin alaliselt elama Tartust Tallinna, kuid elukoha muutmisest võlgnikule ta ei teatanud. Võlgnik saatis 29. aprillil võla Savini nimele endisel aadressil. Postkontor andis summa ekslikult välja kellelegi Savile, kes pärast seda jäljetult kadus. Savin esitas Kunnuse vastu hagi, nõudes 1400 rubla ja viiviste väljamõistmist. Ta toetus sellele, et võlg tuleb tasuda võlausaldaja asukohas. Kunnus vaidles hagile vastu ja esitas kohtule maksukviitungi.

Kuidas lahendada vaidlus?

7.

K. Pavlov, saanud abielulahutuse, sõitis tööle Novosibirskisse. Enne ärasõitu müüs ta oma maja naise sugulasele Anikejevile 30 000 rubla eest. 15 000 rubla maksis Anikejev ära otsekohe, kuid ülejäänud 15 000 rubla kohustus ta üle kandma Pavlovi uue elukoha teadasaamisel. Aadressi lubas Pavlov teatada lähima paari kuu jooksul. Saamata Pavlovilt 1 aasta ja 2 kuu kestel mingeid teateid, kandis Anikejev 15 000 rubla notariaalkontori deposiidi arvele Pavlovi nimel. Lahutatud naine Pavlova, kellel oli täiteleht alimentide saamise kohta laste kasvatamiseks, pööras nõudmise deposiidi arvele Pavlovi nimel makstud summale ja sai sealt niiviisi 1800 rubla. Kaks nädalat hiljem sai Pavlova oma abikaasalt ülekande samale summale. Umbes samal ajal teatas Pavlov ka Anikejevile oma aadressi ja palus 15 000 rubla üle kanda. Anikejev palus teda pöörduda notariaalkontori poole. Saanud deposiidilt ainult 13 200 rubla, esitas Pavlov hagi 1800 rubla sissenõudmiseks Anikejevilt põhjusel, et viimane kandis raha deposiiti laenulepingu tingimusi rikkudes, mille tõttu Pavlova sai kaks korda 1800 rubla. Anikejev vaidles hagile vastu, väites, et hagi peab esitamata Pavlova vastu.

Kuidas tuleb vaidlus lahendada?

8.

Metsamajand kohustus lepingu järgi parvetama Telliskivitehase asukohta ja seal viimasele üle andma

200 palki l. maiks, Metsamajand vedas palgid metsast välja jõe äärde enne suurveeperioodi algust, et transportida palke parvetamise teel. Sellel aastal tõusis vesi aga rohkem kui tavaliselt ning viis palgid mine-ma enne, kui saadi tarvitusele võtta vajalikke abinõu-sid. Et telliskivitehas palke ettenähtud tähtajaks ei saanud, esitas ta metsamajandi vastu hagi, nõudes lep-petrahvi ja palkide üleandmist.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

9.

Hulgibaas pidi hankima kaubastule l. oktoobriks 4000 purki puuviljakeedist. Hulgibaas tegi korralduse oma hankijale, puuviljatehasele "Karamell", et viima-ne saadaks mainitud 4000 purki keedist otse kaubastu lattu. Et puuviljatehas pidi hankima tarbijate koope-ratiivile juba 25. septembriks 3000 purki sama kee-st ning ei olnud seda õigeaegselt täitnud, saatis ta es-majoones välja saadetise kooperatiivile. Kaubastule saatis ta saadetise aga välja alles 10. oktoobril. Kau-bastu esitas puuviljatehase vastu hagi, nõudes leppe-trahvi 1900 rubla. Puuviljatehas vaidles hagile vas-tu, väites, et hagi tema vastu on aluseta.

Kuidas lahendada vaidlus?

10.

Muuseum ostis kunstinäituselt tuntud kunstniku maali "Kalurid". Lepingus nähti ette, et omandiõigus maalile läheb üle koos maali üleandmisega pärast näi-tuse lõppu, s.o. 12. novembril. Ka maali ostuhind 2000

rubla pidi tasutama selle üleandmise juures. Loodusõnnetuse tagajärjel (pikne) läks üks paviljonidest põlema, mis põles koos maaliga maha. Muuseum esitas kunstifondi vastu hagi, nõudes samasuguse maali väljaandmist. Juhul, kui sellist maali ei ole, nõuti samasuguse maali tellimist samalt autorilt.

Kas muuseumi nõue on põhjendatud?

11.

Kolhoos "Oktoobri Võit" kohustus hankima kaubastule 3 tonni värskeid kurke. Kolhoos endale võetud kohustust ei täitnud ikalduse tõttu. Kaubastu leidis, et ikaldus ei vabasta kolhoosi vastutusest lepingu täitmata jätmise eest, sest kolhoos oleks võinud täita lepingu natuuras kurkide kokkuostmise teel kolhoosnikutelt või mõnelt teiselt kolhoosilt. Eeltoodud kaalutlustel esitaski kaubastu kolhoosi vastu hagi lepingus ettenähtud leppetrahvi nõudmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

12.

Artell "Ühendus" sõlmis tööstuskaubastuga hankelepingu mitmesuguste plastmassist toodete hankimise kohta. Artell oma kohustust ei täitnud ning ei andnud III kvartalis esemeid üle 45 000 rubla ulatuses. Kaubastu esitas artelli vastu hagi, nõudes lepingu täitmist ja viiviseid 1800 rubla ulatuses, mis oli lepingus ette nähtud mittetäitmise juhuks. Artell vaidles hagile vastu, toetudes asjaolule, et ta ei saanud täita lepingut vabandavatel põhjustel, sest tema hanki-

jad ei täitnud oma kohustust ja tal ei olnud toormaterjali kusagilt mujalt võtta.

Kuidas lahendada hagi?

13.

Alumiiniumitehas sõlmis oma hankijaga hankelepingu tooralumiiniumi hankimiseks, mille järgi alumiiniumitehas pidi saama iga kuu 2000 kg tooralumiiniumi. Lepingu mittetäitmise või mitteõigeaegse täitmise juhuks oli ette nähtud leppetrahv 10 000 rubla. Juulikuul jättis hankija oma kohustuse täitmata. Alumiiniumitehas pöördus arbitraaži järgmise palvega: 1) nõuda sisse hankijalt 10 000 rubla leppetrahvi; 2) kohustada hankijat hankimata jäänud tooralumiiniumi hankima järgmisel kuul; 3) sisse nõuda hankimata jäämisega seoses tekkinud kahjud 21 500 rubla. Hankija vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et ta ei saanud ise tooralumiiniumi õigeaegselt kätte, hiljem aga andis selle teisele organisatsioonile. Praegu tagantjärele hankimine olevat võimatu.

Kuidas peab arbitraaž lahendama asja?

14.

Artell "Puit" pidi valmistama Puu- ja Aedviljatehasele lepingu järgi 1000 kapsatünni. Lepingu täitmise tähtajaks oli 15. september. Viivituse juhuks oli lepingus ette nähtud leppetrahv. 13. septembril teatas artell tehasele, et tünnid on valmis ning palus need ära viia. Tehas aga saatis oma esindaja kohale alles 20. septembril. Siis selgus, et 19. septembril

oli laos tekkinud teadmata põhjustel tulekahju ning ladu koos tünnidega oli maha põlenud. Kõigi tarvitu-sele võetud abinõudega ei suudetud tulekahju kustutada. Tehas esitas artelli vastu hagi, nõudes lepingu täitmist natuuras ning leppetrahvi. Artell esitas tehase vastu hagi, nõudes tünnide hinna tasumist, leppetrahvi ja hoiukulusid.

Kuidas lahendada vaidlus ?

15.

Gaasi- ja kanalisatsioonikontor pidi elamute valitsusega sõlmitud lepingu kohaselt seadma N. linnas gaasi sisse kõikidesse majadesse IV kvartalis Oktoobripühadeks. Gaasijuhtme ehitamiseks vajalikud metallitorud tellis kontor metallitehaselt, kuid vaatamata mitmekordsetele meeldetuletustele tehas torusid ei saatnud. Kontor muretses torud 15. septembril Kirovi-nimeliselt tehasele ja alustas tööd. 20. septembril teatas metallitehas, et torud on valmis ja palus neile järele saata. Kontor keeldus torusid vajaduse puudumisel vastu võtmast. Siis aga esitas metallitehas arbitraaži hagi, paludes gaasi- ja kanalisatsioonikontorit kohustada torusid vastu võtma. Metallitehas toetudes sellele, et ta ei saanud oma hankijalt õigeaegselt toormaterjali.

Kuidas lahendada vaidlus?

16.

Kuna L. Saar võlgnes Paalile 4000 rubla, andis ta viimasele üle oma karakullkasuka, et võlausaldaja

selle realiseeriks ja oma võla saadud summast kinni peaks. Varsti pärast seda arestis kohtutäitur kogu Paalile kuuluva vara tsiviilkorras väljamõistetud 2400-rublalise võla katteks. Üleskirjutatud vara hinnati 1200 rublale. Kohtutäitur, saanud teada, et Paalil on kasukas veel realiseerimata, arestis ka selle. Saar esitas rahvakohtusse hagi, paludes kasukat arestitud vara nimekirjast välja jätta, sest kasukas kuuluvat temale.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

17.

H. Plink üüris endale kaheks aastaks suvila, kohustudes ühtlasi tegema suvilas remonti. Suvila omanik Tomson nõudis üürilepingu sõlmimisel, et leping oleks tagatud käendusega. Käendajana kirjutas alla Plingi sugulane Melker. Poole aasta pärast müüs Tomson suvila seaduses ettenähtud vormis sõlmitud ostu-müügi lepingu alusel H. Plingile. Pooled leppisid kokku nii, et tasumata jäänud üür 500 rubla arvestatakse ostu-müügi hinnale juurde. Maksnud suurema summa ostu-müügi lepingu allakirjutamise juures, jäi Plink Tomsonile võlgu 5000 rubla, mille ta pidi tasuma hiljemalt 2 aasta jooksul. Kui Plink summat märgitud tähtajaks ei tasunud, esitas Tomson Melkeri kui käendaja vastu hagi 5000 rubla sissenõudmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

18.

15. jaanuaril sai Smirnova pandimajast 300 rub-

la laenu panditud palituriide vastu. Palituriie hinna-
ti aga 500 rubla. Smirnova kaotas pandimaja kviitungi.
Kui ta kviitungi üles leidis ja sellega pandimajja
pöördus, selgus, et laenutamise tähtaeg oli mõni päev
tagasi möödunud ning palituriie oli juba müüdud 500
rubla eest. Pandimaja pakkus Smirnovale tagasi 200
rubla. Toetudes sellele, et palituriie oli tegelikult
väärt vähemalt 700 rubla, esitas Smirnova pandimaja
vastu hagi, nõudes vahe tasumist.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

19.

K.Loov pantis pandimajas oma palitu, võttes sealt
600 rubla laenu neljakuulise tagasimaksutähtajaga. Et
Loovil puudus raha palitu õigeaegseks väljatoomiseks,
ilmus ta pandimajja alles viiendal kuul. Selgus, et
palitu on varastatud. Vargad olid tunginud pandimajja
läbi lao lae, kus hoiti panditud esemeid. Pandimaja
keeldus palitu hinna tasumisest, tõendades, et ta ei
kandvat vastutust juhuse eest, mis toimus pärast võlg-
niku viivitust.

Missugune võiks olla asja lahendus?

20,

Šahhov üüris Petrovilt endale suveks suvila
1000 rubla eest, makstes käsiraha 200 rubla. Varsti
pärast seda asutus, kus ta töötas, andis talle parema
ruumi samas kohas, ning seepärast otsustas Šahhov üüri-
tud suvilat mitte kasutada. Oma otsusest teatas ta su-
vila omanikule alles juuni lõpus. Sellel ajal aga oli

suvila üürijaid vähe ning suvila omanik pidi suvila välja üürima 500 rubla eest. Sellel alusel esitas suvila omanik Petrov Šahhovi vastu hagi, nõudes temalt kahjude, s.o. 500 rubla tasumist. Šahhov omakorda esitas vastuhagi, nõudes 200 rubla tagastamist, toetudes sellele, et ta suvilat ei kasutanud.

Sama juhus. Šahhov loobus suvilast sellepärast, et omanik ei täitnud tingimusi remondi teostamise osas, ning üüris endale teise suvila 1400 rubla eest.

Kuidas peaks lahendama need asjad?

21.

Paavel sõlmis Peroviga ostu-müügi lepingu akordioni müümise kohta 2800 rubla eest. Lepingu sõlmimise juures maksis Perov ära 200 rubla ja pidi ülejäänud summa maksuma 3 päeva pärast. Akordioni sai ta kätte. Kolme päeva pärast tõi Perov aga akordioni tagasi ja seletas, et ta on nõus akordioni ostma 2500 rubla eest. Paavel võttis küll akordioni vastu, kuid 200 rubla tagasi ei andnud, toetudes sellele, et käsiraha tagasinõudmine lepingust loobumise korral on alusetu. Perov esitas hagi kohtusse. näidates hagiavalduses, et ta oli tasunud 200 rubla avansina.

Kas hagi on põhjendatud?

O S T U - M Ü Ü G I L E P I N G . V A N E T U S -
L E P I N G . K I N K E L E P I N G .

Põhimaterjal: 1. Špik - Советское гражданское право, т. II,
Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 180-205 ja
koodeksi lisas toodud materjal nen-
de paragrahvide juurde.

3. Сборник нормативных материалов по советско-
му гражданскому праву, часть 2, Москва 1954.

Soovitav kirjandus: Отдельные виды обязательств, гл. III, IV,
Москва 1954.

Kontrollküsimused: 1. Ostu-müügi lepingu määrang ja
ese.

2. Poolte õigused ja kohustused.

3. Millal tekib ostjal omandiõigus?

4. Vastutus müüdud vara juhusliku
hävimise eest.

5. Vanemuse printsiip ostu-müügi
lepingus.

6. Vastutus eviktsiooni eest.

7. Ostu-müügi lepingu erisused
jaekaubanduses.

8. Ehituste ostu-müügi lepingu
erisused.

1.

Karu leppis oma töökaaslase Sabrasega kokku,
et ta müüb ajutiste majanduslike raskuste tõttu vii-
masele oma halli suveülikonnariide - 3 m - 420 rubla

eest. Ostuhind pidi tasutama järgmisel päeval. Pooled leppisid kokku nii, et Karu viib järgmisel hommikul ülikonnariide nende ühise tuttava Kooviku juurde, kes elab käitise lähedal, ning õhtul töölt koju minnes saab Sabras sealt riide kätte. Karu tegigi nii. Sel päeval aga murti Kooviku korterisse sisse ning koos Kooviku mitmesuguste tarbimisesemetega viisid vargad ära ka ülikonnariide. Saanud sellest teada, Sabras keeldus tasumast ülikonnariide eest. Karu esitas Sabrase vastu hagi ja palus rahvakohut kostjalt välja mõista 420 rubla.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

2.

Oktoobrikuul sõlmisid kolhoos "Punane Krimm" ja tõusovhoos omavahel ostu-müügi lepingu viimasele 180 lamba müümise kohta. Novembri alguses valis tõusovhoos ostetud lambad kolhoosi karjast välja, määrgistas nad ning koos kolhoosi esindajatega koostati akt lammaste üleandmise-vastuvõtmise kohta. Aktis oli märgitud, et lambad jäävad esialgu kolhoosi karja ning kolhoos ajab nad oma jõududega tõusovhoosi alles 1. detsembril. Selle akti alusel tasus tõusovhoos kolhoosile ka ostetud lammaste väärtuse.

Kolhoos ajas lambad kohale alles 10. detsembriks. Seejuures selgus, et kohale oli saabunud kõigest 162 lammast. Ülejäänute kohta esitati aktid, millede sisu oli järgmine: 1) 11 lammast hävis 23. novembril tulekahju ajal lambafarmis. Vajalikud abi-

nõud tulekahju ärahoidmiseks ja kustutamiseks oli kolhoos küll tarvitusele võtnud, kuid suure tuule tõttu ei suudetud õnnetust ära hoida; 2) 3 lammast kägistati huntide poolt 26. novembril seoses sellega, et kolhoosi lambakarjused olid karja juurest omavoliliselt lahkunud; 3) üks lamma jäi 4. detsembril rongi alla. See juhtus seepärast, et lambakari kartis väga madalal karjast ülelendavat lennukit ning karjased ei suutnud lambakarja kinni pidada; 4) kolm lammast läks kaduma väljaselgitamata põhjusel 4.-5. detsembril. Kindlat kadumise kuupäeva kindlaks teha ei õnnestunud.

Tõusovhoos esitas hagi 18 üleandmata lamba hinnana väljamõistmiseks.

Kas see hagi kuulub rahuldamisele?

3.

Seoses ülekolimise teise linna otsustas prof. Vassiljev ära müüa oma tehnikaalase raamatukogu. Ta saatis mitme kõrgema õppeasutuse direktoritele kirjad koos raamatute nimestikkudega, tehes ettepaneku osta ära tema raamatukogu. Kirjades märgiti, et raamatukogu müüakse ära umbes 15 000 - 18 000 rubla eest. Mõne päeva pärast sai prof. Vassiljev Tehnoloogiliselt Instituudilt vastuse, et viimane on nõus ostma raamatukogu 15 000 rubla eest. Kiri anti Vassiljeville üle käskjala kaudu allkirja vastu. Järgmisel päeval pärast selle kirja saamist sõlmis Vassiljev Masinaehituse Instituudiga lepingu raamatukogu müümise

kohta 17 000 rubla eest. Instituut maksis Vassiljevi-
le raha ja viis raamatud ära. Saanud sellest teada,
esitas Tehnoloogiline Instituut Masinaehituse Insti-
tuudi vastu hagi viimaselt raamatukogu äravõtmise koh-
ta. Tehnoloogiline Instituut toetus sellele, et olles
esimeseks ostjaks, kuulub omandiõigus raamatutele
vaideldamatult temale.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

Perekond Kaarnad otsustasid ära müüa oma vana
raadioaparaadi "Ural" ja asetasiid vastava kuulutuse
linna teadetevitriini. Kui P. Kaarna järgmisel hommi-
kul rääkis oma kavatsusest töökaaslasele K. Viksile,
avaldas viimane otsekohe soovi osta raadio ja pakkus
700 rubla. P.Kaarna võttis pakkumise vastu ning K.
Viks maksis aparaadi arvel ära 300 rubla. Koduteel
abikaasaga kohtudes sai P. Kaarna teada, et abikaasa
on samuti hommikul töö juures müünud sama raadioapa-
raadi 800 rubla eest Teosele ja saanud viimaselt 500
rubla käsiraha. Jõudnud koju, nad nägid, et raadio-
aparaati korteris enam ei ole. Selgus, et nende poeg
oli müünud aparaadi pärast vanemate tööleminekut Pe-
dossonele 900 rubla eest, kes tuli raadiot ostma ko-
he pärast kuulutuse lugemist vitriinis. Pedosson võt-
tis raadio kaasa ja lubas seda enne raha maksmist
lasta veel kontrollida. Niisiis ilmusidki õhtul koda-
nikud Viks ja Teos raadio järele ja Pedosson raha too-
ma. Nende vahel teekis vaidlus ning lõpuks pöörduti

abi saamiseks õigusnõuandlasse.

Missuguse vastuse peab andma advokaat?

5.

Petrova ostis oma tuttavalt Sverevalt karusnahkse kasuka 8000 rubla eest. Kui Petrova jalutas ostetud kasukas tänaval, astus ta juurde tundmatu naiskodanik ja teatas, et kasukas kuulub temale. Kasuka olevat tundmatu naiskodaniku abikaasa pärast abielulahutust temalt ära varastanud ja seejärel ära müünud. Petrova kasukat tagasi ei andnud. Saanud kohututse, läks Petrova Sverevat otsima, kuid viimane ei olnud sel päeval kodus. Järgmisel päeval polnud Petroval mahti Svereva juurde sisseastumiseks ja seejärel läkski kohtusse ilma Sverevaga kohtumata. Kohtus võis Petrova ainult seletada, et ta ostis kasuka Sverevalt. Tundmatu naiskodanik, nimega Stepanova, tõendas tunnistajate kaasabil, et vaidlusalune kasukas kuulus varem temale. Ülalmainitu alusel tegi kohtus otsuse. Stepanova tunnistati kasuka omanikuks ning Petrovat kohustati kasukas omanikule üle andma. Petrova täitis kohtuotsuse, kuid esitas Svereva vastu hagi, nõudes kasuka eest makstud summa tagastamist. Svereva seletas kohtule, et ta tõepoolest müis kasuka Petrovale ja et ta ise ostis selle kasuka Stepanova abikaasalt, samuti ka seda, et kasuka ostmise ajal abikaasad ei olnud veel lahutatud. Alles hiljem, pärast abielu lahutust, oli toimunud abikaasade ühisvara kohtu teel jaotamine.

Kuidas tuleks lahendada vaidlus?

6.

Veske müüs klaveri ajutiste majanduslike raskuste tõttu 4000 rubla eest Murakale. Et Murakas oli Veske perekonnatuttav ja teadis seda klaverit väga hästi, siis ta seda ostmise ajal vaatamas ei käinud ning maksis ostuhinna pärast kirjaliku lepingu allakirjutamist ära. Kokkuleppe kohaselt pidi klaver jääma Veske juurde veel mõneks kuuks, kuni valmib Muraka uus individuaalelamu. Ei olnud mõtet tassida kallist mänguriista keerdtreppi mööda viiendale korrusele ja sealt jälle mõne kuu pärast alla. Ka polnud selles korteris ruumigi klaveri paigutamiseks. Kui Murakas kahe kuu pärast läks klaverit ära tooma, selgus, et klaver oli olnud välja üüritud ühele muusikakooli õpilasele tähtajata kasutamiseks juba enne ostu-müügi lepingu sõlmimist. Ühtlasi oli klaver ühest kohast teise vedamisega saanud palju kannatada ning Murakas ei tundnud endist klaverit äragi. Selgus, et seepärast müüski Veske klaveri nii odavalt, tegelikult ei olnud klaver enam sedagi väärt. Murakas nõudis raha tagastamist. Veske sellega ei nõustunud ning väitis, et ostja oleks pidanud klaveri otsekohe üle vaatama, sest puudused on ilmsed. Nii pöördutigi kohusse.

Missuguse otsuse peab tegema kohus?

7.

Hermanile kuulus Tartus neljakorteriline maja elamis-
pinnaga 200 m². 1948.a. karistati teda 10 a. vaba-
duskaotusega koos kogu vara konfiskeerimisega. Maja an-
ti rahandusosakonna poolt Elamute Valitsuse käsutusse.
Saabunud pärast karistuse kandmist 1956.a. Tartusse
tagasi, esitas Herman Elamute Valitsuse vastu hagi ja
palus rahvakohut maja temale tagasi anda. Rahvakohus,
toetudes ebaõigetele materjalidele, rahuldaski hagi.
Varsti pärast seda müüs Herman ühe korteri 25 000 rub-
la eest Krassmanile, teise 20 000 rubla eest Kaarle-
pale, kolmanda korteri kinkis ta aga oma kolmeaasta-
sele tütrepojale Endel Saarepile. 1957.a. detsembris
tühistas ENSV Ülemkohus rahvakohtu otsuse ja andis
maja Elamute Valitsusele tagasi. Ühtlasi saadeti ot-
sus Tartu Inventariseerimise Büroole teadmiseks. Sel-
le alusel kandis Inventariseerimise Büroo ainult 1/4
majast Elamute Valitsuse nimele. 3/4 majast ei kuulu-
nud aga enam Hermanile. Prokurör esitas TsPK § 2 kor-
ras hagi. Hagiavalduses kirjutatakse, et ostu-müügi
lepingud on vastavalt TsK § 30 sättele seadusevasta-
sed, kuna Hermanil vastavalt TsK §-le 183 ei olnud
õigust maja müüa, ja palus rakendada TsK § 147. Kin-
keleping on vastavalt TsK §-le 35 fiktiivne, sest
Herman elas koos tütre ja tütrepojaga ühes korteris.
Kokkuvõttes palus prokurör Hermanilt välja mõista
45 000 rubla ja tunnistada kinkleping tühiseks.

Kuidas lahendada vaidlus?

Kuidas lahendada vaidlus, kui oletada, et rahvakohus oleks ebaõige otsuse alusel ära võtnud maja kodanikult ja üle andnud Hermanile? Kas taolise asja edaspidise käigu juures on sel kodanikul õigus saada Hermanilt maja tagasi?

8.

Lindeman ostis 20. juulil 1957.a. Annukilt maja ja asus sinna elama. Järgmise aasta kevadel ujutas vesi üle keldri ja õõnestas ära vundamendi, mille tagajärjel maja vajus. Põrandalaudade vahelt tungis vesi tупpa. Riknesid keldris olevad kartulid ja kogu toidutagavara. 10. juunil teatas Lindeman Annukile, et ta tühistab ostu-müügi lepingu, vabastab maja ja palub maksta ostuhinna tagasi. Kui Annuk seda ei teinud, esitas Lindeman tema vastu hagi, paludes ostuhinna ja kahjude väljamõistmist. Kahjude all mõtles Lindeman kevadel majale uue plekk-katuse panemist, uue kaevu ja veranda ehitamist ning ka keldris hävinenud toiduaineid. Rahvakohtus seletas Annuk, et antud juhul ei ole tegemist ei varjatud puudustega ega puuduste varjamisega. Kõigile on teada, et selle maja asukohas ka teiste majade keldrid on kevadeti täidetud veega. Lindeman keldrite kohta midagi ei küsinud, kuigi nägi maja ülevaatamisel, et nad on seestpoolt hallitunud. Pealegi kindlustatakse hagi rahuldamisega Lindemanile peaaegu aasta jooksul maja tasuta kasutamine.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

9.

Alekõrs müis ära temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva maja. Aasta pärast ta abiellus Sillaga. Abiellumise ajal kuulus Sillale samuti maja isikliku omandiõiguse alusel. Pärast abiellumist otsustas Sild oma maja ära müüa ja sõita oma mehe juurde. Notar keeldus ostu-müügi lepingu tõestamisest, toetudes sellele, et üks perekond ei saa võõrandada kahte elamut 3 aasta jooksul.

Kas notar toimis õigesti?

10.

Ivanov saadeti alalisele tööle ühte Lääne-Siberi vabrikusse. Ta müis endises elukohas asuva maja oma endisele töökaaslaselē Strojevile. Pooled sõlmisid kirjaliku lepingu, kuid notariaalselt seda ei tõestanud, sest Ivanov pidi välja sõitma tunduvalt varem, kui ta esialgu oli kavatsenud. Kokkulepitud summa tasus Strojev lepingu allakirjutamisel. Aasta pärast Ivanov haigestus ja oli sunnitud tervislikel põhjustel töölt lahkuma ja tagasi pöörduma kodukohata. Siin tal korterit polnud ning ta palus Strojevit anda temale ajutiselt üks tuba kasutamiseks. Strojev nõustus. Varsti pärast seda esitas Ivanov kohtusse hagi Strojevi väljatõstmiseks ka teistest tubadest. Ivanov toetus sellele, et maja kuulub temale ning et Strojev asus tema majja elama ainult ajutiselt tema äraoleku ajaks. Nüüd ta on pöördunud tagasi ja vajab vaidlusaluseid tube oma perekonna majutamiseks. Stro-

jev vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et ta ostis Ivanovilt maja ja maksis selle eest ostuhinna täielikult. Ivanov seletas kohtule, et ta maja ei müünud, sest leping ei ole sõlmitud notariaalses korras ning ei ole seepärast kehtiv. Ta palus arvestada saadud raha osaliselt üürina, ülejäänud osa lubas maksta ta Strojevile tagasi.

Kuidas peab lahendatama see asi?

11.

Katala sõlmis 1940.a. Elusloomade Varumise Kontoriga lepingu viimasele oma maja rendile andmise kohta 10 aastaks 3000 rubla eest aastas. Rent 10 aasta eest - 30 000 rubla ületas kahekorselt maja inventariseerimise väärtuse. Elusloomade Varumise Kontor maksis rendilepingu sõlmimisel rendi kogu 10 aasta eest ette. Seepärast asetati lepingusse tingimus, et pärast rendilepingu tähtaja lõppu läheb maja üle rentniku omandiks. Rendilepingu kehtivuse ajal tasus Elusloomade Varumise Kontor ka kõik maja maksud, tegi omal kulul remonti ja ümberehitusi. 1952.a. esitasid Katala pärijad (Katala suri 1948.a.) Elusloomade Varumise Kontori vastu hagi ja nõudsid maja vabastamist. Hagiavalduses toetuti sellele, et inventariseerimise raamatute järgi kuulub maja Katalale ning hagejad kui Katala pärijad on seepärast maja omanikud. Hagejad elasid kogu aja teises linnas ning seoses ülekolimisega oli neil pinda tarvis. Elusloomade Varumise Kontor esitas vastuhagi, paludes tunnistada tema

omandiõigust majale, sest 1940.a. sõlmitud lepinguga peeti silmas mitte maja rentimist, vaid müümist. Elusloomade Varumise Kontor viitas seejuures asjaolule, et omal ajal oli kontori juhtkond saanud karistada ebaseadusliku tehingu - maja ostmise eest hinnaga, mis ületas selle tegeliku väärtuse.

Kuidas peaks lahendatama hagi?

12.

Kohalikule nõukogule kuuluvas väikeses, kodanikele müügiks ettenähtud majas on kaks poolt (korterit). Ühes pooles elab kaua aastaid Peensalu, teises pooles Kruus. Peensalu, saanud teada, et see maja kuulub müümisele, pöördus täitevkomiteesse palvega müüa tal-
le see pool majast, kus ta elab. Samas selgus, et kogu maja on müüdud juba tema naabrile - Kruusale. Peensalu avalduse alusel täitevkomitee tühistas endise otsuse. Uues otsuses nähti ette maja müümine mõlemale üürnikule võrdsetes osades.

Mida peab tegema Peensalu, et realiseerida täitevkomitee otsust?

13.

Kovaljova, olles üksik ja juba kõrges vanuses, kinkis temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluva maja Danilovile tingimusel, et viimane peab teda ülal surmani. See kokkulepe vormistati maja ostu-müügi lepingu vormistamise teel, kusjuures lepingus näidati, et maja on müüdud 10 000 rubla eest ja et selle summa sai Kovaljova

ostu-müügi lepingu sõlmimise juures täielikult kätte. Varsti pärast lepingu sõlmimist Danilov suri ning tema pärijad ajasid Kovaljova majast välja, keeldudes teda ülal pidamast. Kovaljova esitas Danilovi pärijate vastu hagi ostu-müügi lepingu tühisteks tunnistamiseks ja Danilovi pärijate väljatõstmiseks. Notari tunnistajana ülekuulamisel tehti kindlaks, et lepingu sõlmimise juures Danilov Kovaljovale raha ei maksnud. Teised tunnistajad tõendasid samuti täielikult Kovaljova seletusi.

Kas Kovaljova hagi kuulub rahuldamisele?

14.

Sinissaar ja Aule vahetasid 1950.a. märtsis notariaalselt tõestatud vahetuslepingu järgi nendele isikliku omandiõiguse alusel kuuluvad majad. Täiendava kirjaliku kokkuleppe kohaselt ei tohtinud pooled kumbki esitada pretensioone majade kvaliteedi osas. 1950.a. mais tahtis Sinissaar vahetuslepingu alusel saadud maja ära müüa Jaaksonile. Notar aga keeldus ostu-müügi lepingu tõestamisest, viidates sellele, et ei tohi müüa rohkem kui üks maja kolme aasta jooksul. Sinissaar ei nõustunud notari väidetega ning seletas, et ta tahab maja müüa majas kiiresti levima hakanud majaseene pärast, mille ta avastas alles pärast vahetuslepingu sõlmimist Aulega. Kahe nädala pärast pöördus Sinissaar uuesti notari poole, paludes tõestada maja müüki pooles osas, kuid ka seekord notar keeldus.

Kas notari tegutses õigesti? Kas Sinissaar võib esitada pretensioone Aule vastu?

15.

Neeme ostis universaalmagasinist pianino tingimusega, et universaalmagasin toimetab selle temale koju. Universaalmagasin saatis pianino minema lahtisel veoautol. Hakkas vihma sadama, ning teel Neeme korterisse sai pianino selle tagajärjel väga kannatada. Neeme nõudmisele vahetada see pianino teise vastu universaalmagasinini töötajad vastasid, et ostja ise oleks pidanud hoolitsema pianino presendiga kinematise eest. Universaalmagasin oli võtnud endale ainult koju toimetamise kohustuse.

Kuidas lahendada vaidlus?

16.

Mosol ostis jalatsikauplusest paari kingi. Pärast nädalaajalist kandmist tulid aga kingadel tallad alt ära. Taldade allaõblemiseks kasutatud niit oli olnud ebakvaliteetne. Kui Mosol pöördus kauplusesse, et vahetada kingad teiste, heakvaliteediliste vastu, teatati talle, et müüdud kaupa tagasi ei võeta. Ta oleks pidanud kaupa hoolikalt vaatama ostmise juures, ja juhul aga teatama puudustest kauplusele hiljemalt 3 päeva jooksul pärast kingade ostmist.

Mida võib antud juhul teha Mosol?

RIIKLIK KOKKUOSTU LEPING

Põhimaterjal: 1. Riikliku kokkuostu tüüplepingud (liha, piim, vill, kanamunad, puu- ja juurvili, kartul jne.)

2. И.Б.Новицкий, К.А.Граве, Б.А.Лисковец, Правовое регулирование товарооборота между городом и деревней, Госприздет, Москва 1956.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, часть 2, Москва 1958.

Kontrollküsimused: 1. Riikliku kokkuostu lepingu mõistete ja tema erisused ostu-müügi lepingust.

2. Riikliku kokkuostu lepingu sõlmimine.

3. Kolhoosi ja varumisorganisatsiooni õigused ja kohustused.

4. Kolhoosi ja tarbijate kooperatsiooni õigused ja kohustused.

5. Poolte vastutus lepingu järgi.

6. Riikliku kokkuostu lepingu ja kontraheerimislepingu erisused.

1.

Riikliku kokkuostu lepingu järgi pidi kolhoos "Võit" müüma Varumiskontorile 10 tsentnerit loomi: nendest 4 tsentnerit sarvlloomi, 2 tsentnerit lambaid ja 4 tsentnerit peekonsigu. Kolhoos andis loomad üle lepingus ettenähtud tähtajal, s.o. 15.oktoobril ja pidi saama loomade eest 8500 rubla. Varumiskontor

tasus loomade eest ülekandega Riigipanga Tartu osakonda kolhoosi arvele alles 28. oktoobril, olgugi et kolhoos korduvalt palus raha kohe üle kanda. 29. oktoobril esitas kolhoos hagi ja nõudis viivist, leppetrahvi ja kahjude katmist. Kahju seisnes selles, et kolhoos pidi 20. oktoobril tasuma oma kreditorile 6000 rubla. Et kolhoos raha puudumisel ei saanud õigeaegselt tasuda ja maksis võla alles 28. oktoobril Varumiskontorilt saadud rahaga, siis pidi ta ühtlasi tasuma leppetrahvi 500 rubla.

Kas kolhoosi hagi kuulub rahuldamisele? Kui kuulub, siis kui suures ulatuses?

Sama juhus, kuid kolhoos jättis lepingu ettenähtud ajaks täitmata. Lambad ja sarvloomad andis ta üle hilinemisega 1. novembril, sigade üleandmisest ta aga üldse keeldus. Üleandmise viivitamist põhjendas kolhoos sügiseste põllutööde venimisega ja transportivõimaluste puudumisega. Kontor kolhoosile transporti ei võimaldanud. Kokkuostu korras müümiseks ettenähtud sead olevat aga hukkunud punataudi tõttu. Varumiskontor esitas hagi ja nõudis viivist, leppetrahvi ning temale tekkinud kahjude tasumist. Ühtlasi palus ta kostjalt sead ära võtta ja temale üle anda.

Kuidas lahendada see vaidlus?

2.

Kolhoos "Leninlik Tee" kohustus riikliku kokkuostu lepingu järgi Piimakombinaadile üle andma 2000 l.

piima. Lepingut täitis kolhoos korralikult. Ühel päeval, kui kolhoosi piimamees saabus hommikul Piimakombinaati, toimus parajasti revisjon. Kombinaadi direktor palus piimatoojaid oodata, sest revisjon pidi iga minut lõppema. Tegelikult asuti piima vastuvõtule aga keskpäeval, s.o. pärast 3-tunnist ootamist. Selle aja jooksul oli aga piim kuuma päikese käes läinud hapuks ning kombineat seda piima vastu ei võtnud. Kolhoos realiseeris piima turul 40 kopikat kokkuostuhinnast odavamini, saades sellega 120 rubla kahju. Kui kombineat ei olnud seda nõus tasuma, esitas kolhoos kombineadi vastu hagi.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

3.

Kolhoos "Säde" kohustus kokkuostu lepingu järgi müüma varujale 100 kg I sorti peent lambavilla. Kolhoos lepingut ettenähtud tähtajaks, s.o. 15. novembriks, ei täitnud. Kui varuja esindaja sõitis kolhoosi, selgus, et kolhoos jättis kohustuse täitmata taara puudumise tõttu, mida varuja kolhoosi arvates pidi saatma. Pealegi arvas kolhoos, et varuja ise peab toimetama villa vastuvõtupunkti. Kui varuja esindaja olemasoleva villa kvaliteeti vaatas, selgus, et vill on jäetud lammaste pügamisel sortimata ja aetud segamini kottidesse. Varuja esindaja keeldus sellise villa vastuvõtmisest ja nõudis lepingus ettenähtud kvaliteediga villa kohaletoimetamist. Kolhoosil aga enne järgmist kevadet, s.o. enne lammaste uut püga-

mist paremat villa hankida võimalik ei olevat.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

Kolhoosi "Helge tee" ja Tarbijate Kooperatiivi varumiskontori vahel sõlmitud kokkuostu lepingu järgi pidi kolhoos saama kooperatiivilt vastukaubana 100 kg naelu, 4 tonni tsementi, 200 kg värnitsat ja 100 tahvlit vineeri ä 1,5 m x 1,5 m. Kolhoos esitas kooperatiivi juhatusele õigeaegselt õiendi oma kohustuse täitmise kohta varumiskontori ees. Naelad ja tsemendi sai ta kätte, kuid ülejäänud kaupa kooperatiiv ei mureteenudki. Kolhoos esitas kooperatiivi vastu hagi ja palus kohustada kooperatiivi täitma lepingut.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

H A N K E L E P I N G

Põhimaterjal: 1. Ёрик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. Hanke põhitõingimused (ükskõik mil-
lise toodangu hankimiseks) - saada-
val kateedris.

3. Сборник нормативных материалов по советскому
гражданскому праву, часть 2, Москва 1958.

Soovitav kirjandus: 1. Отдельные виды обязательств, гл. II,
Москва 1954.

2. С.Н. Братусь, Л.А. Дунин, Вопросы хо-
зяйственного договора, Москва 1954.

Kontrollküsimused: 1. Rahvamajanduse varustamise pla-
neerimine.

2. Hankepõhitõingimuste mõiste.

3. Lepinguliste suhete struktuur
hanke korral.

4. Hankelepingu mõiste:

5. Hankelepingu vajalikud tingi-
mused.

6. Poolte õigused ja kohustused
hankelepingu järgi.

7. Hankelepingu mittetõitmise ta-
gajärjed.

8. Hanked ilma lepinguta.

1.

Leningradi gastronoom sai Simferopoli aia- ja
juurviljaühistu kontorilt partii kaupu: 1) 10 000 kg

õunu ja 2) 10 kasti valget veini. Vastuvõtuakti koostamisel tehti kindlaks, et 1000 kg õunu ja üks kast veini on halvakvaliteedilised, mida ei saa kasutada määratud otstarbeks. Ülejäänud 9000 kg õunu ja 9 kast veini on teise sordi kaup. Lepingus oli ette nähtud, et pidi hangitama I sordi kaupa. I sordi õunad maksid 6 rbl. kg, II sordi õunad aga 5 rubla kg. I sordi vein maksis 2500 rbl. kast (100 pudelit kastis), teise sordi vein aga 2000 rbl. kast.

Millised tagajärjed toob kaasa selline praagi ja sortimendile mittevastava kauba hankimine ning missugused pretensioonid võib esitada Leningradi gast-ronoom?

2.

Tööstusartell "Metall" kohustus hankima tehasele "Pobeda" fondeerimata toodangut 100 000 rbl. väärtuses. Toodangu hankimine oli jaotatud kvartalitele. IV kvartalil artell keeldus tehasele toodangut hankimast. Ta teatas, et on müünud toodangu teisele organisatsioonile soodsamatel tingimustel, s.t. ilma pakkimata, kuid sama hinna eest. Tehas esitas riiklikku arbitraaži hagi, paludes kostjalt välja mõista leppetrahvi 2500 rbl. ja kohustada teda hankima toodang järgmise aasta I kvartalis. Arbitraaž mõistis leppetrahvi välja, kuid toodangu hankimise osas järgmise aasta I kvartalis - lükkas hagi tagasi.

Kas riikliku arbitraaži otsus on õige?

3.

Masinaehitustehas kohustus hankima tekstiilivabrikule masinaid ja nende juurde kuuluvaid elektriseadmeid. Ketrusmasinad saabusid õigeaegselt kohale, kuid seadmed hilinesid kolm kuud. Vabrik esitas hagi, nõudes trahvi mittekomplektse toodangu hankimisest ja kahjude tasumist, mis olid tekkinud seoses viivitusega. Kahju koosnes summast, mille vabrik tasus montaažikontorile monteerimistööde viivitamisest seoses elektriseadmete mittesaamisega. Kostja seletas, et elektrivarustus on iseseisvaks hankeobjektiks ja seepärast kannab ta vastutust ainult leppetrahvi näol.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

Keemiatehas kohustus lepingu alusel hankima Kommunaalvarustuskontorile ehitushooajaks kaks tonni mitmesuguseid värve. Seda kohustust Keemiatehas ei täitnud, toetudes Keemiatööstuse Peavalitsuse korraldusele, milles tehti ettepanek toodang üle anda laevaehitustööstuse ettevõtetele. Kommunaalvarustuskontor, kellel oli Keemiatehasega sõlmitud leping vastavalt temale eraldatud fondile, pöördus hagiga riiklikku arbitraaži, paludes kohustada Keemiatehast lepingu täitmisele ja välja mõista temalt lepingus ettenähtud viivised ja leppetrahv.

Missuguse otsuse peab tegema riiklik arbitraaž?

5.

Pesuvabriku ja univermagi vahel sõlmitud lepingu alusel kohustus pesuvabrik aasta jooksul iga kuu hankima univermagile 1 250 000 rubla eest pesukaupa. Maikuul andis pesuvabrik univermagile pesukaupu üle ainult 500 000 rubla eest. Toodangu puuduhange 750 000 rubla ulatuses oli tekkinud avarii tõttu, mille tagajärjel vabrik seisis 10 päeva. Et pesuvabrik keeldus järgnevatel kuudel maikuu puuduhanke hankimisest, esitas univermag riiklikku arbitraaži hagi, paludes kohustada pesuvabrikut täitma puuduhanke. Ühtlasi paluti pesuvabrikult välja mõista vastavalt lepingule viivised ja leppetrahv. Kostja vaidles hagi vastu, toetudes sellele, et avarii vabrikus ei toimunud mitte juhtkonna süü tõttu, vaid elektrijaa- ma elektrivõrgu mittekorrasoleku tagajärjel.

Millise otsuse peab tegema riiklik arbitraaž?

6.

Kaubastu esitas kohaliku piimakombinaadi vastu hagi mittevastava kvaliteediga juustu hankimise pärast. Vastuväidete osas seletas kombinaat, et hangitud juust valmistati Piilistvere juustuvabrikus, mis pärast palub kutsuda kostjaks juustuvabrikut, teda aga lülitada protsessist välja. Juustuvabrik, saanud piimakombinaadilt avalduse ära kirja vastuväidete kohta, palus arbitraaži jätta kombinaadi taotlus rahuldamata põhjusel, et juustuvabrik ei ole kaubastuga lepingulises vahekorras ja seepärast kontori hagi

järgi kostjaks olla ei saa. Ta vastutab ainult oma kontrahendi - piimakombinaadi ees.

Kuidas peab toimima arbitraaž?

7.

Astrahani küttekontor sõlmis Astrahani linna haiglaga lepingu, mille järgi kohustus hankima viimasele hiljemalt 15. oktoobriks 200 m² küttepuid. Seda kohustust küttekontor ei täitnud. Küttekontor toetus sellele, et haiglale ettenähtud lodi puudega oli välja saadetud Volga ülemjooksult oktoobri alguses, kuid halbade ilmade tõttu oli jäänud peatuma ning saanud 25. oktoobril Kamõšina juures tormi kätte ning uppunud. Vesi oli kandnud puud pärivett alla. Ülestöötatud puid küttekontoril enam ei olevat ja kui olekski, siis ta ei saaks neid enam kohale transportida navigatsiooni peatse lõppemise tõttu. Arbitraaži esitatud hagiavalduses nõuab haigla otsuse tegemist lepingu täitmise kohta. Haigla on arvamisel, et küttekontor, kuigi tal ei ole ülestöötatud puid, peab need hankima teistelt küttepuidudega varustajatelt. Mis puutub aga navigatsiooni lõppemisse, siis see ei olewat ülestamatuks takistuseks, sest puude varumise kohad on raudtee lähedal ja järelikult võidakse puid transportida Astrahani ka raudteel.

Kas Astrahani haigla hagi kuulub rahuldamiselle?

8.

Leedu "Glavavtotractorsbõti" kontor esitas riiklikus arbitraažis Kaliningradi tehase vastu hagi lepingus ettenähtud karistusliku leppetrahvi 27 000 rubla sissenõudmiseks linakuivatitele pesadega kastide mittehankimise eest. Kostja, vaieldes hagile vastu, seletas, et TsK § 118 alusel peab teda vabastatama karistusliku leppetrahvi maksmisest. Lepingu mittetäitmine oli tingitud asjaoludest, mida ta ei võinud ette näha. Märgitud kastid valmistatakse perforeeritud metallist, mida ta pidi saama lepingu järgi Harkovi metallurgiatehasest. Tehas hankis varem metalli korrapäraselt, kuid viimastel kuudel jättis lepingu üldse täitmata.

Missuguse otsuse peab antud asjas tegema arbitraaž?

9.

"Glavhimsbõti" kontor pidi plaani järgi hankima univermagile 1500 jalgrattamantlit ja 4500 jalgratta õhukummi. Kontor saatis 15. märtsil univermagile spetsifikatsiooni ülalmärkitud kaupde saamiseks, kuid lepingut pooled omavahel ei sõlminud, Vaatamata korduvatele telefonikõnedele ja kirjalikele meeldetuletustele univermag ei valinud kontori baasist välja ei mantleid ega ka õhukumme. Seepärast esitas kontor univermagi vastu hagi ja palus välja mõista ülalmärkitud kaupde eest 37 000 rubla. Ühtlasi saatis ta univermagile kaupade hoiuallkirja.

Kas kontori hagi kuulub rahuldamisele?

10.

Kummitööstus "Põhjala" pidi hankima Tartu Kaubastule 1957.a. 10 000 paari kummisaapaid. Saabaste hulgi müügi hind oli 100 rubla paar. Esimese kolme kvartali jooksul jättis tööstus hankimata kokku 3250 paari, mille eest ta maksis lepingus ettenähtud suuruses leppetrahvi. Neljandas kvartalis pidi tööstus hankima lepingu kohaselt iga kuu 1000 paari. Faktiliselt aga hankis ta eelmiste kvartalite puuduhangete katmise eesmärgil rohkem: oktoobris 3250 paari, novembris ja detsembris 1250 paari. Hanke põhitingimuste kohaselt maksab hankija puuduhanke korral leppetrahvi 3% hankimata jäänud toodangu maksumusest.

1. Määrata kindlaks leppetrahvi suurus, mida kaubastu võib nõuda tööstuselt.
2. Kas kaubastul on õigus nõuda tööstuselt puuduhanke katmist antud lepingu järgi 1958.a. jaanuaris?

11.

Lenini-nimeline tehas pidi hankima ehitustrustile IV kvartalis lepingu järgi viis kriidijahvatamise veskit. Trust sai veskid õigeaegselt kätte, kuid keeldus arve tasumisest hangitud toodangu mittekomplektseuse pärast. Veskid olid kohale saadetud ilma elektriseadeldisteta. Seitse kuud hiljem, arvates toodangu kohalesaabumise hetkest, koostati vastav akt eraproletu organisatsiooni esindaja juuresolekul.

Kaks nädalat pärast akti koostamist saatis trust hankijale pretensiooni, milles nõudis elektriseadmete järeleasaatmist ja trahvi maksmist mittekomplektse toodangu hankimise eest vastavalt hankepõhitingimustele. Pretensioonile vastamisel tehas esitas trusti vastu hagi, milles nõuti nii arve kui ka leppetrahvi tasumist viivituse eest. Kostja esitas vastuhagi, mis korras varem saadetud pretensiooni sisu. Asja arutamisel tehti kindlaks, et tehas polnud hankinud veskeid koos elektriseadeldistega seepärast, et ta oma hankijalt elektriseadeldisi polnud saanud. Tehas ise elektriseadmeid ei tooda.

Milline peab olema otsus antud asjas?

12.

Kaubastu esitas hulgibaasi vastu hagi ja nõudis leppetrahvi raadioaparaatide, televiisorite ja muusikariistade mittehankimise eest 100 000 rubla suuruses summas. Hulgibaas hagi ei tunnistanud ja arvas, et vaneb vastutusest, sest plaaniorganite otsusega 15. novembrist oli vähendatud muusikariistade hankimist kaubastule 100 000 rubla võrra. Selle summa võrra suurendati muusikariistade hankimist tarbijate kooperaatiivile. Kaubastu nõudis aga leppetrahvi, sest ta ei teadnud midagi plaaniülesande muutmisest. Temale plaaniorganid muudatustest ei teatanud. Kaubastu arvates hulgibaas oleks pidanud nõudma lepingu muutmist.

Kas kaubastu nõue on põhjendatud?

V A R A K A S U T U S L E P I N G

- Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право. т. II, Москва 1951.
2. Отдельные виды обязательств, Курс советского гражданского права, Москва 1951, гл. VI и VII.
3. VNFSV Tsiviilkoodeks § 152-179.
4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, часть 2, Москва 1958.

- Kontrollküsimused: 1. Varakasutuslepingu mõiste.
2. Poolte õigused ja kohustused.
3. Varakasutuslepingu lõpetamine.
4. Varakasutuslepingu ennetähtaegse lõpetamise juhud.
5. Allkasutus ja kasutuse üleandmine.
6. Tasuta varakasutuslepingu mõiste ja rakendamise ala.

1.

Teatri rõivaste garderoob andis kinostuudiale üürile 10 paari rahvarõivaid. Lepingus kasutustähtaega ette ei nähtud. Järgmise aasta jaanuaris nõudis garderoob rahvarõivaste tagastamist. Vastuses teatas kinosuudio, et ta annab rahvarõivad tagasi juunis. Tähtaeg möödus, kuid rõivaid ei tagastatud. Seepärast esitas garderoob 1. oktoobril hagi rahvarõivaste äravõtmiseks kinostuudiolt. Kuni oktoobri-

ni oli kasutustasu garderoobile tasutud.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

2.

Peterson andis kirjaliku varakasutuslepingu alusel oma raadioaparaadi kaheks aastaks Adlerile kasutada, kes maksis kogu kasutustasu 150 rubla lepingu sõlmimisel ette. Kui Adlerilt nõuti iga-aastast raadiomaksu tasumist, keeldus ta seda tegemast ning seletas, et seda peab tegema omanik.

Kellel on õigus selles vaidluses?

3.

Tehase "Punane Koit" klubi üüris teatrilt 20. mail 1957.a. oma näiteringi jaoks 12 paari rahvarõivaid tagastamise tähtajaga 15. oktoober 1957.a. Selleks tähtajaks klubi rahvarõivaid ei tagastanud, jätkates kasutustasu maksmist. 25. oktoobril andis draamaring 4 paari rahvarõivaid oma liikmetele - Vorobjovile, Siniallikule, Keerakule ja Saadule esinimeseks Harju rajooni ühes kolhoosi klubis. Pärast esinemist tekkis kolhoosi klubis kulisside taga tulekahju. Teiste asjade hulgas põlesid ära ka külaliste rahvarõivad. 20. detsembril nõudis teater tehase klubilt rahvarõivaste tagastamist, toetudes lepingus ettenähtud kasutustähtaja lõppemisele. 10. jaanuaril 1958.a. esitas teater tehase klubi vastu hagi ja nõudis 12 paari rahvarõivaste väärtuse 21 800 rubla ja leppetrahvi 800 rubla väljamõistmist. Klubi esindaja vaidles hagile vastu ja seletas, et 8 paari rahvarõivaid

võib klubi tagastada natuuras, ülejäänud nelja paari rahvarõivaste osas pidavat vastutust kandma draamarin- gi liikmed ja kolhoosi klubi. Arbitraažile esitati ülalmainitud draamaringi liikmetelt võetud allkirjad rahvarõivaste vastuvõtu kohta. Leppetrahvi klubi ei maksvat seepärast, et ta luges kasutuslepingu auto- maatselt pikendatuks. Ta maksis õigeaegselt ära kasu- tustasu.

Kuidas tuleb otsustada see asi?

4.

Muusikakooli õpilane Kaljula üüris Kuusikult tšello kolmeks kuuks kasutustasuga 50 rubla kuus. Kuu aja möödumisel tõi Kaljula tšello Kuusikule tagasi, nõudes ühtlasi kahe kuu eest ettemakstud üüri tagas- tamist. Tšello tõi Kaljula tagasi põhjusel, et seda ei saa kasutada kontserdil esinemiseks, kuna tšello kastis on pragu, mille tagajärjel hääl pole puhas. Sellele asjaolule ta üürilepingu sõlmimisel polnud pööranud tähelepanu, kuigi pragu oli juba siis olemas. Kuusik keeldus raha tagasi maksmast. Kaljula pöördus hagiga kohtusse.

Kuidas lahendada vaidlus?

5.

Kohalikule nõukogule kuuluva maja all asuvat keldrit renditi korduvalt mitmesugustele organisatsi- oonidele. Järjekordne keldri rentnik, ehituskontor, rentis selle ruumi töönduslikule artellile, kes teos- tas seal rea töid keldri kuivatamise, kütmise ja val-

gustamise osas. Artell ehitas samuti uue ajakohase ventilatsiooni ja korraliku trepi. Osa keldri ruume kasutas ta tööstuse laiendamiseks. Poole aasta möödumisel tekkis kontoril vajadus allkasutusse antud ruume kasutada enese jaoks. Kasutades juhus, et artell ei maksnud kolm kuud järgimööda renti, esitas kontor tema vastu hagi lepingu ennetähtaegseks lõpetamiseks, toetudes TsK §-le 171 "z". Riiklik arbitraaž, olles teinud kindlaks, et allkasutusleping oli sõlmitud ilma kohaliku nõukogu kommunaalosakonna loata, otsustas lepingu lõpetada ja tegi artellile ettepaneku ruumid vabastada. Siis esitas artell samasse arbitraaži hagi ja palus tema kasuks välja mõista tehtud tööde maksumus. Arbitraaž, nõustudes kontori väidetega, et allkasutuslepingus mingisuguste tööde teostamist polnud ette nähtud ja et kontor remonttööde teostamiseks polnud luba andnud, jättis artelli hagi rahuldamata.

1. Kas kontori toetumine TsK §-le 171 on õige?
2. Kas arbitraaži otsus kontori hagi rahuldamise osas on põhjendatud?
3. Kas artelli hagi rahuldamata jätmine teostatud kulutuste nõudmise osas on õige?

6.

Dmitriev sõitis komandeeringule ja andis temale kuuluva mootorratta kolmeks kuuks Kirillovile kasutamiseks kasutustasuga 150 rubla kuus. Jõudnud tagasi, sai Dmitriev teada, et Kirillov oli kasutanud mootorratast isiklikuks otstarbeks ainult 1 kuu. Üle-

jäänud kaheks kuuks oli Dmitriev üürinud mootorratta Saarele kasutustasuga 250 rubla kuus. Lõpparve tegemisel nõudis Dmitriev kasutustasuna 3 x 150 rubla ja lisaks sellele veel 2 x 100 rubla, s.o. summa, mille Kirillov sai Saarelt. Kui Kirillov viimase summa tasumisest keeldus, pöördus Dmitriev rahvakohtusse.

Kuidas lahendada vaidlus?

Milline oleks lahendus, kui lepingu objektiks oleks ühel juhul kodanikule isikliku omandiõiguse alusel kuuluv elamu, teisel juhul kohalikule nõukogule kuuluv maja?

7.

Ehitusvalitsus rentis kolhoosilt "Vaba töö" 16 tööhobust kasutustähtajaga 8 kuud ja kasutustasuga 10 rubla iga tööpäeva eest. Lepingus nähti ette, et hobuste hooldamine ja veterinaarse järelevalve korraldamine lasub kasutajal. Lepingu kehtivuse ajal puhkes ehituse rajoonis siberi katk. Kuigi ehitusvalitsus võttis tarvitusele vastavad abinõud, kaks hobust nakatus ja hukkus. Seoses epideemiaga pandi veterinaararsti korraldusel 5 hobust garantiini ning nad ei töötanud 91 päeva. Peale selle murdis üks hobune ehitusvalitsuse töötaja süü tõttu jala. Lõpparve tegemisel tekkisid kolhoosi ja ehitusvalitsuse vahel järgmised lahkarvamused: 1) kolhoos nõudis kõigi hukkunud hobuste hinna tasumist. Ehitusvalitsus oli nõus tasuma ainult tema süü läbi hukkunud hobuse eest; 2) kolhoos nõudis siberi katku läbi hukkunud hobuste eest töö-

tasu kuni nende hukkamise momendini. Ehitusvalitsus nõustus tasuma ainult kuni hobuste haigestumise momendini; 3) kolhoos arvas, et ehitusvalitsus on kohustatud tema süü läbi hukkunud hobuse eest peale hobuse väärtuse maksuma kasutustasu kuni lepingu lõpuni. Ehitusvalitsus nõustus maksuma aga kuni hobuse hukkamise päevani; 4) ehitusvalitsus keeldus kasutustasu maksmisest hobuste garantiinis oleku aja eest. Kolhoos nõudis selle tasumist.

Kuidas lahendada need vaieldavad küsimused?

8.

Laumets rentis viieks aastaks Aasale autogaraaži, mis oli ehitatud isikliku omandiõiguse alusel kuuluva elamu juurde. Kolme aasta pärast müüs ta maja ära Kaasikule. Kaasik vajab ise garaaži oma auto paigutamiseks ja esitas Aasa vastu hagi rendilepingu lõpetamiseks. Hagi põhistas Kaasik järgmiselt: 1) tema, Kaasik, ei ole Aasaga lepingulises vahekorras; 2) Laumets kinnitas talle ostu-müügi lepingu sõlmimisel, et kogu maja koos juurdekuuluvate ehitustega vabastatakse hiljemalt viie päeva jooksul pärast ostu-müügi lepingu tõestamist notari juures.

Milline peaks olema kohtuotsus?

9.

Kolhoos "Punane Täht" sõlmis rajooni täitevkomitee kommunaalosakonnaga lepingu, mille järgi ta kohustus andma viimasele 2 hobust kasutamiseks mitmesugustel heakorrastustöödel ajavahemikul 1. jaanua-

rist kuni 1. aprillini. Seoses nõletõve puhkemisega ei jätkunud kolhoosil enam hobuseid isegi piimaveeks piimatööstusesse. Vastavalt esimehe korraldusele töi tallimees 1. märtsil väljarenditud hobused rajooni keskusest ära kommunaalosakonna juhataja ägedale protestile vaatamata. Kommunaalosakonna juhataja pöördus prokuratuuri ja palus vastust küsimusele: kas kolhoosi esimehel oli õigust ära võtta hobuseid enne kasutuslepingu tähtaja möödumist, olgugi et tekkis terav vajadus hobuste järele?

Millise vastuse peab andma prokurör?

10.

Jalanõude turustuskontor rentis kohaliku nõukogu majast kaupluse ruumid. Lepingu tähtaja möödumisel keelduti lepingu uuendamisest uueks tähtajaks, sest renditav ruum, vastavalt kaubandusosakonna poolt väljatöötatud plaanile, pidi minema toidukaupade kaupluse alla. Et kontor oli kulutanud kaupluse sisustamiseks 25 000 rubla ja selle sisustuse väljalõhkumine uue kaupluse kasutamise seisukohalt oli ebatstarbekohane, nõudis kontor kommunaalmajandusosakonnalt nende kulude hüvitamiseks tähendatud summat. Kommunaalmajandusosakond lükkas nõude tagasi, viidates sellele, et need kulutused on lepingu kehtivuse aja jooksul amortiseerunud, ja ka sellele, et sisseade peab minema tasuta üle rendileandjale, sest teda ei saa ära võtta ilma ruumi pörandate ja seinte rikkumiseta.

Kuidas tuleb lahendada see vaidlus? Kas küsimuse lahendus muutub, kui kontor oleks kommunaalmajandusosakonna nõudel vabastanud ruumid enne lepingu tähtaja lõppemist?

11.

Paju andis Saarmaale suvesesooniks oma mootorpaadi rendile. Juba esimesel päeval läks mootorpaat mootori oskamatu käsitlemise tagajärjel põhja. Tundes oma süüd paadi hukkumisel, pakkus Saarma Pajule mootorpaadi hinda. Paju teatas, et ainult mootorpaadi hinna väljamaksmine teda ei rahulda, sest mootorpaadi hävinemine tähendab temale ka üüri arvel saadavatest tuludest ilmajäämist suvisel hooajal. Seepärast nõudis Paju Saarmaalt ka üüri tasumist kogu suvisel hooaja eest. Saarma viitas sellele, et Paju võib pärast paadi väärtuse kättesaamist osta otsekohe uue paadi ja ekspluateerida seda kogu suve.

Kellel neist on õigus?

12.

Mikkal sõlmis suvila valdaja Aloega rendilepingu suvila üürile võtmise kohta kolmeks aastaks ja maksis lepingu sõlmimise juures kahe esimese aasta rendi 2000 rbl. ette. Kuu aega pärast suvilasse elama asumist süttis suvila pikselöögi tagajärjel põlema ja põles maha. Aloe ehitas juba enne suvitushooaja lõpu kindlustusest saadud summadega suvila uuesti üles. Arvates, et rendileping kehtib, avaldas Mikkal soovi mitte ainult elama asumiseks suvilasse, vaid palus

ka Aloed arvestada möödunud aastal sissemakstud renti tänavuse eest. Aloe omakorda ei pidanud vajalikuks tagastada renti aja eest, mille jooksul Mikkal suvilas ei elanud ning tunnistas rendilepingu lõpetatuks. Ühtlasi tegi ta Mikkalile ettepaneku sõlmida rendileping uutel tingimustel.

Kuidas lahendada see vaidlus?

13.

Senka rentis kommunaalosakonnalt väikese maja 5 aastaks. Lepingus nähti ette, et rendilevõtja peab teostama kapitaalremondi lepingule lisatud eelarve järgi. Kui Senka asus remondi teostamisele, selgus, et majas on ära mädanenud aluspalgid ja postid, millel maja seisab, ja need on vaja asendada uutega. Et lepingus nende tööde teostamist ette ei olnud nähtud, teatas Senka kommunaalmajandusosakonnale, et ta on nõus teostama neid töid, kui rendilepingu kehtivust pikendatakse kümneks aastaks. Kommunaalmajandusosakond lepingut ei pikendanud. Senka esitas hagi rendilepingu tühistamiseks ja remonttöödele kulutatud summade väljamõistmiseks. Kommunaalmajandusosakond vaidles hagile vastu ja esitas vastuhagi, milles palus kohut kohustada Senkat teostama remont.

Kuidas lahendada asi?

ELURUUMIDE KASUTUSLEPING

Põhimaterjal: 1. Špik - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 152-179 ja nende paragrahvide juurde kuuluvad materjalid koodeksi lisas.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, часть 2, Москва 1958.

4. Täüplepingud kohalike nõukogude ja ettevõtete, asutuste ning organisatsioonide majades.

5. М.И. Бару, Жилищные права граждан в СССР, Москва 1956.

Soovitatav kirjandus: 1. С.И. Аскиназий, И.Л. Брауде, А.И. Пергамент, Жилищное право, Москва 1956

2. В.М. Остроухова, О.Н. Финикова, Рассмотрение гражданских жилищных дел в суде, Москва 1955.

Kontrollküsimused: 1. Eluruumide kasutuslepingu mõiste.

2. Eluruumide kasutuslepingu sõlmimine; orderi juriidiline tähtsus ja leping. Kellega sõlmitakse eluruumide kasutusleping? Kellega mitte?

3. Perekonnaliikmete õiguslik seisund.

4. Allüürniku ja ajutiste elanike õiguslik seisund.

5. Lisapind ja elamispinna ülejäägid..
6. Elamispinna vahetamine.
7. Elamispinna säilitamine ajutise äraoleku korral.
8. Eluruumide kasutuslepingu enne- tähtaegse lõpetamise alused.
9. Väljatõstmise halduskorras.
10. Väljatõstmise kohtukorras.

1.

Olhovskaja töötas Taškendis insenerina. Et tal- le korterit tehase poolt ei antud, asus ta allüürni- kuna kod. Tšūikova pinnale. 1950.a. sõitis Tšūikova ära. 20. dets. 1950.a. sõlmiti Usbeki NSV Ülemnõuko- gu Presiidiumi taotlusel ja rajooni TK esimehe kõrral- dusel Olhovskajaga eluruumide kasutusleping, kuid or- derit välja ei antud. 1953.a. esitas elamutevalitsus Olhovskaja vastu hagi üürilepingu tühistamiseks ja tema väljatõstmiseks, sest leping olevat sõlmitud sea- duse vastaselt.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

2.

Tari kasutas korterit elamispinnaga 67,4 m². Peale selle ehitas ta endale maja, kuhu pidi sisse kolima 1954.a. sügisel. 8. juulil regi reeriti Tari korterisse ilma Tari nõusolekuta Tepi 6-liikmeline perekond. Tari sellele vastu ei vaieldnud, sest nii- kuinii kavatses ta mõne kuu pärast oma majja kolida. Sissekirjutamise aluseks oli TK aseesimehe resolut-

sioon avalduse nurgal. Et Tari elas faktiliselt oma majas, kirjutas majavalitsus alates 1. septembrist üürikviitungi välja kogu pinna ulatuses Tepi nimele, kes tasus ka alates sellest ajast majavalitsusele üüri. Tari kirjutati välja koos oma perekonnaga 8. detsembril 1954.a. Korter koosnes 4 toast ja kõrvalruumidest, milledest faktiliselt alates sissekolimise momendist kolme (37 m²) kasutas Tepp ja ühte (30 m²) Tari. Pärast Tari lahkumist elamutevalitsus Tepile orderit ei andnud, vaid esitas 10. mail 1955.a. hagi Tepi väljatöstmiseks toast, mille suurus oli 30 m². Tepil oli ka lisapinna kasutamise õigus.

Millise otsuse peab tegema kohus?

3.

Kesale kuulus Tartus isikliku omandiõiguse alusel maja (4 tuba ja köök). Et Kesa enda perekond oli ainult kaheliikmeline, üüris ta kaks tuba välja. Kuni 1953.a. elas nimetatud kahes toas Valgus. Kui Valgus lahkus, andis elamutevalitsus nimetatud kahele toale välja orderi Tila nimele põhjusel, et Kesa kasutab oma elamispinna spekulatiivsetel eesmärkidel mitte-tõise tulusaamise allikana ja et tal on suur elamispinna ülejääk. Kesa tahtis anda neid tube oma vanale tuttavale Saanile. Sellepärast esitas ta rahvakohtusse hagi Tila vastu tema väljatöstmiseks ja elamutevalitsuse vastu orderi tühistamiseks. Tila vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et tal ei ole teist elamispinna.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

Ehitus-montaažitrusti nr. 109 direktor andis temale alluvale ettevõttele kuuluvas elamus, mis oli ette nähtud oma töötajate paigutamiseks, kahetoalise korteri oma tuttavale Barandovale. Ametiühinguorganisatsiooni nõudmisel esitas ehitustrust Barandova vastu hagi rahvakohtusse, paludes teda välja tõsta ilma elamispinda vastu andmata. Barandova vaidles hagile vastu, toetudes sellele, et ta on korteri saanud mitte seoses töövahekorraga ja et teda saab välja tõsta ainult uue elamispinna vastuandmisega. Samuti viitas ta sellele, et ta pole korterit omavoliliselt hõivanud.

Kuidas lahendada vaidlus?

5.

Elamutevalitsus andis Virhovile välja orderi kahe toa ja köögi kohta majas, mis oli valitsuse vastava otsuse kohaselt kantud erinimekirja (Tallinna garnisoni kasutusse). Virhov kolis majja. Maja asus kesklinnas. Linna garnisoni ülem pöördus prokuratuuri poole palvega Virhovi väljatõstmiseks.

Kuidas lahendada see nõue?

6.

Kammivabrik teostas oma vahenditega pealeehituse selleks otstarbeks kohaliku nõukogu elamufondist eraldatud majale. Valmis 14 uut kahetoalist korterit. Pärast nende korterite vastuvõtmist vastava komisjoni poolt andis kammivabrik 14 kammivabriku töötajale loa

elamispinnale asumiseks. Ühes korteris, mis oli ette nähtud Aavikule, elas juba elamutevalitsuse poolt väljaantud orderi alusel Salumets. Pärast mõnepäevalist elamist uues korteris said kammivabriku töötajad Kiisk ja tema abikaasa mootorrattaga õnnetu kukkumise tagajärjel surma. Kammivabrik andis Vesterile loa vabanevad elamispinnale asumiseks. Enne Vesteri sissekolimist oli aga sellelegi pinnale juba asunud Sarv elamutevalitsuse poolt väljaantud orderi alusel.

Kammivabrik esitas prokuratuuri avalduse Salumetsa ja Sarve väljatöstmiseks halduskorras.

Mida peab tegema prokurör?

7.

Ehitus-remonditrust ehitas ettevõttele 48-korterilist elamut. Kui seinad olid üles laotud, katus peal ja I korrus krohvitud, andis trust kahele maalrile, kel ei olnud Tartus elamispinda, loa ajutiselt kasutada kummalgi üht kahetoalist korterit ja kirjutas nad ka koos perekondadega sinna ajutiselt sisse. Kui maja oli põhiliselt valminud ja mindi üle viimistlustöödele, palus trust ajutistel elanikel ruumid vabastada. Saukarov kolis kohe välja, kuid Leinus oli nõus välja kolima ainult tingimusel, kui temale antakse vastu elamiskõlblik pind. Et maja tuli vastavalt tööettevõttelepingule tellijale üle anda hiljemalt kahe nädala pärast, esitas trust prokuratuuri avalduse, milles palus Leinust koos perekonnaliikmetega välja tõsta, et kiiresti asuda ehitusobjekti viimase osa viimistlustöödele.

Kuidas lahendada küsimus?

8.

Elamutevalitsus esitas Petersoni vastu hagi viimase väljatõstmiseks korteri süstemaatilise rikkumise pärast. Hagiavalduses viidati sellele, et Peterson 1) igal laupäeval peseb köögis pesu, mille tagajärjel on seintel tapeet lahti ning mahaaetud vesi võib tuua majja majaseene (vamm), 2) hooletust käitumisest sotsialistliku omandiga on ükselingid ära painutatud ja katki murtud, 3) ei ole teostanud ettenähtud aja jooksul vajaliku kvaliteediga remonti, 4) maksab üüri alati 2-kuise hiline misega.

Peterson vaidles hagile vastu, viidates sellele, et ükselingid olid katki juba enne tema korterisse elama asumist, remont on teostamata materiaalsete vahendite puudumise tõttu, kuid esimesel võimalusel, kui materiaalne olukord vähegi paraneb, teeb ta remonti, pesu pestakse köögis seepärast, et maja juures puudub pesuköök.

Millise otsuse peab tegema kohus?

9.

Pärn kasutas oma kolmeliikmelise perekonnaga 38-m²-list korterit. Lisapinna katteks võttis ta allüürniku Varese. Mõne aja pärast Pärna majanduslik olukord paranes tunduvalt ja et toad olid läbikäidavad, ütles ta Varesele allüürilepingu § 155 korras üles. Kui Varese pinda ei vabastanud, esitas Pärn kohtusse hagi, paludes allüürniku väljatõstmist. Vares vaidles hagile

vastu ja väitis, et temal on õigus lepingut uuendada, sest korterivaldajal endal pinda tarvis pole ja et temal teist elamispinda pole võimalik leida. Ta oli nõus korterit vabastama, kui talle antakse vastu sama-väärne elamispind.

Kas kostja väited on põhjendatud?

10.

Kovall elas linnaäärses kvartalis, kus võis pida loomi. Külmal talvel tõi ta vasika ja kanad kuuks ajaks teise tuppa, mille tagajärjel sai tunduvalt kannatada toa põrand. Elamutevalitsus esitas hagi tema väljatõstmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

11.

Petrova, pensionär, üksik, 68 a. vana, kasutas kahest läbikäidavast toast koosnevat korterit, mille suurus oli kokku 40 m². Pinna katteks pidas Petrova 4 üliõpilast, kelledest igaüks maksis 100 rbl. kuus. Kokkuleppe kohaselt valmistas Petrova allüürnike produktidest ka neile toidu, koristas toad ja küttis allüürnike puudega ruumid soojaks. Elamutevalitsus esitas rahvakohtusse hagi Petrova vastu tema ümberpaigutamiseks samas majas asuvasse 15-m²-lisse kööktuppa.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

12.

Sepp kasutas 4-toalist korterit elamispinnaga 56 m². Perekonna koosseis: Sepp ise, abikaasa, üliõpilasest õde, kes oli kogu aeg olnud venna ülalpidami-

sel kuni abiellumiseni, õemees ja ema. Korteriplaan:

Köök	nr.2 14 m ²	nr.4 12 m ²
ees- tuba	nr.1 20 m ²	nr.3 10 m ²

Sepp oli saanud korteri vahetuse teel, kusjuures tubades nr. 2 ja 4 elasid allüürnikud. Allüürnikud polnud enne ega ka vahetuse ajal taotlenud iseseisvat orderit. Nad andsid korteri vahetajale nõusoleku vahetamiseks ja Sepp oli nõus neid jätma allüürnikeks. Nõusolek oli vormistatud kirjalikult ja lisatud vahetuse dokumentide juurde. Vahetuse ajal Sepa õde ei olnud veel abielus. Kaks kuud pärast vahetust sama allüürnik Vetrov esitas elamutevalitsusele taotluse orderi väljandmise kohta nendele tubadele, kus ta elas, toetudes isoleeritusele. Elamutevalitsus andis välja orderi nimetatud kahele toale, jättes välja kutsumata Sepa, kelle käes oli order kogu korterile. Samal ajal tühistas ta Sepa orderi 2 toa osas ja saatis uue orderi majavalitsuse kaudu Sepale koju. Sepp orderit vastu ei võtnud, viidates sellele, et tal on order 4 toale. Samal nädalal vahetas Vetrov elamutevalitsuse nõusolekul korteri uue orderi alusel kellegi Panoviga teises linnas ja sõitis koos oma perekonnaga ära.

Kas elamutevalitsus toimis õigesti? Mis on tarvis teha Sepal?

Romanov kasutas kahetoalist korterit kohalike nõukogude majas koos oma 17-aastase õega. Korteris suurus oli 30 m² (üks tuba 18 m², teine 12 m²). Õde oli venna ülalpidamisel ja käis keskkoolis. Elamutevalitsus tegi Romanovile kirjalikus vormis ettepaneku valida endale kaasüürnik. Romanov tahtiski võtta enda juurde kellegi Saare, kuid elamutevalitsus keeldus Saare sissekirjutamisest ja soovitas Varulit, kes hädasti vajab elamispinda. Romanov keeldus aga Varuli sissekirjutamisest ning ei võtnud kedagi. Nüüd esitas elamutevalitsus hagi 12-m²-se toa äravõtmiseks, sest tuppa oli omaette sissekäik koridorist.

Millise otsuse peab tegema rahvakohus?

14.

Seeder kasutas elamispinda, mille suurus oli 55 m². Pärast isa ja ema surma tekkis tal elamispinna ülejääk 15 m² suuruse isoleeritud toa näol. Elamutevalitsuse vastava kirjaliku ettepaneku kohaselt võttis Seeder nimetatud pinnale allüürnikuks Rebase koos abikaasaga. Hiljem esitas Rebane taotluse elamutevalitsusele orderi väljaandmiseks sellele toale ja iseseisva arve avamiseks üürilepingu sõlmimise teel majavalitsusega. Kas see taotlus kuulub rahuldamisele?

Kuidas toimida siis, kui Seeder kolme kuu jooksul ei oleks täitnud elamutevalitsuse korraldust?

Kuidas toimida siis, kui Seeder oleks Rebase võtnud elamispinnale enne elamutevalitsuse ettepanekut? Millist tähtsust omaks asjaolu, kui Rebane ei

oleks taotlenud orderit?

15.

Kade ehitas endale 5-toalise elamu, elamispinnaga 80 m². Et Kade oli üksik, andis ta 3 tuba (45 m²) oma sõbrale Peterosnile 3 aastaks üürile. Juba järgmisel kuul tekkis nende vahel tüli põhjusel, et Peterson keeldus lisapinna eest maksmast üüri kõrgendatud määra järgi. Petersoni perekond oli kaheliikmeline. Kade esitas rahvakohtusse hagi ja palus välja mõista üür lisapinna eest kõrgendatud tariifi järgi. Ühtlasi palus ta kohut üürnikule jätta üks 20-m²-ne tuba ja kaks tuba temale tagasi anda.

16.

Koran koos oma abikaasaga kasutas kahetoalist korterit (24 m²) ja kööki kohaliku nõukogu majas. 1955.a. kirjutas Koran korterisse sisse oma tütre Metkina koos tema abikaasaga, kuna neile elamutevalitsus omaette korterit ei andnud. Metkina elas koos abikaasaga teises linnas üle 10 aasta, kuid seoses abikaasa töölesuunamisega kodulinna, saabusid nad isa juurde. Et tütar ja tütre mees ei võtnud midagi ette omaette korteri leidmiseks, esitas Koran hagi Metkina ja Metkini väljatõstmiseks. Metkina vaidles hagile vastu toetudes sellele, et ta on perekonnaliige, omab iseseisva õiguse elamispinnale võrdselt isaga, ei maksnud üüri ei isale ega ka majavalitsusele.

Millise otsuse peab tegema rahvakohus?

17.

Afanasjeva, 74 a. vana, pime, kasutas korterit (tuba ja köök - 20 m²) kohaliku nõukogu majas. 1950.a. asus Afanasjeva juurde elama täditütze tütar Bezrodnova, kes hakkas ühtlasi tema eest hoolitsema. Samast ajast peale loobus Afanasjeva pensionist ja Pimedate Ühingu abist. 1954.a. detsembris Afanasjeva suri. Elamutevalitsus esitas Bezrodnova vastu hagi, tema kui ajutise elaniku välja tõstmiseks. Bezrodnova vaidles hagile vastu, viidates sellele, et neil oli ühine majapidamine, et ta toitis ja kattis Afanasjevat ja maksis kogu aeg üüri, kuna Afanasjeval mingit sissetulekut ei olnud.

Kuidas lahendada vaidlus?

18.

Silm elas kohalikule nõukogule kuuluvas majas ja kasutas seal 16 m² suurust tuba. Abiellumise eesmärgil asus tema juurde elama naiskodanik Vettik. Nad elasid niiviisi koos peaaegu aasta, kuni Silm sai õnnetu juhtumi tõttu surma. Abielu ei olnud juriidiliselt vormistatud. Elamutevalitsus esitas kohtusse hagi Vettiku kui allüürniku väljatõstmiseks põhiüürniku lahkumise tõttu. Vettik vaidles hagile vastu põhjusel, et ta pole üüri maksnud ja et neil oli ühine majapidamine. Pealegi oli ta viiendat kuud rase.

Milline otsus tuleb teha antud asjas?

19.

Seero kasutas korterit (48 m²) koos oma perekonna liikmetega. Perekond koosnes 6 inimesest: tema ise koos abikaasaga, 2 last, isa ja ema. Töökoha vahetuse tõttu kolis Seero koos abikaasa ja lastega teise linna. Elamutevalitsus, keeldudes kirjutamast orderit isa nimele, esitas Seero isa ja ema vastu hagi nende väljatõstmiseks põhjusel, et pind on liiga suur ja pakus vastu 20 m² suurust tuba. Olgugi et korteris oli kolm tuba, ei osutunud ükski neist isoleerituks. Hagile vaieldi vastu.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

Teine variant: Seero ehitas individuaalelamu samas linnas ja kolis sinna koos abikaasa ja lastega. Elamutevalitsus põhjendas oma hagi isa ja ema väljatõstmise kohta sellega, et poja individuaalelamus on 5 tuba - 80-m²-se elamispinnaga ning et poeg peab isa ja ema kaasa võtma.

Kuidas lahendada vaidlus nüüd?

20.

Kollom abiellus Valter Nellisega, kes asus elama tema elamispinnale. Varsti pärast seda tuli nende juurde Nellise õde Maria Nellis ja asus samuti elama Kollomi pinnale. Maria Nellis läks tööle ja elatas end isiklikust teenistusest. Elanud Kollomiga 5 aastat, läks Valter Nellis teise naise juurde elama. Kollom esitas kohtusse hagi Maria Nellise väljatõstmiseks, luges seda ajutiseks elanikuks. Maria Nellis vaid-

les hagile vastu, tõendades, et ta elas korteris perekonnaliikmena. Kaks aastat pärast abielu lahutamist Valter Nellisega elasid nad väga sõbralikult. Et Kollom ei tootanud, pidas Maria Nellis teda kaks aastat oma toidul. Tüli tuli sellepärast, et Kollom kavatses lähemal ajal uuesti abielluda. Tulevase abikaasa korter, kuhu nad pidid esialgsete kavatsuste järgi elama asuma, põles ära.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

21.

Kuropatkinile kuulus maja isikliku omandiõiguse alusel, milles ta elas oma perekonnaga. 1941.a. mobiliseeriti ta Nõukogude armeesse. Pöördunud 1945.a. tagasi, leidis ta oma majast Kumõkini, kes oli asunud sinna tema äraolekul ja elas tema naise Akulina Kuropatkinaga vabaabielu. Kuropatkin läks lepingu alusel 3 aastaks tööle Kaug-Põhja. Pärast seda pöördus ta koju tagasi. Et Kumõkin elas ikkagi tema majas vabaabielumehena, esitas Kuropatkin rahvakohtusse hagi Kumõkini väljatõstmiseks. Akulina Kuropatkina, keda kutsuti kohtusse Kumõkini palvel, seletas kohtule, et Kuropatkin oli korduvalt jätnud perekonna maha, jättes ta ilma igasuguste elatusvahenditeta. Kumõkin peab ülal 4 last, kes on sündinud tema ja Kuropatkini vahelisest abielust ja kaht last, kes on sündinud tema ja Kumõkini vahelisest kooselust - kokku kuut last. Kui Kumõkin läheb minema, jäävad lapsed nälga. Seepärast palub Kuropatkina Kumõkinilt mitte välja tõsta. Majas oli 4

tuba ja köök (48 m² elamispiinda).

Millise otsuse peab tegema kohus?

Teine variant: Kuropatkinite abielu lahutati 1948.a. Millisel määral mõjutab see kohtuprotsessi Kümõkini väljatõstmise osas?

22.

Kaske karistati üheaastase vabaduskaotusega. Tema korterisse, kohaliku nõukogu majas, jäi elama 7-aastane poeg Viktor. Poisi eest hoolitses eestkostjaks määratud vanaema, kellel oli küll oma perekonnaga eraldi korter, kuid külastas poissi iga päev. Varsti pärast Kase vangistamist andis elamutevalitsus orderi Siiderile, kes asus ka samasse tuppa elama koos Viktoriga. Kandnud ära karistuse, pöördus Kask hagiaga kohtusse Siideri väljatõstmiseks. Viimane kaitses end sellega, et temal on order ning ta ei keeldu koos elamast Viktoriga.

Kuidas lahendada vaidlus?

23.

Veberit karistati pärast 8-kuust kinnipidamist eeluurimise ajal vanglas 10-aastase vabaduskaotusega. Kuna Veeberil puudus perekond, andis elamutevalitsus tema 2-toalise korteri kolmeliikmelisele A. Saavo perekonnale, kes asus ka sellele pinnale elama. Veeberi kassatsioonikaebuse alusel mõisteti ta aga õigeks ja vabastati vahi alt. Leidnud oma korterist Saavo, esitas Veeber elamutevalitsuse vastu hagi orderi tühistamiseks ja Saavo vastu hagi tema väljatõstmiseks.

Kuidas lahendada vaidlus?

Teine variant: Sama juhtum, kuid Veeherit karistati ainult 3-kuuse vabaduskaotusega.

Kolmas variant: sama juhtum, kuid Eesti NSV Ülemkohtu Presiidium tühistas Eesti NSV Ülemkohtu otsuse järelevalve korras.

Neljas variant: sama asi, kuid ühel juhul Veeber sai amnestiat, teisel juhul rehabiliteeriti täielikult. Kuidas lahendada vaidlus nüüd?

Kuidas lahendatakse eluruumide küsimus paranduslike töödega karistamise korral elukoha järgi?

24.

Saar elas koos oma 5-liikmelise perekonnaga Viljandis ja kasutas 45 m^2 suurust kolmetoalist korterit ($18 \text{ m}^2 + 18 \text{ m}^2 + 9 \text{ m}^2$ - kõik isoleeritud toad). 25. märtsil sõitis ta koos abikaasa ja kahe lapsega Kohtla-Järvele kaevandustööle ja viibis seal 25. oktoobrini, s.o. 7 kuud. Viljandi korterisse jäi ainult abikaasa ema Kuusk, kes tasus ka korteri eest üüri. Kohtla-Järvel elas Saar koos perekonnaga baraki-tüüpi ühiselamus. Elamutevalitsus esitas 24. oktoobril hagi isoleeritud tubade äravõtmiseks. Hagi arutamise päeval, s.o. 27. oktoobril, oli aga Saar koos perekonnaga Viljandis tagasi.

Kuidas lahendada vaidlus?

Teine variant: Saar lahkus kogu perekonnaga Viljandist, pani võtmed tasku, tasus iga kuu üüri ja elas Kohtla-Järvel. Ühel juhul elas ta ajutiselt ühiselamus,

teisel juhul sai juba 25. mail kohaliku nõukogu majas orderi alusel kolmetoalise korteri ja registreeriti sinna ka ajutiselt sisse. 24. augustil esitas elamutevalitsus hagi korteri äravõtmiseks. Kuidas nüüd kohus lahendab hagi?

25.

Käbi karistati 5-aastase vabaduskaotusega koos kogu vara konfiskeerimisega. Seoses sellega konfiskeeriti temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluv elamu, kus oli 40 m² elamispinda. Maja ostis ära avalikul oksjonil Kass. Et majas elas Käbi perekond ja et Kassil puudus endal elamispind, esitas ta hagi Käbi 4-liikmelise perekonna väljatõstmiseks. Kassi perekonda kuulus 5 inimest.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

Teine variant: Käbi majas elas üürnik Pargas koos oma 3-liikmelise perekonnaga. Kass esitas hagi Pargase väljatõstmiseks.

Kolmas variant: Käbi maja läks seoses konfiskeerimisega kohaliku nõukogu fondi. Elamutevalitsus esitas hagi Käbi perekonna väljatõstmiseks.

Neljas variant: Käbi maja läks seoses vara konfiskeerimisega kohaliku nõukogu fondi. Elamutevalitsus esitas hagi Pargase perekonna väljatõstmiseks, kes elas nimetatud majas üürnikuna juba enne maja konfiskeerimist. Kuidas lahendada asi?

Viies variant: Käbi elas iseseisva üürnikuna kohaliku nõukogu majas ja kasutas kahetoalist korterit

(28 m²). Et Kabil perekonda ei olnud, elas teises toas allüürnik Pargas. Pärast Kabile vanglakaristuse määramist esitas elamutevalitsus hagi Pargase väljatõstmiseks. Kuidas lahendada vaidlus?

26.

Sarv elas Ehitustrustile kuuluvas majas ja kasutas seal 42 m² suurust elamispinda, mis koosnes 2 toast ja köögist. Elamispinna sai ta ehitustrustiga töövahekorras oleku ajal. Pärast töölt vallandamist omal soovil asus ta tööle teise linna ja tahtis sinna üle kolida koos oma perekonnaga. Ühtlasi soovis ta vahetada oma korterit töökohas asuva korteriga kohaliku nõukogu majas, millele oli order välja antud kollektiivse nimele. Ehitustrust keeldus vahetuse loa andmisest põhjusel, et ta vajab ise pinda oma tööliste majutamiseks ja et Teetsov temaga töövahekorras ei ole.

Kas ehitustrusti keeldumine on põhjendatud? Kuidas lahendada vaidlus, kui Sarv oleks selles majas saanud pinna enne maja ehitustrustile üleandmist või mitte seoses töövahekorraga?

27.

Serman elas Leemanile isikliku omandiõiguse alusel kuuluvas majas ja kasutas üürilepingu alusel sellest 2 tuba (37 m²) oma kaheliikmelise perega. Mitmesugustel kaalutlustel, samuti ka arvesse võttes Kaare kitsaid korteritingimusi, kes elas kohalikule nõukogule kuuluvas majas, kasutades oma 6-liikmelise

perekonnaga 24 m² suurust pinda, otsustasid Kaar ja Serman korterid vahetada. Elamutevalitsus oli vahe-
tusega nõus, kuid Leeman nõusolekut ei andnud. Vahe-
tust taotlejad pöördusid hagiga kohtusse.

Kas taotlus kuulub rahuldamisele?

28.

Helene Kütt elas ettevõttele kuulavas majas ja kasutas 32 m² suurust pinda. Elamispinna oli H. Küti endine abikaasa Peterson saanud enne maja üleandmist ettevõttele. Pärast abielulahutust lahkus Peterson korterist ja Helene abiellus August Kütiga. A. Kütt ei tööta aga selles ettevõttes. Et nende 6-liikmeli-
sele perekonnale oli nimetatud korter väike, leppis H. Kütt kokku Koovikuga, kes kasutas kohaliku nõuko-
gu majas asuvat 56 m² suurust korterit, korterite va-
hetamises. Elamutevalitsus andis nõusoleku, kuid et-
tevõtte direktor keeldus nõusoleku andmisest põhju-
sel, et Koovik pole ettevõtte töötaja. Kui H. Kütt
pöördus hagiga kohtusse vahetusloa saamiseks, esitas
direktor hagi H. Küti ja tema perekonnaliikmete väl-
jatöstmiseks.

Kuidas lahendada vaidlus?

29.

Janseni ja Vettiku perekonnad elasid ühes ko-
halikule nõukogule kuulavas kahekorterilises elamus.
Jansen tuli tihti koju joobnult ja otsis naabriga
tüli, käis viimase korteris ja rikkus sotsialistliku
ühiskonna reegleid. Kui Vettik ühel õhtul Janseni oma

korterist välja viskas, lõi ta suure vihaga Vettiku kõõgi akna sisse, õues ringijooksva Vettiku kana kaid kaga surnuks, naelutas sadade naeltega Vettiku kuuriukse kinni ja lõpuks lükkas Vettiku puuriida ümber. Vettik esitas rahvakohtusse hagi Janseni ja tema perekonna väljatõstmiseks kooselu võimatuse tõttu.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

30.

Abielupaar V. ja E. Aarmanid lahutasid oma abielu, kuid jäid elama ühte 30-m²-sesse tuppa. E. Aarma, kes oli abielulahutuse vastu ja oli seetõttu oma endise abikaasa suhtes vaenulikult meelestatud, skandaalitses viimase sõnade järgi iga päev. V. Aarman tõendas, et ta otsis kaks väikest tuba eri kohtades, millede vastu võib nende poolt käesoleval ajal kasutada olev tuba ümber vahetada, kuid E. Aarman keeldub üle kolimast. Selle tõttu ja ka kooselu võimatuse pärast ühes toas E. Aarmaniga palub V. Aarman teda välja tõsta.

Kas V. Aarmani taotlus kuulub rahuldamisele?

31.

Kadak kasutas koos oma 5-liikmelise perekonnaga 2-toalist korterit, mille eest maksis kuus 24 rubla üüri. Kadaka kuupalk oli 500 rubla. Mitmesuguste erakorraliste väljaminekute tõttu tekkis tal 4-kuune üüri-võlg. Kadak peale mitmekordseid hoiatusi üüri siiski ära ei tasunud, esitas elamutevalitsus tema vastu hagi tema väljatõstmiseks üüri mittemaksmise pärast. Kadak

seletas kohtus, et tal olid erakorralised väljaminekud ja et ka praegu on ta suurtes võlgades (ema ja abikaasa surm, tema enda mitme kuuline raske haigus). Siiski lubas ta aegamööda võla tasuda.

Kuidas peaks kohus asja lahendama?

32.

Melnikaite taotles elamutevalitsuselt korterit oma 6-liikmelisele perekonnale. Avaldus vaadati läbi mitu korda ning lõpuks teatas elamutevalitsuse juhataja Melnikaitale suusõnaliselt, et kui Jaanise tn. 26 lõpetatakse kapitaalremont, antakse talle sellest majast korter nr. 1 (2 tuba). Pärast kapitaalremonti asuski Melnikaite koos oma perekonnaga sinna elama, ilma et ta elamutevalitsuselt oleks veel kätte saanud orderit. Varsti pärast seda ilmus Laatsis ja nõudis korteri vabastamist, sest enne maja kapitaalremonti minekut oli teda sealt kohtu korras välja tõstetud koos samasse korterisse tagasiasumise õigusega. Et Melnikaite korterit ei vabastanud, pöördus Laatsis hagiaga kohtusse.

Kuidas lahendada antud tüli?

33.

Kaal kasutas kohaliku nõukogu majas 4-toalist korterit koos vannitoa ja köögiga. Ühtlasi ehitas ta endale individuaalelamut, millesse arvas võivat sisse kolida järgmise aasta lõpul, kui tööd kulgevad plaani kohaselt. Et raha oli napilt, tahtis ta vahetada oma korterit Püülmaniga, kellel oli 21-m²-ne kahetoaline korter.

Saavutatigi vastav kokkulepe ning Püülman maksis selle vahetuse eest Kaalule 6000 rubla. Raha maksmine vormistati laenuallkirjaga, mille Püülman pidi Kaalule tagastama pärast orderite ümberkirjutamist ja ümberkolimist. Vastasel korral Püülman ei olnud nõus nii suurt summat tasuma, põhjendades seda sellega, et Kaal võib pärast raha saamist korteri vahetamisest loobuda ja ta jääb rahast ilma. Oma vahetuseavalduses põhistas Püülman vahetust sellega, et tema perekond on kuue-liikmeline ja vajab hädasti suuremat elamispinda. Kaal kirjutas, et tema perekond on kaheliikmeline, on elamispinna suured ülejäägid, tube omaette tubadeks eraldada võimalik ei ole ja allüürnikega ta koos elada ei taha. Kõigele lisaks on Püülmani korter tema töökoha vahetus läheduses. Elamute valitsus nõustus vahetusega. Pärast vahetuse teostamist keeldus Püülman laenuallkirja tagastamast ja seletas, et ta ei ole mõelnud korteri vahetamise eest midagi maksta. Laen tuleb aga esimesel nõudmisel tagasi maksta. Mõne aja pärast esitaski Püülman Kaalu vastu hagi 6000 rubla tagasinõudmiseks. Kohus seletas Kaal muuhulgas, et nende vahel tegelikult puudub laenuleping. Püülman olevat talle kinkinud 6000 rubla ja laenulepinguna olevat see tehing vormistatud ainult tema kirjaoskamatusel tõttu. Kaalu poolt ülesantud tunnistaja Saarmaa tõendas samuti, et tema viibis lepingu sõlmimise juures, kus Püülman kohustus kinkima Kaalule 6000 rbl., kui nad vahetavad korteri.

Kuidas peab kohus lahendama vaidluse?

34.

Raud kasutas koos oma abikaasaga kahetoalist korterit (11,5 ja 12,9 m²). Alates 1945.a. pidas ta 11,5-m²-ses toas allüürnikke, võttes nendelt 75-100 rubla üüri kuus. Viimaseks, 17. allüürnikuks oli perekond Hellenurmed. Et tuba oli omaette isoleeritud, esitas Hellenurme elamutevalitsusele avalduse, milles palus välja anda tema poolt kasutatavale toale orderi, viidates sellele, et Raud kasutab tuba spekulatiivsetel eesmärkidel. Elamutevalitsus tühistas Raua orderi kahele toale ja andis välja uued orderid - ühe Raua nimele, teise Hellenurme nimele. Raud esitas rahvakohtusse hagi elamutevalitsuse vastu, paludes Hellenurmele väljaantud order tühistada, viidates sellele, et temal elamispinna ülejäägina omaette eraldatud tuba ei ole. Rahvakohus jättis hagi rahuldamata.

Mida peab tegema Ülemkohus?

35.

Siider kolis korterist välja, mis asus kohaliku nõukogule kuulavas majas, ja sõitis tööle teise linna. Et ta polnud veel kindel selles, kas ta uues töökohas saab nii ruttu korteri, ta ei vabastanud oma endises elukohas korterit täielikult. Korteri säilitamiseks eesmärgil jättis ta osa asju korterisse, lukustas ukse, andis võtme oma sugulaste kätte, palus neid vadata korteri järele ja ära maksta korteri üüri. Leidnud, et Siider polnud elanud mitu kuud oma korteris, kirjutas elamutevalitsus ta majaraamatust välja, avas

korteri, viis sealt mööbli välja ja andis orderi Maaserile, kes kolis ka korterisse sisse. Saanud sellest teada, esitas Siider elamutevalitsuse vastu hagi orderi tühistamiseks ja Maaseri vastu tema väljatöstmiseks. Rahvakohus hagi ei rahuldanud, öeldes otsuses, et Maaser kuulub väljatöstmisele elamutevalitsuse poolt temale teise korteri vastuandmise korral.

Kas rahvakohtu otsus on õige?

36.

Elamutevalitsus esitas hagi Keerdi väljatöstmiseks omaette eraldatud 18-m^2 -sest toast. Oma hagi põhjendas elamutevalitsus sellega, et Keerd oli allüürnikuks elamutevalitsuse orderi alusel Vaartile kuuluvas kolmetoalises korteris, ja et pärast põhiüürniku lahkumist peab allüürnik elamispinna vabastama. Keerd vaidles hagile vastu ja seletas, et ta on elanud selles toajuba 4 aastat, on abielus ja mõne kuu pärast tuleb seoses Tartusse tööleasumisega siia elama ka abikaasa. Ta on korduvalt taotlenud elamispinda, samuti ka orderit nimetatud eraldatud toale. Kõik avaldused on elamutevalitsus senini tagasi lükanud.

Millise otsuse peab tegema rahvakohus?

37.

Korobkova, kellele kuulus maja isikliku omandiõiguse alusel, andis üürile esimese korruse - kolm tuba ja köök (39 m^2) - tähtajaga kolmeks aastaks kellelegi kod. Galininale. Ise asus ta koos 4 lapsega elama sama maja keldrikorrusel olevasse 15-m^2 -sesse tuppa.

Tähtaja möödumisel keeldus Korobkova üürilepingut uuen-
damast uueks tähtajaks ja esitas hagi Galinina välja-
tõstmiseks. Oma avalduses seletas Korobkova järgmist:
korteril väljaüürimine ja kolimine keldrikorterisse oli
tingitud raskest materiaalsest olukorrast, millesse ta
sattus pärast abikaasa surma. Nüüd on tema materiaalne
olukord tunduvalt paranenud, sest nüüd võib ta juba
tööle minna. Lapsed on kasvanud suuremaks, käivad koo-
lis ning neid saab jätta juba omapead. Peale selle toe-
tus hageja sellele, et keldrikorter on niiske ning see-
tõttu on lapsed tihti haiged. Üks lastest haigestus ise-
gi raskekujuliselt rahhiiti. Tal ei ole selle vastu mi-
dagi, kui Galinina kui üksik inimene kolib tema asemel
keldrikorterisse. Galinina vaidles hagile vastu ja keel-
dus keldrikorterisse kolimast, toetudes sellele, et ta
on haige inimene, II grupi invaliid, saab suurt pensi-
oni ja tasub korralikult ülepinna eest.

Kas Korobkova hagi kuulub rahuldamisele?

Teine variant: Sama juhus, kuid Korobkova abiel-
lus teistkordselt kaks aastat pärast abikaasa surma
Saaviniga, kellel oli endisest abielust üks alaealine
tütar. 7-liikmeline pere ei mahtunud enam 15-m²-sesse
tuppa ja Korobkova esitas hagi Galinina väljatõstmiseks
ennetähtaegselt.

38.

Valter demobiliseeriti Nõukogude armeest invaliid-
suse tõttu. Pika teenistusaja kestel ohvitserina oli ta
kogunud raha ja ostis Peeglist 60 000 rubla eest indivi-

duaalelamu, sest elamutevalitsus temale ja tema 5-liikmelisele perekonnale korterit ei andnud. Ostu-müügi leping sõlmiti 2. oktoobril 1955.a. Majas elas üürnikuna Saar, kellel oli endise omaniku Peegluga sõlmitud elamukasutusleping tähtajaga 1. november 1955.a. Uus omanik keeldus Saarega lepingu sõlmimisest uueks tähtajaks, nõudes ühtlasi korteri vabastamist hiljemalt 1. veebruariks 1956.a. Kui Saar korterit nimetatud tähtajaks ei vabastanud, pöördus Valter hagiga rahvakohtusse. Saar vaidles hagile vastu, toetudes TsK § 169 ja NSVL Ülemkohtu Plenumi määruse 12.XII 1940.a. p. 10, et ostu-müügi lepingu sõlmimise momendist kuni asja arutamiseni ei ole muutunud hageja elamistingimused. Hageja oli enne ja on samuti nüüd ilma elamispiinnata.

Kuidas tuleks vaidlus lahendada?

39.

Pehk ostis Uibolt individuaalelamu, milles oli 2 tuba (38 m²) koos kõrvalruumidega. Nimetatud majas elas endise omaniku poolt sissevõetud üürnik Vaga. Elamukasutusleping oli sõlmitud Uibo ja Vaga vahel ilma kasutus tähtaega määramata. Et uus omanik soovis asuda oma majja elama, ütles ta üürilepingu Vagale otsekohe üles, pakkudes temale vastu oma korterit kohalikule nõukogule kuuluvas majas, asukohaga kesklinnas. Pakutav korter koosnes 3 toast, vannitoast, eesttoast ja kõrvalruumides kuusjuures elamispiinda oli 40 m². Vaga keeldus korteri vahetamisest, sest kesklinnas olevat kärerikas ja ei lubatavat pidada lehma. Pehk esitas rahvakohtusse hagi

Vaga väljatõstmiseks koos perekonnaliikmetega. Uhtlasi lisan ta avaldusele elamutevalitsuse nõusoleku tema korteri andmise kohta Vagale.

Millise otsuse peab tegema rahvakohus?

Kuidas toimida siis, kui müüdud majas elab endine omanik?

40.

Kask, elades suvituslinnas, kasutas oma 3-liikmelise perekonnaga korterit kohaliku nõukogu majas (2 tuba ja köök, elamispinnaga 26 m²). 1954.a. ehitas ta samas linnas individuaalelamu (5 tuba, köök ning vannituba, elamispinnaga 86 m²). Ise ta sinna elama ei asunud. Toad üüris Kask üksikult välja 15 üliõpilasele, nõudes igalt üliõpilaselt 15 rubl. kuue. Oma korteri eest maksis ta elamutevalitsusele üüri 29 rubla kuus. Elamutevalitsus esitas Kase vastu hagi elamispinna äravõtmiseks elamutevalitsuse majas.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

Teine juhus: samad asjaolud, kuid Kask ehitas kergesti tüüpi suvila (ilma ahjudeta, ühekordsete akendega jne.) Kuidas toimida siis?

41.

Leida Sakk töötas majahoidjana Tartus ja kasutas oma abikaasa Elmar Sakk iga majahoidja ametikorteri - 18 m² - tuba ja kööki. Seejärel vanaduspensionile minekuga lahkus ta ametist. Et teist elamispinda ei olnud, keeldus ta korterit vabastamaat. Elamutevalitsus esitas hagi rahvakohtusse.

Kuidas lahendada vaidlus?

42.

Laul töötas õppeasutuse komandandina, kasutades sealsamas ka selleks ettenähtud kahetoalist korterit. Pärast Lauuli surma esitas õppeasutuse direksioon prokuratuuri avalduse kadunu abikaasa ja teiste perekonnaliikmete väljatõstmiseks ilma elamispinda vastu andmata, sest õppeasutus vajab pinda uue komandandi majutamiseks.

Kuidas prokurör peab lahendama küsimuse?

43.

Bezborodov elas oma 6-liikmelise perekonnaga 4-toalises korteris, kus oli elamispinda 56 m². Et mõlemad abikaasad töötasid, võeti perekonda lapsehoidja, sest 4 lapsest vanim oli alles 6-aastane. Lapsehoidja Malinina kasutas elamiseks sellest korterist isoleeritud 10-m²-st tuba. Nii elas Malinina Bezborodovite juures üle 4 aasta. Ühel päeval tekkis Bezborodova ja Malinina vahel laste kasvatamise küsimuses tüli ning Malinina keeldus edaspidi lapsi hoidmast. Bezborodova ütles samas Malininale korteri ja töökoha üles. Kui pärast tähtaja möödumist Malinina tuba siiski ei vabastanud, esitas Bezborodova kohtusse hagi Malinina väljatõstmiseks. Oma hagi põhjendas Bezborodova sellega, et Malininale on õigeaegselt üles öeldud ja et ta vajab pinda uue lapsehoidja paigutamiseks, kes elab juba esimesest päevast peale pärast töövahekorra lõpetamise Malininaga Bezborodovite juures. Malinina esitas vastuhagi, paludes temale välja anda order, sest tuba, kus

ta elab, on täiesti isoleeritud ja teiet elamispinda tal ei ole. Oma korteri oli ta andnud elamutevalitause käsutusse siis kui ta 4 aastat tagasi kolis Besborodovite juurde. Praegu töötab ta kudumisartellis kujudjana.

Kuidas lahendada vaidlus? Kuidas lahendada vaidlus juhul, kui eelmainitud pind oleks kuulunud Besborodovitele isikliku omandiõiguse alusel kuuluvas elamas?

44.

Maivel töötas turismibaasi laohoidjana alates 1945.a. ning elas oma perekonnaga turismibaasi majas, kasutades 2 tuba, kööki, eestuba, vannituba - elamispinnaga 31 m². 1955.a. vallandati ta töödieteipliini rikkumise pärast. Et Maivel korterit ei vabastanud, esitati hagi rahvakohtusse. Vastuantav pind koosnes ühest 32-m²-sest toast köögi kasutamise võimalusega.

Kas hagi kuuluh-rähuldamisele?

45.

Vastavalt valitsuse otsusele ehitada uus ehitusdetailide tehas eraldas Linna TK ettevõttele-tellijala linna äärekvartalis ehituskrundi. Ehituskrundi sisse jäi ka väike individuaalelamu koos aiaga, kus elas Freede oma 5-liikmelise perekonnaga. Aias oli 14 õunapuud ja 40 marjapõõsast. Maja eest määrati Freedele 12 000 rubla, õunapuude eest 2800 rubla ja marjapõõsaste eest 1000 rubla. Freede sellega ei nõustunud, majast välja ei kolinud ja raha vastu ei võtnud ning nõu-

dis tunduvalt suuremat summat.

Kuidas lahendada küsimus?

Teine variant: Ehituskruudiks eraldatud maa-alal asuv maja kuulus kohalikule nõukogule, kus elas Preede üürnikuna ja kasutas maja juures asuvat aeda. Preede keeldus välja kolimast põhjuselt, et talle ei antud vastu elamispinda. Ettevõttel-tellijal aga puudus iga-sugune elamufond antud linnas.

46.

Kotkas töötas ülikooli ühiselamute juhatajana ja elas ühes ühiselamu 27-m²-ses toas koos oma 4-liikmelise perekonnaga, tasudes ettenähtud tariifi järgi üüri vastavalt põrandapinna suurusele. Pärast töölt vallandamist tõõdistsipliini rikkumise pärast ta keeldus elamispinda vabastamast, nõudes endale uue elamispinna vastuandmist.

Kas on alust kotka väljatõstmiseks ja millises korras tuleks seda teha? Kuidas toimida siis, kui Kotkas oleks tasunud üüri isikute arvu järgi (nagu üliõpilased)? Milliste seadusnormide järgi oleks Kotkas kuulunud väljatõstmisele, kui ta oleks olnud üliõpilane ja eksmatrikuleeritud nõrga õppeedukuse pärast?

47.

Raudteejaama vanemdispetšer Grigorovitš vabastati töölt tööülesannetega mittetoimetulemise tõttu. Sel põhjusel pöördus raudteevalitsus raudteetranspordi prokuratuuri palvega anda sanktsiooni Grigorovitši välja-tõstmiseks koos perekonnaga temale seoses töölevõtmise-

ga antud raudteevalitsusele kuuluvalt pinnalt.

Mida teeb prokurör? Kas muutuks prokuröri arvam-
mus, kui Grigorovitšpleks vabastatud töödistsipliini
rikkumise pärast?

48.

Nõva külla ehitati 1950.a. uus koolimaja. Vana
koolimaja, mis asus samal platsil, kasutati kooliõpe-
tajate korteriteks. Kaks tuba sellest majast anti küla-
nõukogu esimehele. Osa ruume seisis tühjal. 1954.a.
muudeti Nõva küla 7-aastane kool keskkooliks. Kahe klas-
sikomplekti juurdetuleku tõttu otsustas rajooni har-
dusosakond ära kasutada vana koolimaja ruume ja palus
külanõukogu esimeest Jantrat vabastada temale antud
toad. Jantra ei nõustunud selle ettepanekuga.

Kuidas tuleb antud juhul küsimus lahendada?

49.

Raju murdis maha puu, mis kukkus põigiti ühele
vanale kahekorruselisele kohalikule nõukogule kuuluva-
le puumajale. Raskuse all vajus maja viltu ja ähvar-
das kokku variseda. Vastav komisjon tunnistas maja
elamiskõlbmatuks, sest kapitaalremondiga ei olnud teda
enam võimalik parandada. Komisjon märkis, et üürnikel
on vaja kohe välja kolida, sest maja võis iga moment
kokku variseda. Üürnikud Kaares ja Püül korterit ei
vabastanud, põhjusel, et elamutevalitsus neile uut ela-
mispinda ei anna.

Kuidas tõsta välja üürnikud? Kuidas toimida siis,
kui maja oleks kuulunud kodanikule isikliku omandiõigu-

es alusel?

50.

Kaasik komandeeriti tööle Hiinasse ning temale broneeriti elamispiind kohaliku nõukogu majas. Elamutevalitsus andis ajutise orderi selle pinna kasutamise kohta Hermanile. Herman, lootuses, et Kaasik ei pöördu Hiinast tagasitulekul enam sellesse linna, andis oma endise korteri elamutevalitsuse käsutusse. Pärast nelja-aastast töötamist välismaal pöördus Kaasik tagasi ja nõudis korteri tagastamist. Herman keeldus korteri vabastamisest ja väitis, et tema andis oma korteri elamutevalitsuse käsutusse, antagu nüüd temale samaväärne korter vastu.

Kuidas lahendada küsimus?

51.

Kessel töötas Variku jaamas pikemat aega raudteevahina. Hiljuti ülendati teda teemeistriks töökohaga Tartu jaamas. Variku jaama määrati uueks raudteevahiks Virkus. Raudteevalitsus tegi Kesselile ettepaneku vabastada Variku jaama elumaja ja kõrvalhooned uue raudteevahi Virkuse majutamiseks, pakkudes Kesselile Tartus raudteevalitsuse majas kahetoalist korterit. Kessel seletas, et Tartus ei ole selles rajoonis lehma- ega seapidamise võimalust ja seepärast ta ümberkolimisega ei nõustu ning sõidab selle lühikese maa iga päev rongiga. Samuti ei ole uuel töökojal nõuetab tema pidev kohalviibimine.

Kuidas lahendada tekkinud vaidlus?

T Õ Õ E T T E V Õ T T E L E P I N G

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNPSV Tsiviilkoodeks

3. СБОРНИК НОРМАТИВНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПО СОВЕТСКОМУ ГРАЖДАНСКОМУ ПРАВУ, ч. 2, Москва 1951.

Soovitav kirjandus: 1. Отдельные виды обязательств, Курс советского гражданского права, Москва 1954, гл. VIII.

Kontrollküsimused: 1. Tõõettevõttelepingu mõiste.

2. Tõõettevõttelepingu eristamine tõõlepingust.

3. Tõõettevõttelepingu sisu.

4. Poolte õigused ja kohustused.

5. Poolte vastutus lepingu järgi.

6. Tõõettevõttelepingu lõpetamise juhud ja tingimused tellija poolt.

7. Teenuslepingu erisused.

1.

Reiman kutsus pärast televiisori "Temp" garantiitõhaja mõõdumist enda juurde Kasaka, et lasta kõrvaldada häired televiisori töös. Kasaka oli soovitanud Reimani kaupluse juhataja, kust televiisor oli ostetud. Kasak ütles Reimanile, et on vaja osta mõned osad, ühtlasi teatas ta koha, kust neid võib saada. Mõned osad ostis Reiman eraisikutelt. Pärast remondi lõppu töötas televiisor mõned päevad korralikult. Siis tekkis televiisoris lühiühendus ja kõige tähtsamad osad põlesid läbi. Kui Kasak televiisori tasuta parandamisest keel-

du, esitas Reiman tema vastu hagi ja nõudis televiisori kapitaalremondiks kulutatud summade tasumist. Kaaskostjaks palus Reiman kutsuda kaupluse juhatajat. Kasak seletas kohtus, et avarii televiisoris tekkis Reimani poolt ostetud osade halva kvaliteedi tõttu. Seepärast puudub tema käitumises süü. Järelikult, ta ei ole kohustatud ei tagastama tööraha ega ka maksuma uue remondi eest. Kaupluse juhataja palus end samuti vabastada vastutusest, sest Kasakat soovitas ta ainult Reimani tungival palvel. Mingisugust vastutust Kasaka töö eest ta enesele ei võtnud.

Millise otsuse peab tegema kohus?

2.

Kapper leppis artelliga "Areng" kokku, et viimane ehitab tema individuaalelamusse pliidi ja ahju. Vastavalt lepingu tingimustele pidi Kapper ostma valged kahhelkivid, praeahju, pliidi pläadi ja muud metallist lisandid. Tööde maksumus lepingu järgi määrati kindlaks 1500 rublale. Kui töö oli lõpetatud, nõudis artell peale 1500 rubla veel telliskivide, savi ja 10 kahhelkivi eest tasumist. Kapperi poolt ostetud kahhelkividest ei olevat jätkunud. Kapperi arvates telliskivide ja savi hind oli arvestatud tööde maksumuse hulka. Lepingus polnud sellest midagi räägitud. Mis puutub aga kahhelkividesse, siis neid ostis ta ettenähtud koguses. Kontrollimisel selgus, et ahju ja pliidi külgede kaunistamiseks on kasutatud isegi kaks kivi vähem.

Kuidas lahendada lahkarvamused?

Artell "Maalija" kohustus 17. juunil 1955.a. restoraniiga "Kiiev" sõlmitud lepingu järgi maalima kapiitaalremondi ajal restorani ühe saali lakke ja seintele maalid. Tööde algus oli lepingu järgi määratud 1. juulile. Lepingus materjalide andjat ei määratud. Tööd pidid valmima 20. augustiks. Vaatamata restorani juhtkonnale korduvatele nõudmistele tööde tempot kiirendada, oli 10. augustiks täidetud ainult 2/5 kõigist ettenähtud töödest. Kartes, et artelli aeglase töötempo tõttu ei ole võimalik restorani ettenähtud tähtajal avada, kõrvaldas restorani direktor artelli meistrid töölt ja andis tööde edaspidise teostamise üle kohalikule kunstnike liidule, kes kohustus täitma tellimuse kahe nädala jooksul. Artell esitas restorani vastu hagi lepingujärgse tasu 12 500 rubla sissenõudmiseks. Samas nõudis ta ka leppetrahvi 800 rubla lepingust ebaseadusliku taganemise pärast. Artell seletas, et takistus tööde teostamise algperioodil tekkis tööde kuhjumisest. Hilisemal perioodil oli puudus materjalidest, mida restoran korduvatele nõudmistele vaatamata ei andnud. Restoran esitas artelli vastu vastuhagi, milles nõuti kahjude hüvitamist 3560 rubla ulatuses. Kahjud tekkisid seoses sellega, et kunstnike liidu kunstnike töö oli kallim artelli "Maalija" kunstnike tööst.

Kuidas tuleb lahendada artelli ja restorani vaheline vaidlus?

4.

Maior sõlmis puuseppade Suurmetsa, Haakleri ja Tennostega lepingu, mille järgi kohustuti ehitama Maiorile viimase materjalist kuur. Mõni päev enne kuuri üleandmist tekkis teadmata põhjusel tulekahju ning kuur põles maha. Puusepad nõudsid tehtud töö eest tasumist, viidates sellele, et Maioriga sõlmitud leping ei ole mitte tööettevõtteleping ja kui vaadeldagi seda tööettevõttelepinguna, siis kandub juhusliku hävimise riisiko üle Maiorile, sest töö tehti Maiorile kuuluva majavalduse piirkonnas. Maior mitte ainult ei tahtnud maksta puuseppadele tehtud tööde eest, vaid nõudis nendelt kuuri ehitamiseks kulutatud ehitusmaterjalide hinda. Suurmets esitas kõikide puuseppade nimel Maiori vastu hagi.

Kuidas lahendada vaidlus?

5.

Meos pidi individuaalelamu ehitaja Makaroviga sõlmitud lepingu alusel ehitama viimasele telliskividest autogaraaži. Materjalid pidi hankima Makarov. Kui Makarovil kahe nädala jooksul ei õnnestunud telliseid osta, esitas Meos hagi ja palus kohut välja mõista tema kasuks 450 rubla tööseisaku eest. Makarov vaidles hagile vastu ja seletas, et tema sõlmis tööettevõttelepingu, mitte aga töölepingu, kostja ei ole temaga töövahekorras, ning seepärast tuleb rakendada TsK norme, mitte aga lahendada küsimust TööK § 68 järgi.

Kellel neist on õigus?

6.

Estraadiartist Smirnov tellis rätsep Sadovilt oma materjalist smokingi. Rätsep määra pärast esimest proovi 3 päeva pärast teise. Smirnov teatas, et ta sõidab sel ajal komandeeringule ja palus smoking valmis teha ilma teise proovita. Juba tagasisõidu päeval vajavat ta smokingit kontserdil esinemiseks. Sadov nõustus ning täitis lepingu ettenähtud tähtajaks. Smirnov sai smokingi kätte vahetult enne kontserti. Kui ta aga smokingit kodus selga proovis, selgus, et see on nii kitsas, et ei võimalda teha kätega liigutusi. Saadeti Sadovi järele, kuid Sadov polnud kodus. Smirnov keeldus kontsedile esinemast. Väljamüüdud piletitest saadud raha 6000 rubla tagastas klubi külastajatele.

Millised suhted tekivad poolte vahel käesoleval juhul?

7.

Kesa ostis kolm meetrit riidet ja tellis sellest artellis "Mood" palitu. Kui Kesa ilmus esimesele proovile, selgus, et palitu on lõigatud lühike. Juurdelõikaja Muuga seletas, et 3 m riidest nii pikale mehele pikemat palitut välja lõigata ei saagi. (Kesa oli 1 m 95 cm pikk.) Kesa keeldus edaspidisest lepingu täitmisest ja nõudis kolme meetri palituriide hinna - 1500 rubla - väljamaksmist. Artelli "Mood" juhataja sellega ei nõustunud ja seletas, et Kesa võib ka lühema palituga leppida. Palitu see või teine pikkus olevat mait-

se asi. Kesa esitas hagi artellilt materjali väärtuse väljamõistmise kohta.

Kuidas lahendada vaidlus?

8.

Sillasoo tellis rätsepatöökojas oma materjalist ülikonna. Materjali andis ta tellimise juures töökojale üle. Mõni päev hiljem tungisid röövlid ühel ööl töökotta, löid valvuri uimaseks, mürdsid lao uksed maha ja viisid muude asjade hulgas ära ka Sillasoole kuuluva riide. Sillasoo nõudis artellilt varastatud materjali hinna tasumist. Artell lükkas nõudmise tagasi, toetudes sellele, et artelli poolt olid töökoja kaitseks abinõud tarvitusele võetud ja et artelli süü Sillasoole kahju tekitamises puudub.

Kas Sillasoo hagi kuulub rahuldamisele?

9.

Jaansoo tellis artellist "Rahvamööbel" magamistoaga garnituuri: laia voodi, riidekapi, kaks öökappi, tualettlaua koos peegliga, kaks pehmet taburetti ning ühe tualettlaua tooli. Tellimuse hinnaks määrati 3740 rubla. Nädal aega hiljem sai Jaansoo autoavarii tõttu raskesti vigastada ja tema abikaasa surma. Varsti pärast seda saatis Jaansoo artellile "Rahvamööbel" kirja, milles palus leping lõpetada ja avanss tagastada. Artell kirjale ei vastanud. Pärast tervanemist haiglast koju saabumise päeval sai Jaansoo artellilt teate, et mööbel on valmis. Kui Jaansoo garnituuri vastuvõtmisest ja raha maksmisest keeldus, toetudes varem

saadetud kirjale, pöördus artell rahvakohtusse. Jaan-soo esitas vastuhagi ja palus avansi tagastamist.

Kas poolte nõudmised on põhjendatud?

10.

Pärn andis oma käekella Parvetile parandada. Parvet käekella tagasi ei andnud. Linna pommitamise ajal oli ta varjendis. Kasutades olukorda, tungisid vargad Parveti töökohta ja viisid muude asjade hulgas ära ka Pärnalt parandamiseks võetud käekella. Pärn esitas hagi ja nõudis Parvetilt kella väärtuse tasumist. Rahvakohus rahaldas hagi ja mõistis Parvetilt välja 300 rubla. Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas rahvakohtu otsuse neil motiividel, et Parvet peab TsK § 59 alusel tagastama kella, mitte aga selle väärtuse. Kui Parvetil vaidlusalust kella ei ole, siis ta vabaneb vastutusest, sest § 59 järgi võib asja välja mõista ainult natuuras.

Kas kolleegiumi määrus on õige?

KAPITAALENITUS-TÖÖETTEVÕTTE- LEPING

Põhimaterjal: 1. Õrik - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. Отдельные виды обязательств. Курс советского гражданского права, Москва 1954, гл. IX.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

Soovitatus kirjandus: 1. И. Л. Брауде, Договоры по капитальному строительству, Москва 1952.

2. И. Л. Брауде, Правовые вопросы капитального строительства в социалистическом сельском хозяйстве, СГ и П, 1954, № 5.

Kontrollküsimused: 1. Kapitaalehitus-töõettevõttelepingu mõiste.

2. Kapitaalehitus-töõettevõttelepingu plaanilised eeldused.

3. Kapitaalehituse projekteerimine.

4. Kapitaalehituse lepinguliste suhete struktuur.

5. Poolte õigused ja kohustused.

6. Töõettevõttelepingu täitmine, täiendamine ja vastuvõtmine.

7. Poolte vastutus.

1.

Ehitustrust, koostades linna täitevkomiteega sõlmitava töõettevõttelepingu projekti, asetab sellesse punkti, et tellija on kohustatud töõettevõtjale üle andma ehitusmaterjalid natuuras ehitusobjektile asuvas laos.

ja saatis selle tellijale. Täitevkomitee selle punkti-
ga ei nõustunud ja kirjutas lahkarvamuste protokolli.
Protokollis märgiti, et täitevkomitee kohustub õigeaeg-
selt üle andma tööettevõtjale materjalide fondid, kes
oma jõudude ja transpordiga toimetab ehitusmaterjalid
ehitusplatsile. Trust sellega ei nõustunud ning andis
kõsimuse arbitraažile lahendada.

Kuidas lahendada antud lepingueelne vaidlus?

2.

Ehitustrusti ja tellija vahel tekkisid tööettevõt-
telepingu sõlmimisel lahkarvamused. Tellija arvas, et
trust peab sisse monteerima ka keskkütteseadeldise, ven-
tilatsiooni, masinad jne. Trust vaidles sellele vastu
ja käskis tellijal sõlmida vastav leping montaažikonto-
riga. Trust ise montaažitööd ei teosta, sest tal puuduvad
selleks nii materaalsed vahendid kui ka spetsialistid.
Pooled pöördusid arbitraaži.

Kuidas lahendada see lepingueelne vaidlus?

3.

Tehase direktor sõlmis projekteerimiskontori in-
seneriga lepingu uue, lähemal ajal ehitamisele tuleva
hoone projekti koostamise kohta. Lepiti kokku, et pro-
jekti koostamise eest tasub tehas insenerile 10 000
rubla. Sama projekti tellimine projekteerimisbüroo kau-
du oleks maksnud 20 000 rubla. Kui projekt sai valmis
ja esitati tehasele, keeldus tehas uus direktor tehtud
tööd (projekti) vastu võtmast põhjusel, et tehasel ei
olnud õigust anda tellimust projekti valmistamiseks era-

isikule.

Kas projekti eest mittetasumine on põhjendatud?

4.

Linna täitevkomitee sõlmis ehitustrustiga töötetevõttelepingu 2 milj. rbl. väärtusega koolihoone ehitamise kohta. Lepingu sõlmimise ajal ei olnud veel valitsuse poolt kinnitatud tiitelnimikirja jooksvaks aastaks. Täitevkomitee kinnitas ehitustrustile, et koolihoone on ehitus-tiitelnimikirja võetud ja jooksva aasta tiitel kinnitatakse lähemal ajal. Täitevkomitee mõjutusel asus ehitustrust teostama ehitustöid. Teostanud töid 100 000 rbl. ulatuses, esitas trust selle kohta arve. Kommunaalpank keeldus aga arvet välja maksmast, olgugi et arve oli tellija poolt aktsepteeritud. Selleks ajaks oli selgunud, et antud koolihoone ehitust käesoleval aastal siiski tiitelnimikirja ei võetud. Nimetatud arve järgi summade sissenõudmiseks ehitustrusti poolt arbitraaži esitatud hagi vastu linna täitevkomitee ei vaieldnud.

Missuguse otsuse peab tegema Riiklik Arbitraaž?

5.

Vabrik sõlmis ehitusorganisatsiooniga lepingu vabrikahoone rekonstrueerimise kohta. Oli koostatud tehniline projekt vastavalt projekti ülesandele. Tööde teostamise käigus vabrikule selgus, et vabrikut on tarvis veelgi laiendada ning juurde ehitada uus tsehh. Koostati tehniline projekt. Tööttevõtja keeldus uut tehnilist projekti vastu võtmast, sest seda ei olnud lepingus ette nähtud. Siis keeldus tellija arvete tasumisest

tööettevõtja poolt esitatud aktide järgi. Ehitusorganisatsioon esitas arbitraaži hagi.

Missuguse otsuse peab tegema arbitraaž?

6.

Ehitatava võitehase direktsioon esitas ehitustrustile vastu hagi, milles paluti viiviste ja leppetrahvi väljamaksmist tehase ühe tootmishoone vundamendi ehitamisega viivitamise eest. Kostja ei eitanud fakti, et ehitustööd teostati tema poolt 25-päevase hilinemisega, kuid vaatamata sellele vaidles hagile vastu. Ta seletas, et mullatööd lõpetati õigeaegselt, kuid projektis ettenähtud sügavuses avastati hoopis teistsugune pinnas kui see, millele oli arvestatud vundamendi rajamine. Testanud sellest hagejale, peatas kostja tööd 7 päevaks. Töid alustati uuesti 1,5 kuu pärast, kui hageja andis trustile korralduse vundamendi konstruktsiooni muutmise kohta.

Kuidas lahendada asi arbitraažis?

7.

Tehas "Võit" sõlmis ehitustrustiga lepingu mitmekorruselise elamu ehitamise kohta, selleks otstarbeks linna täitevkomitee poolt eraldatud maa-alal. Kui trust asus vundamendiaugu väljakaevamisele, tuli varsti välja põhjavesi. Tekkis vajadus drenaažitöödeks ja püstpalkide sissetagumiseks. Trust nõudis nende tööde eest eritasu, sest neid ei olnud eelarves ette nähtud. Tehas lükkas pretensiooni tagasi põhjusel, et ehitustrust oleks pidanud enne ehitustöödele asumist välja selgitama ehitusplatsi pinnase tingimused ja hoiatama tellijat.

Tehas oleks siis tõstatanud täitevkomitee ees küsimuse teise ehitusplatsi eraldamise kohta.

Kas ehitustrusti pretensioon on põhjendatud?

8.

Kammivabrikuga sõlmitud lepingu kohaselt kohustus ehitustrust ehitama uue vabrikukorpuse koos ventilatsiooniga ja keskkütte sisseseadmisega. Ventilatsiooni ja keskkütte sisseseadmise tööde teostamise andis ehitustrust spetstrustile. Korpuse ehitus lõpetati tähtaegselt. Et ventilatsioon ja keskküte olid sisse seadmata, ei saanud tellija ehitust vastu võtta. Tehas esitas ehitustrusti vastu hagi viiviste ja leppetrahvi sissenõudmiseks. Kostja nõudis, et tema asemel kutsutaks kostjaks see, kes faktiliselt jättis töö teostamata.

Kas ehitustrusti taotlus kuulub rahuldamisele?

9.

Montaažikontor monteeris alltõõsettevõttelepingu järgi ehitustrustiga linna täitevkomiteele ehitatavasse viiekorruselisse elamusse keskküttekatla. Kuu aega pärast tööde vastuvõttu ehitustrusti poolt tekkis avarii. Trust esitas kontori vastu hagi, milles nõudis avarii tõttu tekkinud kahjude heastamist ja katla uuesti kohale asetamist kontori poolt ja kontori arvel. Ekspertiisiga tehti kindlaks, et avarii põhjuseks oli telliskivide halb kvaliteet. Kontor vaidles hagi vastu ja seletas, et tellised sai ta generaaltõõsettevõtjalt - ehitustrustilt. Seepärast peab avarii eest kandma vastutust mitte tema, vaid ehitustrust.

Kuidas lahendada vaidlus?

10.

Tartu metsamajand sõlmis ehitustrustiga lepingu, mille järgi trust kohustus ehitama mitmes metsa üles-töötamise kohas 5 barakitüüpi elumaja, iga maja väärtus 50 000 rubla. Metsamajand vedas materjalid nende ehituste jaoks ehitusplatsidele. Ühe elumaja ehitamiseks ehitusplatsile veetud metsamaterjalid hävisid: keegi juhuslik teekäija oli teinud metsamaterjalide lähedal lõkke, mille tagajärjel tekkis tulekahju. Ei metsamajand ega ka trust metsamaterjale ei valvanud. Ehitustrust seletab materjalide valve puudumist sellega, et materjalid ei olnud temale üleande-vastuvõtu aktiga üle antud. Metsamajand arvab, et kui materjalid olid veetud ehitusplatsile, pidi tööttevõtja lahendama valve küsimuse ja välja panema valvuri.

Kes vastutab tulekahju läbi hävinud materjali eest?

11.

Tehas esitas ehitustrusti vastu hagi viiviste ja leppetrahvi sissenõudmiseks trusti poolt 1957.a. I pool-aastal 700 000 rubla suuruses summas tegemata jäetud ehitustööde eest. Hagile vaidles ehitustrust vastu järgmistel põhjustel: 1) tehas viivitas kaks kuud ehitus-platsi üleandmisega, mille tagajärjel ehitustrust alustas ka töid kaks kuud hiljem; selle aja jooksul oleks trust kalenderplaani kohaselt võinud teostada töid vähemalt 200 000 rubla ulatuses; 2) tellija viivitas ühe

kuu tehnilise dokumentatsiooni üleandmisega. Seetõttu trust ei oleks saanud alustada töid õigeaegselt, kuigi ehituskrunt oleks temale üle antud õigeaegselt.

Kas tehase hagi kuulub rahuldamisele? Kui kuulub, siis teha "Eeskirjade" kohaselt vastavad arvutused!

12.

Vabrik "Punane Koit" ja ehitustrust sõlmisid 17. jaanuaril lepingu, mille järgi trust kohustus ehitama vabrikule uue lao. Tööd pidi lõpetatama 15. oktoobril. Tegelikult lõpetati töö järgmise aasta 4. märtsil. Vabrik esitas trusti vastu hagi viiviste ja leppetrahvi sissenõudmiseks tööde mitteõigeaegse üleandmise pärast 8782 rubla suuruses summas. Trust vaidles hagile vastu ja seletas, et viivitus ei tekinud tema süü läbi. Ta viitas sellele, et tellija viivituse tõttu pidi ta teostama töid talvisel ajal, mis tõstis tööde hinda 5474 rubla võrra. Selle summa kohta esitas trust vastu-hagi. Asja läbivaatamisel selgus, et tööde hilinemine oli tingitud järgmistest asjaoludest: 1) Et projektis-eelarvelised materjalid anti trustile üle alles märtsi lõpus, asus trust tööle 2,5 kuu möödumisel lepingu allakirjutamisest. 2) Juuli- ja augustikuul ehitus seisis 1,5 kuud tsemendi puudusel, mida trust ei saanud oma hankijalt. 3) Detsembrikuul pidi trust ümber tege-ma lao lae, sest see ähvardas sisse kukkuda. Põhjuseks oli vabriku poolt koostatud ja trustile üle antud tehnilise projekti viga. Ümbertegemiseks kulus 20 päeva. 4) Alltöõettevõtja sanitaartehtniline kontor hilines oma

tööde teostamisega 2 nädalat, mis aeglustas ka kogu tööde käiku.

Kuidas tuleks lahendada vaidlus?

13.

Elhitatava masinaehitustehase direktsoon esitas Riiklikus Arbitraažis "Uraltjažstroj" trusti vastu hagi 375 000 rubla sissenõudmiseks. Hagiavalduses esitati järgmised nõudmised: 1) viivised ja leppetrahv korpuse nr. 1 sisseseade monteerimise neljakuise viivitamise eest; 2) viivised ja leppetrahv tehase administratiivhoone süvendi kaevamise kahekuise viivitamise eest. Vaieldes hagile vastu, kostja seletas: 1) sisseseade montaažitööd viibisid seetõttu, et hageja viivitas kolm kuud tööjooniste üleandmisega; 2) vastava erikokkuleppe kohaselt kumbki pool ei ole õigustatud esitama pretensioone, mis võivad tuleneda sisseseade mitteõigeaegsest kohalemonteerimisest; 3) viivised süvendi kaevamise tööde viivitamise eest arvestas hageja 60 päeva eest. Pooltevahelise kokkuleppe kohaselt arvestatakse viiviseid 45 päeva eest. Ülejäänud aja eest arvestatakse aga leppetrahvi; 4) hagiavalduse punktides nr. 1 ja 2 märgitud viivis ja leppetrahv on arvestatud korpuse nr. 1 ja administratiivhoone eelarvelisest maksumusest. Kostja arvates oleks tulnud viivise ja leppetrahvi arvestamisel lähtuda viivitatud tööde maksumusest.

Analüüsida läbi kostja vastuväiteid!

14.

Lepingu alusel tehasega kohustus ehitusorganisatsioon ehitama suure veetoru. Vastavalt projektile ja eelarvele pidi see toru ehitatama ~~punastes~~ telliskividest. Tellijaga kokkuleppel ehitas tööettevõtja toru mitte ~~punastest~~ telliskividest, vaid raudbetoonist, mis andis 50 000 rubla kokkuhoidu. Ehitusorganisatsioon arvates, et ehitusobjekti maksumuse vähenemine on saavutatud tänu tema initsiatiivile, nõudis tööde eest tasumist eelarve järgi. Tehase arvates aga 50 000-rubla-line ökonoomia peab minema tema kasuks.

Kuidas lahendada vaidlus?

15.

Masinaehitustehasega sõlmitud lepingu järgi ja lepingule juurdelisatud üldeelarve kohaselt uue tsehi ehitamise kohta pidi ehitustrust tegema maja katuse plekist. Ehitustrust aga kattis katuse plekiga katmise asemel katusepapiga, mille tagajärjel katuse maksumus oli 50 000 rubla võrra eelarves ettenähtust väiksem. Pidades katusepleki asendamist katusepapiga ratsionaliseerimistegevuseks, esitas ehitustrust katuse kohta arve eelarvesumma ulatuses, mautes seega saadud ökonoomia oma kasumiks.

Kas ehitustrusti poolt esitatud arve kuulub tasumisele?

16.

Ehitustrust majutas ajutiselt ehitustööde teostamise ajaks ehitustöölised Beljajevi ja Beljajeva tema

poolt ehitatava 32-korterilise elamu juba valmisehitatud kahetoalisse korterisse. Kui maja sai valmis, ei võtnud tellija seda vastu, sest majas elasid tööttevõtja poolt paigutatud ajutised elanikud. Kuigi Beljajevide lahkuksid omal soovil, oleks tingimata vaja teostada nende poolt kasutatud elamispinnal vähemalt sanitaarremont. Remondi teostamise kulusid tellija oma peale ei võta. Ehitustrust väitis, et Beljajevide vabatahtlikult ei lahku, temal aga teist elamispinda vastu anda ei ole. Seepärast otsustas ta jätta Beljajevide sellesse korterisse 10% elamispinna arvel, mida ehitaja võib kasutada isikute majutamiseks oma äranägemise järgi.

Analüüsida läbi mõlemate poolt argumendid ja otsustada, kuidas ning millises korras lahendada vaidlus!

17.

Ettevõtte ja ehitusorganisatsiooni vahelises lepingus nähti ette, et tellija kohustub andma tööttevõtja käsutusse ettevõtte territooriumil asuvad barakid ehitustööliste majutamiseks. Ehitustööde alguseks aga tellija barakke ei vabastanud, mille tagajärjel tööttevõtja oli sunnitud üürima kortereid oma tööliste paigutamiseks. Korteri kaugelasumise tõttu pidi tööttevõtja tegema suuri kulutusi tööliste töökohta ja tagasi vedamise näol. Ehitusorganisatsioon esitas tellija vastu hagi tellija süü läbi tekkinud kahjude heastamiseks. Kostja kaitses end sellega, et lepingu kohaselt tellija poolt lepingu tingimuste rikkumise korral on ette näh-

tud ainult viiviste ja leppetrahvi tasumine. Kahjude tasumisest lepingus ei räägita.

Kas ehitusorganisatsiooni hagi kuulub rahuldamisele?

18.

Sidekontor sõlmis ehitustrustiga lepingu elamu ehitamiseks. Selleks otstarbeks eraldatud ehitusmaterjalid andis sidekontor trustile üle ning viimane kasutas nad ära. Maja ehitati üles tähtajaliselt ja anti üle tellijale. Üleande-vastuvõtu aktis mingisuguseid puudusi ei märgitud. Kuid varsti, kui tekkinud vajaduse tõttu võeti pörand üles, leiti, et mõned talad on nakatatud majaseenega (vammiga). Et nakatus oli väike, ei pööranud sidekontor sellele tähelepanu, lõi pörand uuesti alla ega võtnud midagi ette seene likvideerimiseks. Kahe aasta möödumisel pärast hoone vastuvõtu leiti, et kõik maja puuosad on seenega nakatatud. Erikomisjon tegi kindlaks, et seene majast kõrvaldamise ja tema leviku takistamise töödeks kulub 200 000 rubla. Sidekontor nõudis trustilt nende tööde teostamise trusti arvel. Viimane lükkas nõude tagasi ja esitas järgmised vastuväited: 1) Metsamaterjalid seadi tellija fondist ja vaadati enne kasutamist hoolikalt üle. Mingisuguseid majaseene olemasolu tunnuseid materjalides ei leitud. 2) Kui sidekontor oleks võtnud tarvitusele kõik abinõud seene kõrvaldamiseks otsekohe pärast leidmist, ei oleks nende tööde teostamine maksnud rohkem kui 10 000 rubla.

Kuidas lahendada vaidlus?

V O L I T U S L E P I N G

Põhimaterjal: 1. Брик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 251-275.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

Soovitav kiriaudus: 1. Отдельные виды обязательств, Курс советского гражданского права, гл. X, М 1954.

Kontrollküsimused: 1. Volituslepingu mõiste.

2. Volituslepingu vorm.

3. Poolte õigused ja kohustused.

4. Lepingu lõppemine.

1.

Ivanov tegi Taškendist oma Kamõškinis elavale sugulasele Ivlijevile ülesandeks ära müüa temale isikliku omandiõiguse alusel kuuluv maja Kamõškinis. Sel eesmärgil saatis Ivanov Ivlijevile notariaalselt kinnitatud volikirja. Volikirjas märgitakse, et Ivlijev on volitatud müüma volikirjas märgitud maja tingimustel oma äranägemise järgi. Volikirjaga koos saadetud kirjas aga märgitakse, et Ivlijev võib maja müüa mitte vähema kui 50 000 rubla eest sularahas. Ivanov hakkas pärast volikirja saamist otsima ostjat, kuid kirjas märgitud tingimustel maja osta soovijat tal leida ei õnnestunud. Lõpuks müüs ta maja Bessarabovile 46 000 rubl. eest. Sularahas sai Ivlijev 36 000 rubla, ülejäänud 10 000 pidi aga tasutama 6 kuu pärast. Ivlijev teatas Ivanovile ma-

ja müümisest ja kandis tema arvele üle ka 36 000 rubla. Ivanov vastas, et ta vaidlustab tehingu kui tema poolt antud tingimustest mittekinnipeetu. Ivanov esitas lagi ostu-müügi lepingu tühistamiseks. Bessarabovi palvel tõmmati protsessi kaaskostjana ka Ivlijev. Viimane kaitses end sellega et vaatamata kõigile püüdlustele tal ei õnnestunud leida ostjat kirjas ettenähtud tingimustel. Ivanovilt ei küsinud ta nõusolekut sellepärast, et kartis kaotada sedagi ostjat, sest Bessarabov nõudis otsekohe vastust.

Millise otsuse peab tegema kohus?

2.

Kurele kuulus Tartus maja isikliku omandiõiguse alusel. Elades ise Tallinnas, saatis ta selle müümiseks Maksale Tartusse notariaalselt kinnitatud volikirja. Juurdelisatud kirjas lubas Kurg maksta Maksale 1000 rubla, kui ta müüb maja kallimalt kui 40 000 rubla. Maksa müüs maja otsekohe Lomakile 42 000 rubla eest. Teade maja müümise kohta ei jõudnud aga Kureni, sest viimane suri lepingu sõlmimise päeval. Sel põhjusel ei saatnud ka Maksa välja maja eest saadud raha. Lepingu sõlmimise päeval Maksa ei teadnud, et Kurg on juba surnud. Kure pärijad teatasid Maksale, et nad keelduvad lepingu heakskiitmisest ning esitasid samal ajal Lomaki vastu lagi lepingu annuleerimiseks. Lomak seletas kohtule, et tema lepingu sõlmimise ajal Kure surmast midagi ei teadnud. Samaaegselt esitas Maksa Kure pärijate vastu lagi 1000 rubla sissenõudmiseks, mis

temale oli lubatud Kure enese poolt.

Kuidas lahendada asi?

3.

Soom andis volikirja alusel oma neljakorterilise maja Tagelile valitsemiseks ja sõitis ise Leningradi õppima. Valitsemise eest lubas ta Tagelile tasuks 50% üürist. Poole aasta pärast Tagel haigestus ja andis maja valitsemise edasi oma tuttavale Kurmile. Ta teatas sellest ka Soomile, iseloomustades ühtlasi Kurmi positiivselt. Kurm aga valitses maja lohakalt, ei näidanud üles heaperemehelikku suhtumist. Ta ei teinud vajalikku remonti, ei maksnud majamakse, kulutas kogu üüri ära oma isiklikes huvides ja lõpuks põgenes. Saanud sellest teada, pöördus Soom õigusnõuandlasse ja palus talle seletada: 1) kas ta võib kahjusid sisse nõuda Tagelilt, 2) kas ta võib üürnikelt nõuda üüri uuesti, kui Kurm jääb kadunuks?

Milline peab olema vastus?

K O M I S J O N I L E P I N G

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNPSV Tsiviilkoodeks, §§ 275-a -275.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

Soovitav kirjandus: 1. Отдельные виды обязательств, Куде советского гражданского права, гл. XI, Москва 1954.

Kontrollküsimused: 1. Komisjonilepingu mõiste.

2. Poolte õigused ja kohustused.

3. Poolte vastastikused suhted kolmandate isikutega.

4. Lepingu lõppemine.

5. Kolhoositoodangu komisjonimüük.

6. Komisjonikauplused.

1.

Sarv ostis komisjonikauplusest ülikonna 1200 rubla eest. Juhuslike majanduslike raskuste tõttu viis ta sama ülikonna ostu-müügi punkti ja tahtis selle ära müüa sularaha eest. Talle pakuti 600 rubla, olgugi et ta ülikonda ühtki päeva vahepeal polnud kandnud. Ostu-müügi punktis seletati, et ülikonna riide kvaliteet ei vasta sellele, missugusena seda oli hinnatud komisjonikaupluses. Ekspertiis tõendas seda aktis ja määrati, et ülikond tegelikult maksab 610 rubla. Sarv esitas komisjonikaupluse vastu hagi hinnavahetuse sissenõudmiseks. Komisjonikaupluses selgus, et komitendiks oli Kask, kes

oli saanud müügihinna komisjonikauplusest kätte (ma-
ha arvatud 7%).

Kuidas peab lahendatama vaidlus?

2.

Gaasitoru mittekorrasoleku tõttu toimus riikli-
kus komisjonikaupluses plahvatus, mille tagajärjel tek-
kis tulekahju. Tulekahju ajal põles ära osa komisjoni-
müügiks antud asju, osa muutus kasutamiskõlbmatuks ja
osa kanti segaduses laiali. Kodanikud, kes olid andnud
asjad komisjonimüügiks, esitasid komisjonikaupluse vas-
tu hagi hävinenud asjade väärtuse väljamõistmiseks. Ko-
misjonikauplus kaitses end sellega, et tulekahju ei
tekinud tema süü läbi ja seepärast ta ei vastutavat
asjade eest. Samuti ei vastutavat ta ka varastatud as-
jade eest, sest seoses plahvatuslega tekkis segadus ja
tal ei olnud alguses võimalik organiseerida valvet.

Kas komisjonikauplus vastutab hävinenud asjade
eest? Kui tehakse kindlaks, missugused asjad hävisid,
missugused kannatasid tulekahju tagajärjel ja missugu-
sed varastati, kas on siis vastutus kõikide asjade
eest ühesugune?

3.

Kohtutäitur tuli riiklikku komisjonikauplusse ja
esitas juhatajale täitelehe 18 000 rubla sissenõudmi-
seks S.A. Mironovilt Tekstiilsböti baasi kasuks baasis
tekitatud raiskamise pärast. Kohtutäituril olevate and-
mete kohaselt olevat Mironov andnud asju müügiks komis-
jonikauplusesse. Seepärast nõudis kohtutäitur temale

Mironovi poolt müügiks antud asjade esitamist, samuti ka rahalise aruande esitamist, kui komisjonikauplus on asjad müünud ja raha on veel Mironovile välja maksmata. Komisjonikaupluse juhataja keeldus kohtutäituri käsu täitmisest, toetudes sellele, et tal pole õigust anda teateid komisjoniks antud asjade kohta ja et asjad, mis on komisjonikaupluses, on riiklik omand.

Missuguseid abinõusid peaks kohtutäitur kasutama ja kuidas lahendada vaidlus?

4.

Kolhoos "Koit" andis lepingu alusel linna kooperatiivkaubastule realiseerimiseks 10 tonni kapsaid hinnaga 75 kop. kg. Et kapsad olid riiklikes kauplustes müügil 65 kop. kg, siis toimus nende kapsaste realiseerimine aeglaselt. Spetsiaalset kapsaste hoidlat kooperatiivkaubastul ei olnud, seepärast saatis ta kolhoosile kirja, milles palus kiires korras alandada kapsaste müügihinda. Nädal aega hiljem, kui ta kolhoosilt ikkagi vastust ei saanud ja kapsad hakkasid rikkuma, alandas ta ise omal initsiatiivil kapsaste müügihinda 50 kopikale ja müüs selle eest järelejäanud 3 tonni kapsaid mõne päeva jooksul ära. Arvete õiendamisel nõudis kolhoos kõigi kapsaste eest lepingus kokkulepitud hinna järgi tasumist. Kooperatiiv sellega ei nõustunud ja kolhoos pöördus hagiaga kohtusse. Oma hagiavalduses kolhoos kirjutas, et ta ei lubanud kapsaste müügihinda alandada, sest turu keskmine hind oli sel ajal 75 kop. kg ja ta ei kanna vastutust spetsiaalse kapsaste hoid-

la puudumise eest.

Millise otsuse peab tegema kohus?

5.

Lenini-nimeline kolhoos andis kooperatiivkaubastule 3 tonni sibulaid komisjonimüügiks tingimusega, et need realiseeritaks turul 5 rubla kg. Kooperatiivkaubastul tekkis transpordiga raskusi. Esimesel nädalal ta üldse ei turustanud sibulaid, teisel nädalal turustas ta neid samuti vähesel määral. Seetõttu hakkasid sibulad riknema ja neile tuli kaks korda teha allahindlus. Üks tonn sibulaid müüdi 4 rubla kg, ülejäänud aga 3,5 rubla eest kg. Sellega sai kolhoos kahju 4000 rubla. Et kooperatiivkaubastu keeldus kahjude hüvitamisest, esitas kolhoos tema vastu hagi. Kostja vaidles hagile vastu. Ta väitis, et küllaldase transpordi puudumine on asjaolu, mida polnud võimalik ette näha. Seepärast lasuvat sibulate riknemise riisiko kolhoosil kui omanikul. Peale selle esitas kooperatiivkaubastu esindaja kohtule kolhoosituru administratsiooni tõendi, mille järgi esimesel nädalal oli sibulate hind 4,5 rubla kg ja teisel nädalal 4 rubla.

Lahendada vaidlus!

6.

Kolhoos "Võit" pidi andma lepingu järgi linna kooperatiivkaubastule 2 tonni loomaliha tingimusel, et viimane töötab liha ümber ja realiseerib selle vorstina komisjonikauplustes. Liha hinnaks määrati 10 rubla kg. Vorsti müügihinnaks määrati 17 rubla kg, millest

kolhoos pidi kätte saama 15 rubla. 2 rubla kg-lt pidi jääma komisjonitasuks. Normi järgi pidi saama igast kg-st lihast 750 g vorsti. Kooperatiiv andis kolhoosilt saadud liha lihakombinaadile üle ümbertöötamiseks. Viimase süü tättu valmistati 150 kg halvakvaliteedilist vorsti, mida sanitaararst müüa ei lubanud. Arvete tegemisel kolhoosi ja kooperatiivkaubastu vahel tekkis vaidlus. Kolhoos arvas, et ta peab saama vastava summa kooperatiivkaubastult ka väljapraagitud 150 kg vorsti eest. Kooperatiivkaubastu aga arvas, et tema väljapraagitud vorsti eest ei vastuta, sest ta pole halvakvaliteedilise vorsti valmistamises süüdi. Kooperatiivkaubastu soovitas kolhoosil nõuda see summa sisse vahetult lihakombinaadilt.

Teha vastavad arvutused ja lahendada vaidlus!

H O I U L E P I N G

Põhimaterjal: 1. Брик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks, §§ 106-275.

3. СБОРНИК НОРМАТИВНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПО СОВЕТСКОМУ гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

Soovitav kirjandus: 1. Отдельные виды обязательств. Курс Советского гражданского права гл. XII, Москва 1954.

Kontrollküsimused: 1. Hoiulepingu mõiste.

2. Poolte õigused ja kohustused.

3. Vastutus hoiulepingu järgi.

1.

Enne suvitama sõitmist leppis Saveljeva kokku oma naabri Petrovaga, et ta jätab viimase juurde oma kohvri mitmesuguste asjadega. Nii tehtigi. Pöördunud tagasi, sai Saveljeva teada, et tema kohver on Petrova juurest varastatud. Saveljeva esitas Petrova vastu hagi ja nõudis kahjude - 25 000 rubla hüvitamist. Oma nõuet põhistas Saveljeva sellega, et Petrova ei täitnud hoiulepingu tingimusi. Kohus jättis hagi rahuldamata põhjusel, et hoiuleping ei ole tsiviilkoodeksis ette nähtud. Samuti viitas rahvakohus sellele, et kostja võttis asjad hoiule mitte lepingu alusel vaid heanaaberlike suhete pärast. Praegu on aga asjade tagastamine varguse tõttu natuuras võimatu. Ülemkohus tühistas rahvakohtu otsuse ja viitas, et hagi kuulub rahuldamisele TsK § 59 alusel.

Milline peaks olema õige lahendus? Sama jukus,

kuid kohver asetati Saveljeva loal koridori, mitte Petrova tuppa. Nagu tehti kindlaks, toimus kohvri vargus selle tõttu, et üks maja elanikest, Nefedov, oli unustanud koridori välisukse lukustamata. Koridori uks oli varem alati lukus. Varas kasutas seda võimalust ja viis kohvri ära. Kuidas nüüd lahendada vaidlus?

2.

Teel raudteejaama jäi Kavald auto alla. Et saadud vigastus paistis esialgu tühisena, toimetati ta kiiresmaabi-punkti. Lähemal uurimisel aga selgus, et on tegemist ka roide murruga. Kannatanu toimetati haiglasse. Kui Kavald haiglast pärast kolmenädalast ravimist välja kirjutati, ilmus ta kiiresmaabi-punkti ja teatas, et tema kohver koos asjadega, mille väärtus on umbes 800 rubla, jäi haiglasse saatmisel kiiresmaabi-punkti. Valvekorras olnud arst ja teenindav personal ei eitanud kohvri mahajäämist, kuid keegi neist ei teadnud, kuhu kohver jäi hiljem. Ühtlasi keeldusid nad tekkinud kahju heastamast põhjusel, et nad ei olevat võtnud kohvrit hoiule. Kavald pöördus hagiga kohtusse.

Kuidas lahendada vaidlus?

Sama juhus, kuid pärast vigastamist toimetati Kavald Seene korterisse ning sealt kiiresmaabi-autoga haiglasse. Kohver jäi Seene korterisse.

Kas kohtuotsus on samasugune, võrreldes eelmise juhuga?

3.

Maasing andis suveks oma karushahksed esemed hoiule kommunaalpandimajja. Kui ta sügisel läks hoiuleantud asjade järele, selgus, et üks kasukatest on koide poolt rikutud ning karv lahti. Maasingu poolt esitatud pretensioonile vastuseks seletas pandimaja, et tema on võtnud tarvitusele kõik abinõud karusnahkade riknemise vastu (tuulutati, pandi naftaliini jne.). Pandimaja arvates olid koid kasukas juba enne hoiule andmist, mida aga kumbki ei märganud kasuka hoiule andmise-võtmise juures. Maasing esitas pandimaja vastu hagi 2000 rubla sissenõudmiseks rikutud kasuka eest.

Kas hagi kuulub rahuldamiselle? Kuidas tuleks lahendada vaidlus siis, kui hoiule võtjaks oleks olnud kodanik?

4.

Saabanud Moskvasse, läks artist Sukk koos kohvriga sauna, jättis kohvri riidehoidja keelule vaatamata üliriiete juurde riidehoidu ja läks ise pesema. Kui ta pesemisruumist tagasi tuli, nägi, et kohver oli kadunud. Keegi oli selle ära viinud. Suka seletuse kohaselt oli kohvris väärtuslik baletikleit. Seepärast nõudis ta kohvri väärtuse väljamaksmist. Et nõudmine jäeti sauna juhtkonna poolt rahuldamata, esitas ta sauna valitsuse ja riidehoidja Kotova vastu hagi rahvakohtusse. Kotova seletuse kohaselt ei võtnud ta kohvrit hoiule sellepärast, et see on keelatud sisekorra eeskirjadega. Mis kohvris oli, seda ta ei tea, sest kohvri sisu koh-

ta juttu ei olnud.

Kuidas lahendada vaidlus? Kuidas lahendada vaidlus siis, kui riidehoidja oleks kohvri ja üliriided andnud välja vöörale isikule Suka poolt kaotatud riidehoiu numברי järgi?

T R A N S P O R D I L E P I N G (RAUDTEE VEDU)

Põhimaterjal: 1. Орик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. Устав железных дорог СССР.

3. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

4. Постановление Пленума Верховного суда СССР от 21 февраля 1958 г. - "Бюллетень Верховного суда СССР", 1958, № 2.

Soovitatav kirjandus: 1. М.К. Александров-Дольник, Споры вытекающие из производственных отношений сторон в железнодорожных грузовых операциях, Москва 1955.
2. Б.Н. Изволенский, Правовые вопросы железнодорожных перевозок, Москва 1955.

Kontrollküsimused: 1. Veoste veo planeerimine Nõukogude Liidus.

2. Veoste vedamine väikeste saadetistega korral.

3. Reisijate vedu raudteel.

4. Saatekiri ja kviitung - nende juuriidiline tähtsus.

5. Veosesaatja ja raudtee vastutus vedude plaani mittetäitmise eest.

6. Poolte vastutus lepingu järgi ja raudtee vastutusest vabanemise alused.

7. Pretensioonide esitamise kord ja tähtajad ning pretensioonide läbi vaatamise tähtajad

1.

Tehas "Volta" esitas raudtee vastu hagi trahvide sissenõudmiseks 100 vaguni mitteetteandmise eest, mille tagajärjel jäi nende plaan täitmata. Raudtee seletuse järgi oli vagunite mitteetteandmine tingitud sellest, et klientuur ei pea kinni vagunite mahalaadimise normatiividest, mille tagajärjel vaguneid ei vabastatud plaanipäraselt. Selle fakti tõendamiseks esitati kohutule andmed, millest nähtus, et teiste hulgas ka "Volta" eelmisel kuul ei pidanud 30 vaguni väljalaadimisel normatiivist kinni. Peale selle selgus kohtus, et sellel ajal seisis 45 tühja vagunit naaberjaamas, kuid neid ei saadud laadimiseks ette anda raudtee kinnituiskamise tõttu.

Milline peab olema otsus?

2.

Reisija Tooder ärkas sihtjaamas, kui rong hakkas juba liikuma. Haaranud rutuga kohvri, jooksis ta tambuuri ja hüppas liikuvalt rongilt maha. Hüpe ebaõnnestus ja vaguniratas lõi ka parema käe. Vastavalt komisjoni otsusele Tooder kaotas 100% professionaalselt ja 50% üldisest töövõimest. Pärast seda, kui sotsiaalkindlustuse organid olid määranud talle pensioni, esitas Tooder raudteevalitsuse vastu hagi ja nõudis enne vigastamist saadud palga ning pensioni vahe väljamõistmist. Seejuures Tooder seletas, et kehtivate eeskirjade järgi vagunisaatjad peavad varakult teatama jaamade saabumist, jälgima, et magavad reisijad ärkak-

sid õiges jaamas üles ja et vagunite uksed oleksid sõidu ajal lukustatud. Raudtee esindaja palus kohut jätta hagi rahuldamata, teotudes sellele, et kehavigastus tekkis hagejale tema enda raske ettevaatamatuse tagajärjel.

Kuidas lahendada vaidlus?

3.

Vastavalt Tallinna Kaubastu ja Moskva ühe tekstiilivabriku vahelisele lepingule saatis viimane kaubastule mitmesugust villast riiet 300 000 rubla eest. Seoses sellega, et enamik saadetisest oli teel hävinenud, esitas kaubastu Oktoobri raudtee ja veose saatja - vabriku vastu hagi ning nõudis 200 000 rbl. kahju heastamist. Hagi tõenduseks esitas hageja kohtule kommertsakti ja vastavad arvestused. Kohtus vaidles raudteevalitsus temale vastutuse panemise vastu seepärast, et veost saatis veose saatja poolt määratud vastutav isik. Seejuures toetus raudtee NSV Liidu raudteede määrustikule § 187 p. "b". Veose saatja ei eitanud saatja kaassas olekut, kuid esitas dokumendid, millest nähtub, et tulekahju tekkis pilu kaudu vagunisse sattunud veduri sädemest. Vagunisaatja süü on kindlaks tegemata ja teda kriminaalvastutusele ei võetud. Seda fakti kinnitavad uurimisorganitest nõutud materjalid.

Kes kannab antud juhul vastutust?

4.

Suits sõitis platskaardiga vagunis Tallinnast Moskvasse. Magamise ajal varastati kupeest tema kohver. Sama kupee reisijad tõendasid miilitsa esindaja poolt

akti koostamise juures, et Suitsul oli kohvris ülikond, mille väärtus oli umbes 1000 rubla, 3 päevasärki ja 3 paari pesu - 400 rubla väärtuses ning raamatuid umbes 100 rubla väärtuses. Suits esitas raudtee valitsuse vastu hagi varastatud asjade väärtuse sissenõudmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

5.

Oliver sõitis rongiga Tartust Leningradi. Oma kohvri andis ta pagasisse. Kohvris oli ülikond ja kaks paari pesu, umbes 1000 rubla väärtuses. Kohvri hindas ta aga 2000 rublale. See summa oli märgitud ka kviitungile, mille järgi maksis ka kõrgendatud tariifi järgi veotasu. Leningradi jaamas, kui pagasikäru möödus reisijatest, libises kohver kärult juhuslikult maha ning veeres kõrvalplatvormi äärest liikuma hakanud rongi alla. Vaguni ratas lõi kohvri pooleks. Oliver esitas raudtee vastu pretensiooni 2000 rubla sissenõudmiseks. Raudtee oli nõus tasuma ainult 600 rubla. (Ekspertiisi akti järgi.) Oliver pöördus hagi rahvakohtusse.

Kas nõue kuulub rahuldamisele?

6.

Tehas (hankija) saatis tellijale hankelepingu järgi raudteel sada 10 HJ-list elektrimootorit. Sihtjaamas asetati mootorid lattu, kuna kokkuleppe kohaselt pidi mahalaadimine toimuma raudteevalitsuse poolt. Samal päeval juhtus veduridepoos avarii, mille tagajärjel 25 HJ-line elektrimootor lakkas töötamast. Avarii kiire likvideerimise eesmärgil andis raudteevalitsuse ülem korralduse võtta saabunud mootorite partiist üks moo-

tor mõneks tunniks ajutiseks kasutamiseks. Nii tehtigi, kuid ka see mootor langes pärast mõneminutilist töötamist rivist välja ja vajab kapitaalremonti. Varsti pärast seda ilmus tellija saadetise järele ja nõudis 100 mootori väljaandmist. Et üks mootor oli rikutud, esitas ta pretensiooni raudtee vastu. Raudteevalitsus rahuldask pretensiooni ainult osaliselt ja maksis välja mootori väärtuse 1200 rubla. Tellija pöördus rahvakohtusse.

Millise otsuse peab tegema rahvakohus?

7.

Maksimov andis kohvri pagasisse, kuid kohvri hinda ei nimetanud. Kohver kaalus 65 kg. Kohver sihtjaama ei saabunud, vaatamata 5-kuusele otsimisele. Siis esitas Maksimov jaamaülemale avalduse, nõudes pagasi väärtuse tasumist. Oma avalduses näitas ta ära üksikud esemed, millede väärtus kokku oli 2300 rubla. Avaldusele olid lisatud ka tunnistajate-naabrite seletused, kes olid vahetult kohvri pakkimise ja pagasisse andmise juures. Saamata jaamaülemalt vastust 3 kuu jooksul, esitas Maksimov hagi rahvakohtusse raudteevalitsuse vastu pretensiooni avalduses märgitud summa ulatuses. Raudtee vaidles hagile vastu, toetudes järgmistele asjaoludele: 1. Maksimov oleks pidanud esitada oma hagi mitte saatejaama, vaid sihtjaama vastu. 2. Jaamaülem saatis ainult 2 nädalat tagasi enne asja arutamist materjalid raudteevalitsusele. Seepärast raudteevalitsus ei saanud veel kontrollida asjaolusid ja otsida pagasit. 3. Et Maksimov pagasit ei hinnanud, võib ta pretendeerida ainult

raudtee eeskirjades ettenähtud tasule, mitte aga turuhindadest tulenevale summale.

Kuidas lahendada vaidlus?

8.

Harkovi ehitustrusti esindaja andis raudteele edasitoimetamiseks Tageli raudteejaama ühe tehase vana demonteeritud sisseseade ning näitas veokirjas veose nimetuse all "Raudesemed - vanaraud". Masinad ja masinate osad laaditi vagunitesse, kusjuures külgepandud birkadele oli kirjutatud eseme nimetus. Mahalaadimisel ei jälgitud kõiki reegleid ning kolm väärtuslikku masinat sai vigastada. Kommertsaktis näidati, et vigastuse põhjuseks on raudtee ettevaatamatus mahalaadimisel. Kui pretensioon raudtee poolt tagasi lükati, esitati hagi kohtusse. Hageja viitas ettevaatamatule suhtumisele väljalaadimisel, sest raudtee ei jälginud birkasid. Ta viitas ka sellele, et veokulud olid makstud mitte vanaraua, vaid seadmete veoks ettenähtud tariifi järgi. Raudtee esindaja seletas, et veose nimetus ei kohusta raudtee töötajaid jälgima birkasid. Seepärast langeb vastutus ära.

Millise otsuse peaks tegema kohus?

9.

Sverdlovi-nimeline tehas saatis veose välja sihtjaamaga Stalino, mille kohta oli ka kviitungis vastav märge. Saadeti Stalinosse ei saabunud. Kui veoasaja esitas pretensiooni, tehti kindlaks, et veos oli saadetud Stalinskisse. Veosesaaja nõustus veost vastu võt-

ma, ehkki see oli hilinenud, kuid ainult tingimusel, et ta ei tasu mingisuguseid kulusid, mis tekkisid seoses otsimistega ja ümberadresseerimisega. Raudtee sellega ei nõustunud, sest veokirjal oli selgesti märgitud "Stalinsk". Lõpuks realiseeriti veos raudtee poolt 5430 rubla eest. Veosesaaja esitas pretensiooni 8725 rubla väljamaksmise kohta, millise summa ta oli üle kannud Sverdlovi-nimelisele tehasele.

Kas pretensioon kuulub rahuldamisele?

10.

Kaubabaas pidi saatma hankelepingu täitmiseks rajooni tarbijate kooperatiivile peensuhkrut. Kui raudtee laadimiseks antud veose üle vaatas, leidis ta, et suhkrukotid ei ole standardsed, mille tagajärjel võivad tekkida kaod, ega võtnud saadetist laadimiseks vastu. Siis andis saatja allkirja selle kohta, et ta vastutab kõigi võimalike tagajärgede eest, mis võivad tekkida saadetise veol mittestandardsees taaras. Pärast seda võeti veos edasitoimetamiseks vastu. Kui üks jaama saabunud vagun avati, selgus, et enamik suhkrukotte oli saanud kannatada. Aukudest oli hulk suhkrut jooksnud vaguni põrandale. Saadetise ülekaalumisel tehti kindlaks, et sihtjaama saabus suhkrut 196 kg vähem kui oli saatekirjas näidatud. Seoses sellega esitas kooperatiiv raudtee vastu pretensiooni ja nõudis kaotsiläänud suhkrum hinna tasumist. Raudtee lükkas pretensiooni tagasi viidates sellele, et veose saatja vabastas teda vastutusest kadude eest, mis on tingitud taara puudustest.

Seepärast peab kadude eest vastutama ainult veose saatja. Veose saaja pöördus hagiga kohtusse.

Kuidas tuleb lahendada see asi?

11.

Tehase aadressil pidi saabuma Primorje raudteejaama kallihinnaline aparaat, mis võttis vagunis enda alla 3 kohta. Väljaandmisel selgus, et ühel kohal olnud aparaadi osad 11 960 rubla väärtuses on läinud kaduma. Tehas keeldus saadetist üldse vastu võtmast ja tõendas, et kaduma on läinud just aparaadi põhiline osa, mille tõttu ta kohalesaabunud osasid ei saa kasutada. Seepärast esitas ta pärast pretensiooni tagasilükkamist raudtee poolt raudteevalitsuse vastu hagi kogu aparaadi väärtuses - 21 808 rubla ulatuses. Peale selle nõudis ta raudteelt kõigi kolme koha eest veokulude tagastamist.

Kuidas tuleks rahvakohtul lahendada vaidlus?

12.

Tambovi puu- ja juurviljakontor saatis Saraatovi sööklate ja restoranide trusti aadressil teele ühe vaguni kartuleid. Veos anti raudteele üle 25. oktoobril ja pidi veo eeskirjade järgi saabuma sihtjaama hiljemalt 1. novembril. Tegelikult saabusid kartulid aga 4. novembril. Veose väljalaadimisel ja ülevaatamisel selgus, et osa kartuleid oli külmunud ja eksperti arvamuse kohaselt peaks tehtama allahindlus 30% ulatuses. Sööklate ja restoranide trust esitas pretensiooni ja nõudis kahjude tasumist. Raudteevalitsus lük-

Kas pretensiooni tagasi, toetudes sellele, et puu- ja juurviljakontor saatis kartulid teele külma saabumise perioodil, riskeeris ja peab kandma vastutust oma ebaõige teo eest. Esitanud raudteevalitsuse vastu hagi, lisas trust avaldusele metobsi õiendi, mille järgi kogu kartulite teel oleku ajal külm ei võinud olla alla - 1° (25. okt. - 1. novembrini), ainult 331 vastu 3. nov. oli 10° külma. Kohtuistungil viitas raudteevalitsuse esindaja väljalaadmise ajal koostatud kommertsaktile, millest nähtub, et kartulid ei olnud kinni kaetud. Seepärast külm näpistaski neid.

Kas trusti hagi kuulub rahuldamisele?

13.

Tartu Kaubastu aadressil laaditi Tallinnas raudtee saatekirja nr. 418 603 järgi vagunisse 40 palli puuvilla kogukaaluga 1000 kg. Sihtjaama Tartusse saabus aga 39 palli, kogukaaluga 1000 kg. Kommertsakti ühe palli puundumise kohta ei koostatud. Raudtee lükkas pretensiooni 200 rubla kohta tagasi kommertsakti puundumise tõttu. Tartu Kaubastu esitas raudteevalitsuse vastu hagi koos järgmiste materjalidega: a) saatekirja originaal; b) ENSV Kaubandusministeeriumi ekspertiisibüroo esindaja juuresolekul koostatud raudteelt veose vastuvõtmise akt, milles näidati, et veos oli vihma käes, mille tõttu kogu saadetise kaal suurenes; c) kaubasaaja avalduse ärakiri raudtee prokurörile kommertsakti raudtee poolt koostamise keeldumise kohta; d) vastavad puudujäägi suuruse arvestused.

Kuidas peab seda asja otsustama?

14.

Metallitehas pidi saama uued treipingid ning need pidid saabuma raudteel kohale 1. juuniks. Tegelikult saabus pinkide üldarvust pool kohale 12-päevase hilinemisega, ülejäänud teine pool 20-päevase hilinemisega. Kõikide pinkide veokulu oli kokku 1200 rubla. Pärast seda, kui raudtee pretensiooni täielikust rahuldamisest keeldus, eitas tehas rahvakohtusse hagi ning nõudis veose hiline-mise eest viiviseid ja kahjude tasumist. Kahju tekkis aegses viivitusega tehase seisaku tõttu. Vastavalt tootmisplaanile ja valitsuse korraldusele pidi tehas vanad masinad ajavahemikul 20.-30. maini maha monteerima ja üle andma teisele tehasele (mida ka tehti) ja uued masinad kohale monteerima ajavahemikul 1.-10. juunini. Nüüd aga tekkis tööseisak ning kahjud saamatajäänud tulu näol 15 700 rubla ulatuses.

Kuidas lahendada vaidlus?

15.

ENSV Põllumajanduse Kooperatiivide Keskliidu varumiskontor esitas Eesti raudtee valitsuse vastu hagi 39 000 rubla väljamõistmiseks veose rikkemise eest. Veos - kuivatatud puuvili - oli teel saanud märjaks ja toimetati kohale riknenud olukorras. Kotid olid laigulised. Akt veose olukorra kohta ja rikkemise suuruse kohta koostati saaja laos ekspertiisibüroo ekspertide juuresolekul. Hageja seletas kommertsakti puudumist sellega, et sihtjaama administratsioon keeldus kommerts-

akti koostamast. Selle kohta on ka märke veokirjas. Koamertsakti koostamise keeldumise kohta veose saaja kaebust ei esitanud. Raudtee esindaja aga seletas koh- tuistungil akti koostamisest keeldumist sellega, et laigud kottidel olid juba enne veose veoks üleandmist, mille kohta saatja tegi märkuse ka veokirjale. Seepä- rast oli jaama töötajatele selge, et veoa ei ole teel märjaks saanud.

Kuidas otsustada asi?

K R E D I I D I J A A R V E L D U S E
S U N T E D

Põhimaterjal: 1. Õpik - Советское гражданское право,
т. II, Москва 1951.

2. Сборник нормативных материалов по со-
ветскому гражданскому праву, ч. 2, Москва
1958.

Soovitatav kirjandus: 1. Е. А. Флейшиц, Расчетные и кредит-
ные правоотношения, Москва 1956.

Kontrollküsimused: 1. Riigipanga õiguslik seisund.

2. Arvelduskonto lepingu sõlmimine,
sisu ja lõppemine.

3. Arvelduste vormid sotsialistli-
ke organisatsioonide vahel ja
nende klassifikatsioon.

4. Erilinnalise arvelduse vormid.

5. Samalinnalise arvelduse vormid.

6. Ühised arvelduse vormid eri- ja
samelinnalises käibes

7. Pangalaenude liigid.

8. Kapitaalehituse finantseerimine
pikaajaliste mahutuste pankade
poolt üksikute eriliiki kapitaal-
ehituste juhul.

9. Hoiused hoiukassades.

10. Vastastikused abistamise kassad.

1.

Galanteriivabrik saatis univermagile maksunõude

väljasaadetud kauba kohta 25 000 rubla suuruses summas. Univermaag nõustus aktseptima maksunõuet ainult 18 000 rubla ulatuses. Kirjas riigipangale põhistas ta 7000 rubla maksmisest keeldumist sellega, et osa kaupa 5000 rubla eest saabus enne tähtaega, 2000 rubla ulatuses oli aga hankija tõstnud hindu.

Kas univermagi motiivid on põhistatud ja kas ta võib saadud kaupu kasutada?

2.

Univermag keeldus täielikult ühe õmblusartelli "Koit" poolt välja saadetud maksunõude aktseptimisest 20 000 rubla ulatuses ning aktseptis teisest, 18 000-rublasest maksunõudest 10 000 rubla. Osalist keeldumist motiveeris univermagi direktsioon riigipangale saadetud kirjas sellega, et saadetud kaup oli 8000 rubla ulatuses halvakvaliteediline. Mitte enam usaldades artelli, keeldus direktsioon ka teise maksunõude aktseptimisest kuni kauba saamiseni ja kontrollimiseni.

Kas pank peab nõustuma direktsiooni motiividega?

3.

Rajooni tööstuskombinaat sõlmis oblasti turustuskontoriga lepingu viimaselt klaastaara ostmise kohta. Seejuures kohustus ta tellimise täitmise ajaks, maikuul, välja panema akreditiivi tellimuses ettenähtud summale. Akreditiiv 20 000 rublale pandi välja 15. mail, tähtpäevaga 25 päeva. Et rajooni tööstuskombinaat maikuul tellitud kaupa ei saanud, tegi ta korralduse sulgeda akreditiiv 3. juunil. Seda kombinaadi korraldust

ei täidetud. Hankijat teenindav pank maksis 6. juunil temale samal päeval esitatud arved-faktuurid välja kauba eest, millest üks partii oli välja saadetud 30. mail 12 000 rubla eest ja teine partii 5. juunil 6000 rubla eest.

Kas tõstuskombinaadil on õigus esitada mingisuguseid pretensioone panga vastu?

4.

Sellak ostis Paaverilt toa sisseseade 4000 rubla eest. Seejuures tasus ta 3000 rubla sularahas, kuid 1000 rubla kohta andis ta Paaverile laenuallkirja. 1954.a. septembris Paaver esitas Sellaku vastu hagi viimasele 1000 rubla sissenõudmiseks. Sellak vaidles hagi vastu, toetudes faktile, et ta tasus võla ära. Et võla tasumine toimus juhuslikult Sellaku juures kohus, ei olnud Paaveril allkirja kaasas ja seetõttu jäi allkiri tagastamata. Oma sõnade tõenduseks palus ta üle kuulata tunnistajatena Jermaku ja Veedleri. Kohtunõudmisele esitada kirjalikke tõendeid Sellak toetus sellele, et antud juhul olevat küllaldased ka tunnistajate seletused, sest võlg tekkis mitte laenulepingust, vaid ostu-müügi lepingust. TsK §§ 211 ja 212 nõuavad kirjalikke tõendeid laenulepingu sõlmimise tõendamiseks, mitte aga tema täitmiseks.

Kas Sellaku väited on põhistatud?

5.

Kolhoos "Esimene Mai" andis kolhoosile "Võit" seemnevilja laenu. Kui kolhoos "Võit" oli seemnevilja

ära vedamas, sõitis üle lubamatu kiirusega vastusõitev veoauto ühele hobuveokile peale. Hobuveok läks ümber ja osa teravilja läks selle tagajärjel kaduma. Autoomanikku kindlaks teha ei õnnestunud.

Kes kannab kahjud kaotsiläänud vilja eest?

6.

Vastastikuse abistamise kaasa juhatuse otsuse täitmiseks andis kassa laekur Tammele välja tšeki "ettenäitajale" 500-rublasele summale rajooni riigipanga osakonnas, kus oli kassa jooksev arve. 15 päeva hiljem nõudis Tamm laekurilt temale uue tšeki väljaandmist põhjusel, et esimene tšekk läks kaduma. Laekur teist tšekki välja ei andnud. Et tšekk on kaotatud Tamme enda süü läbi, siis nõutakse laekuri arvates Tammelt laenusumma sisse maksu tähtpäeva saabumisel.

1) Kas laekuril on õigus? 2) Kuidas oleks pidanud laekur toimima, kui Tamm oleks nõudnud kaotatud tšeki asemel teise tšeki väljaandmist viie päeva möödumisel? 3) Milline tähtsus on kaotatud tšeki järgi riigipangast 500 rubla väljavõtmise faktil kolmanda isiku poolt?

7.

Arro sai 1949.a. jaanuaris kommunaalpangast elamu ehitamiseks 7000 rubla laenu 8-aastase tagasimaksu tähtajaga. Seejuures kohustus Arro lõpetama ehituse ühe aasta jooksul arvates laenu saamise päevast. Laenu väljastati osade kaupa esitatud siendite alusel teostatud tööde kohta. Kui panga esindaja 1949.a. lõpul kont-

rollis ehituse seisu, selgus, et Arro oli teostanud ehitustöid ainult 30% ulatuses. Ühtlasi oli Arro selle aja jooksul välja ostnud ja kohale vedanud kogu ehituseks vajaliku materjali. Pank esitas hagi kogu laenu summa ennetähtaegse tagasinõudmise kohta.

Milline peab olema asja lahendus?

8.

Kasan sai 1949.a. elamu ehitamiseks kommunaal-pangast laenu 10 000 rubla 10-aastase tagasimaksu tähtajaga. 1954.a. esitas Vassar kohtusse hagi palvega tunnistada temale pool omandiõigusest Kasani majale põhjusel, et ta olevat osa võtnud maja ehitamisest. Jätnud kohtuistungile välja kutsumata panga esindaja arvamuse andmiseks maja jagamise kohta, rahuldas rahvakohus hagi ja kohustas Vassarit maksma pangale poole kustutamata laenust. Panga laenust oli Kasanil kohtuotsuse tegemise päevaks veel tasumata 7000 rubla.

Kas kohus lahendas asja õigesti?

KAHJUTEKITAMISEST TULENE - VAD KOHUSTUSED

Põhimaterjal: 1. Орик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks §§ 403-415 koos nende paragrahvide juures toodud lisamaterjalidega koodeksi lisas.

3. Põhimäärus riikliku sotsiaalkindlustuse toetuste määramise ja väljamaksmise korra kohta.

4. Riiklike pensionide seadus.

5. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва 1958.

6. О.С. Иоффе, Обязательства по возмещению вреда. Ленинград 1952, 2-ое изд.

7. Л.А. Майданик, Н.Ю. Сергеева, Материальная ответственность за повреждение здоровья, Москва 1953.

Soovitatav kirjandus: 1. И.О. Иоффе, Ответственность по советскому гражданскому праву, Ленинград 1955.

2. Е.А. Флейшиц, Обязательства из причинения вреда и неосновательного обогащения, Москва 1951.

3. В.Т. Смирнов, Гражданская ответственность государственных предприятий за причинения увечья или смерти работникам, Москва 1957.

4. Б.С. Антимонов, Гражданская ответственность за вред, причиненной источниками повышенной опасности, Москва 1952.

Kontrollküsimused: 1. Kahjutekitamisest tuleneva kohustuse mõiste ja selle instituu-

2. Kahju mõiste.
3. Vastutus süülise käitumise eest ja vastutus sõltumata süüst.
4. Suurema ohu allika mõiste ja vastutus tema tegevuse eest - kes vastutab?
5. Teovõimetute ja alaealiste vastutuse eristamine.
6. Üheskoos kahju tekitanud isikute vastutust.
7. Kannatanu süü tähtsusest heastatava kahju suuruse kindlaksmääramisel.
8. Riiklike asutuste vastutus ametiisikute tegude eest.
9. Kahjude heastamise üksikud juhud kodanikele kehavigastuse tekitamise ja surma korral.

1.

Ettevõtte esitas kassapidaja Seero vastu hagi 5000 rubla sissenõudmiseks sellepärast, et ta oli jätnud selle summa raudkappi. Õõsel murdsid vargad kapi lahti ja viisid raha ära. Direktsioon põhjendas oma hagi sellega, et Seero võis kassalimiidi kohaselt jätta õõseks kassasse mitte rohkem kui 200 rubla. Kui kassapidaja selle kohustuse oleks täitnud, ei oleks ettevõttele tekkinud mitte 5000-rublane kahju, vaid maksimaalselt 200-rublane. Seero vaidles hagi vastu, väi-

tes, et tema varguses süüdi ei ole ja seepärast ka vastutust ei kannu.

Kuidas lahendada vaidlus?

2.

1952.a. oktoobris kolhoosile "Sovetõ Iljitša" kuuluv hobune läks telliskivi tehase töölise Hovanova kapsaaeda, kukkus seal pea ees tühja sügavasse kartulikoopasse ja hukkus. Kolhoos esitas kahju heastamise kohta kolhoosnik Gorkunova ja Hovanova vastu hagi. Hagiavaldust kolhoos põhistas järgmiste väidetega: 1) kolhoosnik Gorkunova jättis hobuse ööseks põllule ilma järelevalveta. Ta oleks pidanud hobuse pärast lahtirakendamist ajama talli. 2) Kui kartulikoobas oleks olnud kaetud, ei oleks hobune saanud sinna kukkuda ega oleks ka hukkunud. Hovanova seletas, et kartulikoobas on tal kapsaaias, mis on tugevasti tarastatud, kuid hobune murdis tara maha. Tulnud kapsaaeda, tallas hobune ühtlasi puruks ka kurgipeenrad. Kartulikoobas oli kaetud õhukese vineeriga. Vineer murdus hobuse raskuse all, kes läks õngitsema kartulikoopa kõrval asetseva kuuri katuselt heina. Gorkunova seletas, et hobuste ööseks talli ajamise kohustus lasus sisekorra kohaselt hobuste öösisel valvuril.

Asetada vajalikud küsimused olukorra selgitamiseks ja lahendada asi.

3.

Minnes mööda tänavat märkas Kaalep töökaaslast Koort lamavat kõnniceel. Ta aitas Koorel püsti tõus-

ta. Selgus, et Koor oli veidi joobnud, kuid kohalt liikuma hakkas üsna normaalselt. Kaalep eemaldus. Pärast mõne sammu astumist tegi Koor äkilise pöörde ning astus sõiduteele. Ta ei märganud lähenevat autot. Metsabaasi autojuht Austa pidurdas, kuid vaatamata sellele lükkas auto esimene ratas Koort. Kaotanud tasakaalu, põhjustatuna auto lükkest ja ka joobnud olekust, tegi Koor paar kiirjooksu sammu, kuid, jõudmata vastaspoolsele kõnniteele, kukkus. Vastassuunast lähenev ehitustrustile kuuluv auto sõitis tal üle jalgade. Lõmastuse tagajärjel amputeeriti tal pärast pikka haiglasviibimist jalad. Mõni päev hiljem suri Koor südameatakki.

Kas Koore abikaasal on õigus esitada hagi lastele kahju heastamise summade väljanõudmiseks ja kui on, siis kelle vastu?

4.

Autobaas nr. 4 saatis liiniautobussi teele Tartust Leningradi. Juba varsti märkas autobussijuht, et akumulaator ei laadi korrapäraselt. Pärast Mustvee peatust ei saanud ta autobussi enam käivitada. Ainukeseks käivitamise võimaluseks jäi bussi vedamine teatud aja teise autobussi või veoauto järel. Sellel eesmärgil läks bussijuht maanteele, et peatada mõni juhuslikult mööda sõitev auto. Varsti nägigi bussijuht veoautot lähenemas ja tõstis käe. Algul tasandas veoauto käiku, siis aga andis juht äkki gaasi ja kihutas bussijuhile peale. Hämmastunud kuritegelikust kavatsusest teda au-

to alla ajada, ei jõudnud bussijuht teelt ära hüpata ja veoauto sõitis üle jalgade. Luude lõmastuse tõttu amputeeriti mõlemad jalad ja ta jäi I grupi invaliidiks. Bussijuht esitas autobaasi nr. 4 vastu hagi ja nõudis pensioni ning endise töötasa vahe heastamist, sest temale pealesõitnud auto kuuluvust kindlaks teha ei õnnestunud.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

5.

Gevorkjan ja Basserjan, nähtavasti eesmärgil hirmutada oma tuttavat, võtsid endile valged linad ümber ning tulid läbi lahtise korteri ukse "vaimudena" Ovanesjani magamistuppa. Varsti pärast sellise "nägemuse" nägemist Ovanesjan haigestus ja suri. Arst-ekspert avaldas kohtus arvamust, et Ovanesjan võis surra hirmutamise tagajärjel närvivapustusse. Lahangul tehti kindlaks, et Ovanesjan põdes juba ammu tuberkuloosi, mis ei olnud mitte ainult bronhides ja kopsus, vaid ka kõhu-koopas.

Kas Ovanesjani naine võib nõuda Gevorkjanilt ja Basserjanilt laste kasvatamise kulude katmist toitja kaotuse puhul?

6.

Raviprotseduuri ajal süstis arst haiglas viiulikunstnik Jaanimäele kaltsiumi. Halbade veenide tõttu oli süstimine raske. Arsti käsi vääratas ja seetõttu sattus süstla nõel veeni asemel lihasesse ja niiviisi sattus ka kaltsium lihasesse. Selle tagajärjel kaotas

parem käsi küünarnukist liikumisvõime. Kohtumeditaatsiooni- eksperdi arvamuse järgi kaotas Jaanimägi 100% professionaalsest ja 50% üldisest töövõimest. Jaanimägi esitas haigla vastu hagi ja palus haiglalt tema kasuks välja mõista kahju heastamist ühekordselt 2900 rubla suuruses summas ja 420 rubla igakuuselt. Haigla esindaja vaidles hagile vastu. Tema arvates ei või haiglat kanda suurema ohu allikate hulka. Ta ei vaielnud vigastuse tekitamise vastu, see tõepoolest juhtus, kuid haigla personal arstimisel tehtud vigade eest materiaalselt vastutust ei kanna. Nagu hiljem kindlaks tehti, oli arst süstamise ajal ainult riivanud veeni, kuid kontrollimisel sattus veri süstla nõelasse mingisugusest juussoonest. Et veri tuli süstla nõelasse, oli arst arvamisel, et nõel on veenis. Tema arvates puudub arsti tegevuses süü.

Kas hagi kuulub rahuldamisele ja kui kuulub, siis kelle vastu ja millise paragrahvi järgi?

7.

Pooman, sõites hobuse ja vankriga tänaval, keeras tänavanurgal hobust järsult, mille tagajärjel tekitas ta kõnniteel mängivale Liisa Korovinale vankr-rattaga kerge kehavigastuse. Tütarlaps viidi haiglasse, kus ta paari päeva pärast suri. Arstlik ekspertiis tunnistas lahangu andmete põhjal, et tütarlaps oli pärast rasket nakkushaigust väga kõhn ning seepärast isegi kerge kehavigastus tõi kaasa surma. Kui nakkushaigust poleks varem põetud ja tütarlaps ei oleks olnud

nii kõhn, ei oleks sellisele kergele kehavigastusele surm järgnenud. Tütarlapse isa esitas Poomani vastu hagi lapse matusekulude katmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

8.

Kolhoosi "Lembitu" piimavedaja Lehar sõitis piimakoormaga maanteel. Vähe maad enne linna piiri sõitis Leharile vastu liiniomnibuss. Hobune hakkas äkki kartma omnibussi tulestikku, hüppas üle kraavi, pillas vankrilt Lehari koos piimanõudega ja hakkas lõhkuma. Põllukraavist üle tormates sattus hobuse tagumine jalg kraavi, raske vanker rõhus peale ning jalaluu murdus. Hobune tuli hukata. Lehar sai samuti raskesti vigastada. Autobuss ei peatunud. Kolhoos esitas autobussipargi vastu hagi tekitatud kahjude heastamiseks. Samasugusel põhjusel esitas autobussipargi vastu hagi ka Lehar.

Kas hagrid kuuluvad rahuldamisele?

9.

Kolhoosi tallimees Lehepuu tõi veterinaararsti retsepti järgi apteegist arstimi hobuse nahahaiguse ravimiseks. Õhtul määris ta hobuse salviga sisse. Kui ta keskööl hobust läks vaatama, nägi, et viimane hõõrus ennast vastu seina ja näksis hambahastega rohuga kokkumääritud kohti. Varsti pärast seda heitis hobune magama, kuid hommikul ta enam ei tõusnud. Lahangul selgus, et hobune hukkus määrgistuse tagajärjel. Määrgistuse sai hobune määrgise nahamäärde näkkimise teel

kokkumääritud külgedelt. Kolhoos esitas tallimehe vastu hagi ja nõudis temalt hobuse väärtuse väljamõistmist. Oma hagi põhjendas kolhoos sellega, et hobune hukkus tallimehe süü läbi, kes ei valvanud vajaliku hoolusega ohtliku toimega arstimiga määratud hobust. Oleks tallimees hobuse lühikese ohelikuga sõime külge sidunud, ei oleks hobune hukkunud. Tallimees vaidles hagi vastu ja seletas, et ta ei olnud teadlik rohu mürgisusest. Etiketil polnud sellest sõnagi kirjutatud. Muud õpetust ta apteegitöötajatelt ei saanud.

Kuidas lahendada vaidlus?

10.

Silla puhast tõugu kallihinnaline jahikoer tungis naabri Tani hanelauta ja murdis seal maha 10 hagi. Üks hani, püüdes koera eest põgeneda, tahtis lennata üle aia, kuid sattus vastu aeda ja hukkus. Samas laskis Tani südametäiega jahikoera maha. Tani esitas Silla vastu hagi 11 hane hinna sissenõudmiseks. Sild esitas vastuhagi koera hinna sissenõudmiseks.

Kuidas lahendada vaidlus?

11.

Individuaalelamu omanik Jakovlev, kelle maja ümber oli tugev 1,75 m kõrgune tara, pidas kurja koera. Õnnetuste vältimiseks oli õuevärav alati lukus, kusjuures õuevärava kõrval oli suur silt "Võõrastele sissekäik keelatud, õues kuri koer". Naaber Petrov, soovides külastada Jakovlevi, vaadates, et koera õues ei ole ja eeldades, et koer on toas või ketis, hüppas üle

aiä õue, sest tänavalt otsest sissekäiku majja ei olnud. Jakovlev, kuulnud maja nurga taga mürtsu, arvas, et aeda on tunginud õunavargad, laskis koera õue. Koer kiskus Petrovi riided lõhki ja hammustas ta veriseks enne, kui Jakovlev appi jõudis. Petrov esitas kohtusse hagi, nõudes riiete väljamaksmist ja töötasu vahe katmist, mille ta kaotas kahe nädalase haiglas viibimise aja eest.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

12.

Lasteaia kasvataja Peel läks 22 lapsega jalutama. Ringkäigul linnas jäid lapsed kasvataja korraldusel vaatama "Laste maailma" vaateakent. Äkki pörkas üks poisikestest peaga vastu akent ning purustas vaateakna klaasi. Selgus, et poisike seisis akna all kivil. Kivi hakkas veerema ning selle tagajärjel juhtuski õnnetus. Peale väikese kriimustuse otsaesisel poisike muud vigastust ei saanud. Mänguasjade kaupluse juhataja esitas Vitja isa Feodor Butkini vastu hagi ja nõudis aknaklaasi väärtuse 150 rubla ja klaasimise tasu 30 rubla väljamõistmist.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

13.

Perekond Kaltmannid kolisid äsja valminud majja. Saanud isalt korralduse, läks 16-aastane Peeter süütama gaasipliiti. Et ta ei olnud küllal daselt gaasipliidi käsitlemisest informeeritud, keeras ta gaasikraani lahti ja hakkas alles siis tikust tuld tõmbama.

3 tikku ei süttinud. Kui viimaks üks süttis ja Peeter tahtis pliiti läidata, toimus plahvatus, mille tagajärjel süttisid põlema lähedalolevad mitmesugused esemed. Peeter ise pääses väikeste põletushaavadega. Maja sai kannatada 1650 rubla suuruses summas. Elamutevalitsus esitas P.Kaltmanni vastu hagi, sest P.Kaltmann töötas õpilasena rätsepaartellis ja sai 450 rubla palka.

Kas hagi on põhjendatud?

14.

Kostja Malõšev, 13 aastat vana, kasutas ära isa haiguse, kes lamas voodis kõrge palavikuga, võttis isa lausahtlist laetud revolvri ja läks õue laskmist harjutama. Esimese lasuga laskis ta aga maha juhuslikult õue astunud Mihhailovi. Mihhailovi perekond esitas Kostja Malõševi vastu hagi kahjude sissenõudmiseks?

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

15.

Nina külas lõi pikne Kallasele kuuluva elamu põlema. Et tulele võimalikult kiiresti piiri panna ja vältida naabermajade süttimist, lõhkus Kallas appitulnud inimeste abiga naabri viljapuuaja tara maha, et pääseda lühimat teed mööda veekogu juurde. Et tulekahju tekkis öösel vihmajärgel, tallasid Kallas ja teised veekandjad juurviljaaja segamini. Järgmisel päeval läks naaber õigusnõuandlasse, et saada teada, kas tal on õigus nõuda Kallaselt tara parandamist ja hukkunud viljapuuaja saagi väärtust? •

Millise vastuse peab andma advokaat?

16.

Kolhoosi esimees Känd andis korralduse ühistada kolhoosi liikme Kuuse saun. Hiljem lõhuti see saun Kännu korraldusel maha ning puitmaterjal kasutati kolhoosile uue sigala ehitamiseks. Vahepeal toimus kolhoosis esimehe vahetus ning valiti ka uus juhatus. Uue juhatuse tegevuse ajal esitas kolhoosnik Kuus kolhoosi vastu rahvakohtusse hagi ja nõudis kahjude - 2000 rubla tasumist, kuna saun põhikirja alusel ühistamisele ei kuulu. Uus kolhoosi esimees vaidles hagile vastu, viidates sellele, et sauna mahalõhkumine toimus endise esimehe Kännu ebaseaduslikul korraldusel.

Kelle vastu ja kas üldse kuulub hagi rahuldamisele?

17.

Professor Miljutin kukkus kiirel käigul tänaval ning lõi kukkudes jalult maha ka kodaniku Kalinina. Viimane kukkus peaga vastu kivi ning kaotas teadvuse. Haiglas konstateeriti rasket ajupõrutust. Seoses sellega oli ta ravil 6 kuud. Kannatanu, kes töötas koristajana, sai haiguslehe järgi 50% palgast, s.o. 150 rubla kuus. Kalinina esitas Miljutini vastu hagi ja nõudis 900 rubla tasumist, pidades Miljutinit süüdlaseks temale kahju tekkimisel, toetudes ühtlasi ka oma raskele majanduslikule seisundile.

Kas Kalinina hagi kuulub rahuldamisele?

18.

Kohtuotsuse järgi karistati Silverit ja Molokit 4. juuni 1947.a. Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse § 4 järgi kooperatiivide röövimise pärast 15-aastase vabaduskaotusega ja Maaserit KrK § 17 kaudu sama seadluse järgi 3-aastase vabaduskaotusega. Tsiiviilhagi rahuldas kohus kõigi süüdlaste vastu solidaarselt 9800 rubla ulatuses. Kohtuotsusest nähtub, et Silver ja Molok riisusid korduvalt kooperatiivkauplustest ja tekitasid kooperatiividele materiaalselt kahju kokku 9800 rubla ulatuses. Maaser võttis riisumisest osa sellega, et võttis enda juurde hoiule ühe naiste siidkleidiriide kanga ja realiseeris selle, kusjuures ta teadis, et kleidiriide on riisunud kooperatiivist. Realiseerimisel sai Maaser riide eest 4000 rubla. 3000 rubla andis Maaser Silverile ja Molokile üle, 1000 rubla jätsid riisujad osutatud teene eest talle "töötasuks". Maaser esitas kohtuotsusele kassatsioonikaebuse, milles palus ära muuta solidaarne vastutus ja temalt välja mõista "töötasuna" saadud 1000 rubla.

Kas kassatsioonikaebus kuulub rahuldamisele?

19.

Loova varastas öösel kolhoosi laudast 2 lehma. Hommikul tehti miilitsaorganite poolt kindlaks, et üks lehm asub Loova laudas ja anti kolhoosile tagasi. Teine lehm oli aga juba tapetud. Seepärast oli võimalik kolhoosile tagastada ainult liha. Loova sai 4.juu-

ni 1947.a. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seaduse järgi vastava karistuse. Ühtlasi mõistis kohus kolhoosi kasuks loovalt välja lehmade ostmise kulud ja loomaliha turustamise kulud.

Kas kohus rahuldas tsiviilhagi õigesti?

20.

Vastavalt kõrgemalseisvate organite korraldusele andis ülikool lepingu alusel viljakoristamisperioodiks "Pobeda" MTJ direktsioonile kasutamiseks kolmeks kuuks. Lepingus nähti ette, et autojuhi annab ülikool, kusjuures palga autojuhile maksab MTJ. Autojuhi süü tõttu juhtus avarii, mille tagajärjel tekitati kolhoosisile "Uus Tee" kahju 3200 rubla ulatuses. (Auto sõitis kolhoosi hobusele ja vankrile peale, mis oli teel linna kolhoosi mineraalväetise koormaga. Selle tagajärjel sai surma hobune, purustati vanker ja puistati laiali mineraalväetis.) Kolhoos esitas MTJ vastu hagi. MTJ direktor viitas sellele, et auto kuulub ülikoolile, millel sõitis ülikooli poolt kaasaantud autojuht ja et just autojuhi süü läbi tekkiski avarii.

Sama lugu, kuid kahju tekkis rooli murdumise tõttu halbades teeoludes. Kuidas lahendada vaidlused?

21.

Puuviljatehase kergesõiduauto seisis tehase ees ja ootas direktorit. Et auto määratud ajast 15 minutit varem kohale jõudis, läks autojuht kontorisse end soojendada, jülgides autot läbi kontori akna. Seda momenti kasutas keegi Kiisk, kes istus omavoliliselt autos-

se ja sõitis minema. Teel tekkis avarii, mille tagajärjel sai kannatada Seero vara. Kahju hinnati 300 rublaie.

Sama juhus, kuid Kiisk lõi autojuhi uimaseks, viskas autojuhi välja ja sõitis minema. Sama juhus, kuid Kiisk murdis maha garaaži luku, võttis auto ja sõitis minema. Sama juhus, kuid autojuht lubas Kiisal sõita üks tiir linnas, kuid ühel juhul Kiisal autojuhi luba ei olnud, teisel juhul oli.

Kes vastutab antud juhtudel?

22.

Mironova esitas ajalehe "Bolševik" toimetuse vastu hagi kahjude heastamiseks. Oma avalduses Mironova näitas, et toimetuse masin sõitis surnuks tema mehe. Asja arutamisel selgus, et autojuht õnnetuse tekkimises süüdi ei olnud ning kriminaalkohus mõistis autojuhi õigeks. Toimetuse esindaja palus vabastada toimetust järgmistel kaalutlustel: 1) õnnetus toimus ilma autojuhi süüta ja järelikult ka ilma toimetuse süüta; 2) kahju tekitati autojuhi poolt ja seepärast toimetuse üldse ei kanna vastutust.

Milline peab olema otsus?

23.

Kolhoos "Edu" esitas kolhoosnike Saare ja Kanguri vastu tsiviilhagi põhjusel, et nad olid omavoliliselt võtnud kolhoosi põllult kartuleid. Kolhoos tõendas, et põllult on üles kaevatud 0,05 ha kartulipõldu, millelt arvatava saagi väärtus on 800 rubla (s.o. 1000 kg kartuleid). Kangur seletas et tema olevat võt-

nud ainult ühe korvitäie (umbes 20 kg), mille väärtus turuhinna järgi on umbes 15 rubla. Saare seletuse järgi olevat ta võtnud 3 korvitäit, mille väärtus on umbes 45 rubla. Kas teisi süüdlasi antud asjas oli või mitte, seda kohus kindlaks teha ei suutnud. Saar ja Kangur teineteist ei tundnud ning kartulite võtmine toimus eri aegadel, olgugi et samast kohast.

Milline on asja lahendus?

24.

Kohtutäitur Malla teostas vastavalt kohtuotsusele väljaantud täitelehe alusel Posti vara üleskirjutamist. Ta nägi öökapil kristallvaasi. Võtnud vaasi kätte, kukkus see aga juhuslikult maha ja läks katki. Post esitas Malla vastu hagi purunenud vaasi hinna sissenõudmiseks.

Sama juhus, kuid Malla viis vaasi kaasa ja omas tas. Hiljem müüs ta vaasi maha.

Mis teha?

25.

Savi töötas Alumiiniumivabrikus ja sai 15. septembril õnnetusjuhu tõttu vigastada. Tehti kindlaks, et vigastada saamine oli tingitud asutuse poolt ohutustehnika eeskirjade mittejärgimisest. Selle tõttu puudus ta töölt ja oli haiguslehel kuni 26. novembrini, olles selle aja sees 15. septembrist kuni 27. septembrini haiglas. Savi oli a/ü. liige (tööstaaž alla 3 a.). Savi töötasu oli märtsis 22 päeva eest 360 rbl., aprillis 26 päeva eest 480 rbl., mais 15 päeva eest

400 rbl., juunist 25 päeva eest 800 rbl., juulist 24 päeva eest 1400 rbl., augustis 12 päeva eest 700 rbl. (augustis oli ta 5 päeva haiguslehel, 2 päeva a/ü. konverentsil ja 4 päeva komandeeringul ja sai nende päevade eest tasu haiguslehe järgi 112 rbl., a/ü. konverentsi aja eest 90 rbl. ja komandeeringu eest 287 rbl. (180 + 104) ja septembris kuni õnnetusjuhu saabumiseni 12 päeva eest 500 rbl.

Kui suur on sotsiaalkindlustuse korras saadav summa? Kui suur on kahju heastamise korras saadav summa? Sama juhus, kuid Savi töötas kohakaasluse alusel õpetajana automotoklubis ja sai alates 1. augustist kuus 300 rubla palka. Sama juhus, kuid Savi oli kahju tekkimises ise süüdi.

26.

Kirs töötas maalri abina ehitustrustis ja sai tööõnnetuse tagajärjel vigastada, kukkudes 4 m kõrguselt tellingult alla. Ettevõtte süü seisnes selles, et ta lubas töötada lahtistel tellingutel sellisel kõrgusel. Selle tagajärjel oli Kirs alates 15. oktoobrist haiguslehel ja sai 5. dets. II invaliidsuse grupi 6 kuuks, pensioniks määrati 310 rubla kuus. Kirsi keskmine töötasu oli 450 rubla kuus, ta oli a/ü. liige ja oli ettevõttes töötanud üle 8 aasta, oli eesrindlane, ületas pidevalt norme (lihttöölise tariifne töötasu 300 rubla kuus). Kohtueksperdi arvamuse järgi kaotas Kirs 70% üldisest töövõimest.

Millised küsimused asetada, kuidas lahendada asi?

27.

Erusk töötas maalrina - VII kategooria meistri-na ehitusremontkontoris ja sai hoone fassaadi värvimisel tööõnnetuse tagajärjel vigastada. Ettevõtte poolt valmistatud rippuva tugitooli üks tross purunes ja maaler kukkus maha ning murdis selgroo. Pärast haiguslehel viibimist tunnistati Erusk II grupi invaliidiks ja ta kaotas 100% professionaalsest töövõimest ning 80% üldisest töövõimest. Pension määrati 450 rubla kuus. Lihttöölise tariifne töötasu on antud ettevõtte süsteemis (I kategooria) 300 rubla, Eruski keskmine töötasu oli 1200 rubla kuus.

Milline summa kuulub väljamõistmisele kahjutekitajalt Eruski kasuks?

Sama juhus, kuid Erusk säilitas 50% professionaalsest ja 80% üldisest töövõimest. Kuidas nüüd lahendada vaidlus? Sama juhus, kuid Eruskil töövõimet üldse ei säilinud. Kuidas lahendada küsimus nüüd? Sama juhus, kuid hagi esitati teise variandi korral pärast kolme kuu möödumist invaliidsuse saamise päevast, kusjuures Erusk juba töötas öövahina ja sai 400 rubla kuus.

28.

Lepp töötas keevitajana elektriijaama ehitamisel ja sai vigastada. Kohus tegi kindlaks, et õnnetus oli tekkinud ainult osalise süü tõttu, kusjuures kannatanu ise on kehavigastuse saamisel 25% süüdi. Tema keskmine töötasu kuus oli 2000 rubla. Pensioniks määrati 650

rubla. Üldisest töövõimest oli ta kaotanud 30%, professionaalsest 100%. Lihttöölise töötasu oli antud ettevõttes 300 rubla.

Milline summa kuulub Lepale heastamisele?

Sama juhus, kuid Lepal säilis professionaalsest töövõimest 25% ja üldisest töövõimest 75%. Kuidas lahendada vaidlus nüüd?

29.

Sarv töötas tehases "Elektrosila" elektrikeevitajana (VI kategooria töölise tariifne palk 800 rubla) alates 15. veebruarist ja sai 10. aprillil vigastada. Varem oli ta töötanud samal erialal teises linnas, tehases "Ehitusdetail" kuni ületulekuni "Elektrosilasse" 15. märtsil. Peale selle töötas ta teises linnas kuni 15. märtsini õpetajana elektritehnikumis poole kohaga kohakaasluse alusel ja sai selle eest kuus 400 rubla palka. Palk tootmistöö tunnitasu alusel oli järgmine: a) eelmisel töökohal: veebruaris - 600 rubla 20 päeva eest, märtsis - 1000 rubla 25 päeva eest, aprillis - 800 rubla 20 päeva eest, mais - 1300 rubla 26 päeva eest, juunis - 2000 rubla 20 päeva eest, juulis - 2500 rubla 25 päeva eest, augustis - 2000 rubla 20 päeva eest, septembris - 2500 rubla 20 päeva eest, oktoobris - 1500 rubla 20 päeva eest, novembris - 1000 rubla 25 päeva eest, detsembris - 1800 rubla 25 päeva eest, jaanuaris - 2000 rubla 25 päeva eest, veebruaris - 1000 rubla 10 päeva eest. b) uues töökohas: veebruaris - 1200 rubla 12 päeva eest, märtsis - 700

rubla 10 päeva eest. Kohtus tehti kindlaks, et Sarv oli vigastuse saamisel 25% ise süüdi, 75% süüst lasus ettevõttel. Sarv a/ü. liige ei olnud. Vigastuse tagajärjel oli ta kaotanud 100% professionaalsest ja 50% üldisest töövõimest põhitöökohal ning 50% professionaalsest ja 50% üldisest töövõimest töökohal kohakaas-luse alusel. Pension määrati talle 300 rubla kuus, lihttöölise töötasu oli 300 rubla kuus. Varem sai ta vanaduse pensioni 200 rubla kuus. Ajaliselt kujunes asi järgmiseks: 15. märtsist kuni 14. aprillini oli ta haiglas, 15. aprillist kuni 30. maini oli kodus haiguslehel. AKK otsusel haiguslehe ajal 31. maist kuni 25. junini töötas ta valvurina ja sai 300 rubla kuus. 26. juunil tunnistati ta II grupi invaliidiks eespoolmainitud tööjõu kaotuse tõttu ja ta ei töötanud 25. augustini. 26. augustist alates töötas kontrolörina tehases ja sai 500 rubla kuus. Hagi esitati 15. septembril. Lahendage kõik küsimused antud kaasuses.

30.

15-aastane tööstuskooli õpilane Pool sai treipingi juures õppeülesannete täitmisel vigastada ja kaotas parema käe, mistõttu pidi loobuma treialiks õppimisest. Vigastus tekkis administratsiooni süü läbi, sest meister ei kontrollinud enne töö algust treipingi korrasolekut. Poolil oli koolis olnud prii üalpidamine ja riietus ning ta sai 150 rubla stipendiumi. Pärast pooleaastast haiglas viibimist hakkas Pool töötama asutuses käskjalana, saades 300 rubla kuus.

Millised küsimused tuleb asetada ja kuidas lahendada võimalikud vaidlused kohtus?

31.

Kolhoosnik Seero sai kolhoositööl autoõnnetuse tagajärjel vigastada, töötades kolhoosi autol laadijana. Pärast kahekuulist haiglas viibimist ja kuuajalist ravi kodus esitas ta kolhoosi "Külvaja" vastu hagi kahjude heastamiseks. Kohtu med.-ekspert tegi kindlaks, et Seero oli kaotanud 80% üldisest töövõimest. Eelmisel aastal oli Seero välja töötanud 500 normipäeva ja sai selle eest 2500 kg nisu, 500 kg rukist, 1500 kg ristikeinu, 1000 kg aasaheinu, 1000 kg põhku ja 2000 rubla raha.- Haiguse ajal 3 kuu jooksul Seero sai kolhoosnike vastastikuse abistamise kassast 100 kg rukist, 45 liitrit piima, 90 kg kartuleid ja 3 kg võid. Kolhoosnik Seerol oli kasutada koos 4-liikmelise perekonnaga (tema ise viies) 0,50 ha maad. Kolhoosipere vara koosnes: elumaja, laut, lehm ja mullikas, 2 siga, 10 kana ja toa sisustus. (Toasisustuse väärtus umbes 2000 rubla.)

Kuidas tuleb hagi rahuldada?

32.

Babuškina kukkus sõidu ajal Ivanovi mootorratta tagaistmelt maha ja sai surma. Ivanovi käitumises puudusid süü tunnused, sest õnnetusjuhtum tekkis mootorratta esiratta hargi purunemise tagajärjel auklikul teel. Babuškinal jäi järele 5-aastane poeg Vitja ja 8-aastane vennatütar Veera, kelle isa ja ema olid sur-

nud. Vitja sai pensioni 120 rubla kuus, mis oli talle määratud tema isa surma järgi õnnetusjuhtumi tagajärjel. Nüüd, mõlemate vanemate surma korral, määrati Vitjale pension 170 rubla kuus. Veerale pensioni ei määratud. Mõlemaid lapsi hakkas kasvatama Petrov. Babuškini keskmine töötasu oli 900 rubla kuus. Matuse kulud 600 rubla kandis Babuškina vend Serov. Petrov esitas rahvakohtusse Ivanovi vastu hagi ja nõudis lastele kahjutasu ja matmiskulude tasumist.

Kuidas lahendada vaidlus?

33.

Tehase "Punane Täht" treial Kuusik, minnes lõuna ajal üle tehase territooriumi, ei kuulnud vabriku müra tõttu tagant vagoneti lähenemist ja jäi roobastest ülemineku ajal vagoneti alla, mille tõttu sai raskesti vigastada. Õnnetusjuhtumi põhjuste väljaselgitamisel tehti kindlaks, et pöörangu kohale valgussignaali ei olnud ehitatud ja et Kuusik lähenevat vagonetti näha ei võinud. Tehase korpuse sein varjas seda. Kuusik lamas kolm kuud haiglas. Ta oli tehases töötanud 8 aastat, keskmine kuutöötasu oli 900 rubla. Pärast haiglast väljakirjutamist tunnistati Kuusik invaliidiks. Kohtumeditiinilise ekspertiisi arvamuse kohaselt oli Kuusik kaotanud 100% professionaalsest ja 50% üldisest töövõimest. Pensioniks määrati 450 rubla.

Kas Kuusik võib nõuda kahjude heastamist ka tehasele? Andke motiveeritud vastus koos vastavate arvestustega.

Kui Kuusik oleks saanud surma, kas tema ülalpidamisel olnud tõõvõimeline abikaasa, 58-aastane ema, 17-aastane poeg (keskkooli õpilane) ja 6-aastane tütar oleksid võinud nõuda tehaselt kahjude heastamist?

K O H U S T U S E D A L U S E T A R I K A S -
T U M I S E S T

Põhimaterjal: 1. Ёпик - Советское гражданское право, т. II, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeks §§ 399-402.

Soovitav kirjandus: 1. Е.А. Флейшиц, Обязательства из причинения вреда и необосновательного обогащения, Москва 1955.

Kontrollküsimused: 1. Aluseta rikastumise kohustuse mõiste.

2. Aluseta rikastumise üksikud juhud.

3. Alusetult saadu tagasinõudmise sisu.

4. Aluseta rikastumise sissenõudmise juhud riigi tuludesse.

1.

Univermagi ja galanteriikaupade baasi vahel sõlmitud hankelepingu täitmiseks saatis galanteriikaupade vabrik baasi korralduse alusel univermagi aadressil teele partii kaupu 100 000 rubla eest. Univermag maksis nende kaupade eest vabrikule ära. Mõne aja pärast maksis univermag raamatupidamise eksituse tõttu sama kauba eest teistkordselt ka baasile, kes kandis selle raha üle vabrikule. Avastanud vea kuue kuu pärast, esitas univermag vabriku vastu hagi 100 000 rubla tagasinõudmise kohta koos protsentidega kuue kuu eest. Vabrik vaidles hagile vastu ja teatas, et kauba eest uni-

vermagi poolt tasumine on õige. Mis puutub aga baasilt saadud 100 000 rublasse, siis see univermagile tagastamisele ei kuulu, sest baasi ja vabriku vahelise arvel-duse tõttu kaeti sellega teisi arveid, olgugi et üle-kandes oli märgitud, et makstakse univermagile saadetud kauba eest.

Lahendada asi!

2.

Sõbra tn. 7 asuva maja omanik Saar seadis oma maj ja veevärgi. Selleks ta kaevas kraavi ja pani torusti-ku kuni maja nr. 1, kus asus vee jagamispunkt. Mõne aja pärast maja nr. 5 omanik Kovall ühendas juhtmestikuga ka oma maja veevärgi. Saanud sellest teada, esitas Saa Kovalli vastu nõudmise, et viimane tasuks temale 1500 rubla sel põhjusel, et veetofustiku panek kuni maja nr. 5 maksis 3000 rubla. Kui Kovall sellest keeldus, pöördus Saar kohtusse.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

3.

Enne surma palus Neem oma venda, et see toetaks tema poega Peetrit. Neeme vend täitis palve ja toetas oma vennapoega süstemaatiliselt kahe viimase aasta jooksul ülikoolis õppimise ajal, andes talle kogusummas 2400 rubla. Olles mitte rahul Peetri käitumisega pärast ülikooli lõpetamist, esitas Neem Peetri vastu hagi 2400 rubla tagasinõudmiseks TsK § 399 alusel.

Kuidas lahendada vaidlus?

4.

Siiler ehitas maja täpselt oma krundi piirile, vastu naaber Kirotari krundi piiri. Kirotar aga kasutas ära juhuse, et Siileri majal polnud tema krundi poolisel küljel ei ust ega akent ja ehitas vastu maja seina kuuri. Et Kirotar kuuri ehitamisel kokku hoidis summasid, kasutades kuuri üheks seinaks Siileri maja seina, arvas Siiler, et Kirotar rikastus tema arvel. Sellest lähtudes esitas Siiler hagi, milles palus sundida Kirotari kas oma kuur maha lõhkuma või maksma temale 1500 rubla.

Kuidas lahendada asi?

5.

Pedakult varastati jalgratas. Varsti pärast seda nägi ta tänaval noormeest sõitmas tema jalgrattaga. Teatanud sellest miilitsatöötajale, pidas viimane sõitja kinni ning tegi kindlaks sõitja isiku ja aadressi. Sõitjaks osutus Sammal. Miilitsajaoskonda kutsutud, seletas Sammal, et ta ostis jalgratta komisjonikauplustest, kusjuures tal polnud aimugi, et jalgratas on varastatud. Kui Sammal samal õhtul jalgratast ära ei too- nud ja Pedak pöördus tema poole nõudega jalgratas ta- gasi anda, selgus, et Sammal oli jalgratta juba ära müünud. Pedak pöördus hagiga kohtusse ja palus Samblalt sisse nõuda jalgratta väärtuse.

Kas Pedaku hagi on põhjendatud?

6.

Kohtutäitur tuli koos hageja Illakuga Kala kuur-

ordis oleku ajal tema korterisse täitelehe järgi vara üles kirjutama 1500-rublase võla ja kohtukulude katteks. Kala naaber Soopalu palus kohtutäiturit otsuse täitmine edasi lükata kuni Kala kuurordist tagasitulekuni. Illak viivitusega ei nõustunud, sest ta kolivat uude elukohta ja vajavat raha otsekohe. Et vältida Kala vara üleskirjutamist ja äramüümist, maksis Soopalu ära täitelehe-järgse võla. Kui Kala kuurordist tagasi tuli ja toimumust teada sai, seletas ta Soopalule, et ta võlgneb tegelikult Illakule ainult 500 rubla. 1000 rubla maksis ta ära enne kohut, mille kohta sai ka Illakult allkirja. Et hagi vaadati läbi ilma kostja osavõtuta, jäi allkiri kohtule esitamata. Kala nõustus tasuma Soopalule ainult 500 rubla ja kohtukulud. 1000 rubla tasumisest Kala aga keeldus, sest Illaku aadressi puudumise tõttu olevat tal võimatu 1000 rubla tagasi saada. Soopalu esitas Kala vastu hagi tema poolt makstud summa väljamõistmiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

7.

Kirovi-nimeline tehas pidi hankelepingu täitmiseks saatma vabrikule "Krasnõi Oktjabr" teatud hulga toodangut. Et kogus oli väiksem kui vaguni mahutavus, siis hankija saatis selle partii koos toodangu partiiga tehase "Udarnik" jaoks viimase aadressil, teatades sellest ühtlasi mõlemale tarbijale. "Udarnik" keeldus aga vastava osa toodangu väljaandmisest vabrikule, kuna ta Kirovi-nimeliselt tehaselt teadet ei saanud. Mil-

lise hagi peab ta esitama tehase "Udarnik" vastu, - kas vindikatsioonilise hagi, hagi kahju tekitamisest või aluseta rikastumisest: a) kui toodang on kostja poolt juba ära tarvitatud? b) kui toodang kostja poolt on veel ära tarvitamata?

8.

Nikolai Pavlov, lootes, et ta pärib surnud venna Stepani vara, lõhkus vennale kuuluva maja maha ja liitis selle oma majaga. Seetõttu tema maja inventariseerimishind suurenes 10 000 rubla võrra. Mõne aja pärast ilmus N. Pavlovi juurde Nikitina ja esitanud Nikolai Pavlovi-le Stepan Pavlovi poolt allakirjutatud ja notariaalselt tõestatud kinkilepingu Nikitinale eespool märgitud maja kinkimise kohta. Nikitina nõudis, et N. Pavlov tasuks talle kingitud maja inventariseerimisbüroo hindejärgse väärtusena 15 000 rubla. Selgus, et olles lähedastes suhetes Nikitinaga kinkis S. Pavlov talle maja nädal aega enne surma. Et N. Pavlov keeldus nõude rahuldamisest, pöördus Nikitina hagiga kohtusse.

Millise otsuse teeb kohus?

Teine variant: N. Pavlov teadis, et maja on kingitud Nikitinale, kuid lõhkus maja siiski maha ja ehitas oma maja külge üles. Kas omab selline fakt mingisugust tähtsust ja kui omab, siis millise?

9.

Krupski-nimelise tehase ja naftabaasi nr.2 vahelise arvelduste kontrollimisel 5. jaanuaril 1954.a. selgus, et vabriku varustusosakonna endine ülem Pimenov

sai naftabaasilt faktuur nr. 20163 16. oktoobrist 1951 a. alusel bensiini 600 kg - 432 rubla väärtuses, mis aga vabriku lattu sisse ei tulnud. Pimenovi seletustest ja esitatud dokumentidest nähtus, et selle bensiini sai Pimenovi poolt välja antud volituse alusel rajooni toidukaubastu töötaja vabriku poolt rajooni toidukaubastult laenuks võetud bensiini katteks. Olgu märgitud, et vabriku raamatupidamine, mitte teades, et bensiin on rajooni toidukaubastule tagasi antud natuuras, kandis 15. mail 1952.a. üle vabriku arvele 432 rubla.

Kuidas põhistada vabriku nõudmine rajooni toidukaubastu vastu 432 rubla tagasinõudmise kohta?

P Ä R I M I N E

Põhimaterjal: 1. Ърик - Советское гражданское право, т. 2, Москва 1951.

2. VNFSV Tsiviilkoodeksi §§ 416-436 ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. märtsist 1945; VNFSV Ülemkohtu Presiidiumi määrus 3. märtsist 1932.a. prot. nr.7 ning VNFSV Ülemkohtu määrus 7. juulist 1926.a. prot. nr.9, avaldatud VNFSV TsK lisas.

3. Постановление № 2 Пленума Верховного суда СССР от 10 апреля 1957 г. "О судебной практике по делам о наследовании" - "Бюллетень Верховного суда СССР", № 2 1957, 24-27.

4. Сборник нормативных материалов по советскому гражданскому праву, ч. 2, Москва, 1955.

Soovitatakse kirjandus: 1. Б.И. Семеновский, Очерки наследственного права, Москва 1952.

2. Б.С. Антимонов и К.А. Граве, Советское наследственное право, Москва 1955.
1.

Asjaoludest nähtub, et vaidlusalune maja Kingisepas on ehitatud abikaasade Elmar ja Salme Sibula poolt abielus oleku ajal. Abiellumise ajal oli aga Elmar Sibulal endisest abielust tütar Anna. Samuti oli Salme Sibulal endisest abielust tütar Endla. 1921.a. sündis neil poeg Jaan. Elmar Sibul suri 1935.a., Salme Sibul aga 1949.a. pärast Elmar Sibula surma pärimist notariaalselt ei vormistatud ning kõik järelejäajad elasid

koos kuni 1949.a., s.o. kuni Salme Sibula surmani. Pärast Salme Sibula surma tekkis pärandvara, s.o. maja, mille väärtus oli 42 000 rubla, jagamise pärast pärijate vahel vaidlus ning nad pöördusid asja lahendamiseks rahvakohtusse.

Millise pärandvara osa saab igaüks eespool mainitud lastest?

2.

1948.a. aprillis suri Pärnus Viktor Martini p. Tulp. Järelejäanud V.M.Tulpi varale, mille väärtus oli 41 000 rubla, pretendeerisid: 1) Tiina Tulp, kellega V.Tulp oli registreeritud abielus 1926.aastaast, kuid kellega ta lõpetas kooselu ilma abielu lahutamata 1936.a.; 2) Peeter Tulp, kes sündis 1928.a. V.Tulpi ja T. Tulpi vahelisest abielust; 3) V.Saavo, kellega V.Tulp oli faktilistes abielulistes suhetes alates 1937.a. kuni surmani; 4) kolm last, kes sündisid V.Tulpi ja V.Saavo vahelisest kooselust, Tamara - 1941.a., Elvi - 1943.a. ja Eduard - 1946.a., kusjuures Viktor Tulp oli märgitud perekonnaseisuaktide büroos isaks ainult Elvile ja Eduardile, Tamaral isanimi puudus; 5) Salaka - Tiina Tulpi tütar endisest abielust, sündinud 1926.a. Surma momendil elasid Vitor Tulpiga koos: V.Saavo, Tamara, Elvi ja Eduard. Pärandvara koosnes: maja - 36 000 rbl., ehitatud 1940.a., ja majapidamisesemed 5000 rbl.

Kes on pärijaks ja millise osa saab igaüks?

3.

L.T. Starikov ja F.G.Starikova omasid abikaasade

ühisomandina Žitomiris elamu, mille väärtus oli 50 000 rubl. F.Starikova suri. Järele jäid L.T. Starikov ja neli täisealist last: Jüri, Taissa, Gavril ja Timofei. Pärast abikaasa surma L.T. Starikov kinkis kinkelepingu alusel maja Taissale. Ülejäänud lapsed pöördusid hagi- ga kohtusse, paludes kinkelepingu tühistada ja neile vastav pärandvara osa välja mõista.

Kas on alust kinkelepingu tühistamiseks ja kui, siis millise osa saab keegi?

4.

Evald Kärbisele koos abikaasa Helene Kärbisega kuulus abikaasade ühisvarana majavaldus Pärnus. 1925.a. suri Evald Kärbis. Majja jäid elama ilma pärimisõigust vormistamata Helene Kärbis koos nelja lapsega - Endel, Artur, Linda ja Endlaga. 1926.a. Linda ja Endla abiellusid ja asusid elama Tallinna. Artur suri 1936.a. Endel abiellus 1937.a. ja majja asus elama ka tema abikaasa Valve Kärbis. 1938.a. sündis sellest abielust poeg Uno Kärbis. 1945.a. sai Endel lahingutes Saaremaa vabastamise eest surma. Helene Kärbis suri 1951.a., Valve Kärbis 1958.a. Et pärandvara seisis ikkagi Evald Kärbise nimel, esitas Uno Kärbis rahvakohtusse hagi ja palus tunnistada end ainsaks maja pärijaks, sest Linda ja Endla ei olnud pärast nende lahkumist 1925.a. tundnud mingit huvi ja esitanud mingeid pretensioone pärandvara suhtes. Pärast seda esitasid hagid Linda ja Endla ning palusid määrata kindlaks nendele kuuluvad pärandvara osad.

5.

Kask suri 25. juunil 1955.a. Tema poolt koostatud testamendi kohaselt pärandas ta kogu oma vara, väärtusega 50 000 rbl. võrdsetes osades oma täisealistele lastele: tütrele Helenele ja pojale Voldemarile. Oma poja Karli jättis ta pärandusest ilma. Tema (Karli) lastest, 5-aastasest Paulist ja 19-aastasest Georigist läks ta vaikides mööda. Oma 1950.a. surnud tütre Olga lapsest, Jekaterinast, 15.a. vana, testaator samuti vaikis. Oma poja Jaagu, kellel oli kaks alaealist last - Peeter ja Vilma, täisealine tütar Salme ning töövõimetu naine, lülitas ta otsese keeluga pärijate ringist välja. Jaak suri 24. juunil 1955.a. Kaks kuud pärast pärandi ~~avamist~~ pärandaja poeg Voldemar suri, ilma et oleks jõudnud oma pärandiõigust vormistada. Voldemar oli abielus. Temast jäi järele naine. Lapsi neil ei olnud. Pärandaja teine poeg Karl, lugedes enast ja oma lapsi pärandist ebaõigesti ilmajäetuks, esitas rahvakohtusse hagi testamendi tühistamiseks.

Kuidas otsustada asi ja millise osa saab igaüks?

6.

I. Ilvese pärandvara koosnes hoiukassas olevast 4000 rublast ja majast väärtusega 20 000 rbl. Maja kuulus ühisomandi alusel temale koos abikaasa A. Ilvesega. Maha jäid töövõimetu abikaasa, 4-aastane poeg Leo, kadunud vend Bernhard Ilves - Isamaasõja I grupi invaliid, kes oli olnud tema ülalpidamisel 2 aastat enne surma, töövõimetu isa, töövõimeline ema ja 21-aastane

õde, üliõpilane, kes oli samuti tema ülalpidamisel lapsest saadik. Kadunu jättis testamendiga kogu vara oma õele. Hoiuse kohta, nagu tehti kindlaks, oli hoiuraamatuse märke, et tema surma korral antakse see välja töökaaslasele Saalile.

Kes saavad ja millise osa? Millise osa saaksid pärijad, kui abikaasa oleks tõlvõimeline?

7.

Verrevil oli kolm pärijat: tõlvõimeline ema, täiskasvanud tütar Helene ja 13-aastane poeg Leo. Kogu vara, mille väärtus oli 30 000 rubla, pärandas ta emale. Ühtlasi kohustas Verrev ema maksma tütar Helenele 3 aastat, s.o. kuni ülikooli lõpetamiseni, 1000 rubla aastas ja pojale samuti 1000 rubla aastas kuni keskkooli lõpetamiseni, s.o. 5 aastat.

Kas sellised korraldused on seadusega kooskõlas ja millise osa igaüks saab?

8.

Prof. Virk jättis maha järgmise sisuga testamendi. "Pärandan oma hoiuse 100 000 rubla kasutütar Galinale, tema asepärijaks määran täiskasvanud poja Georgi. Ühtlasi kohustan Galinat parandama ja uuendama mäeinsituudis keemialaboratooriumi sisseseadet uue kaasaja tehnikaga 20 000 rbl. ulatuses. Suvila 25 000 rbl. väärtuses pärandan oma abikaasale, kes peab maksma minu vennale 3000 rbl." Raamatukogu (väärtus 50 000 rbl.), korterisisustuse ja muude majapidamisesemete (väärtus 20 000 rbl.) ning sõiduauto "Volga" (väärtus 30 000

rbl.) saatusest testamendis ei räägitud midagi. Kogu vara oli muretssetud abielus oleku ajal, abikaasa ei töötanud. Vaikides läks prof. mööda ka pojatütar Olga, kes oli 17 a. vana ja käis keskkoolis ning elas nende juures. Olga isa ja ema olid juba 15 a. tagasi surnud. Professor suri 1. veebruaril. Mõni päev hiljem suri ka lapsendatud kasutütar Galina, kellest jäi maha kaks alaealist last ja abikaasa. Varsti pärast seda pöördus hagiga kohtusse Georgi, nõudes temale kui asepärijale 100 000 rbl. väljamõistmist. Mäeinstituut pöördus kohtusse, nõudes laboratooriumi uuendamist. Prof. vend nõudis 3000 rbl. väljamõistmist, sest professori abikaasa keeldus vabatahtlikult seda tegemast. Samuti ei nõustunud oma osaga Olga, kellele vanaema andis ainult 2000 rbl. ja käskis minna elama ühiselamusse. Kohtusse pöördus ka Galina abikaasa, nõudes enda ja laste osa.

Kuidas tuleb kohtul lahendada vaidlus?

9.

20. oktoobril 1956.a. suri Viljandis kod. Gerhard Kerge, kellest jäi maha rase naine. Kolme kuu pärast, 20. jaanuaril 1957.a., suri Viljandis G.Kerge isa Karl Kerge, kellel oli maja (20 000 rbl. väärtuses). Pärandvarale pretendeerisid kadunuga koos elanud õde Pelageja ja surnud poja Gerhardi abikaasa Linda Kerge. Vaidluse kohtulikul läbivaatamisel selgus, et pärandaja surma momendil oli Linda veel rase. 4. veebruaril sünnitas ta poja, kes elas viis kuud ja su-

ri. Millise arvamuse pärandvara jaotamise kohta peab andma prokurör, kes võttis osa asja arutamisest? Kas prokuröri arvamus oleks olnud teistsugune, kui laps oleks sündinud surnult?

10.

1957.a. novembris pöördus Maala hagiga kohtusse Kärpi vastu. Hagiavalduses seletas ta, et Tartu rajooni kolhoosis "Punane Täht" asub maja, mis kuulub tema mehele. Tema mees jäi Suures Isamaasõjas teadmata kadunuks, käesoleval ajal on tunnistatud surnuks ja selle maja pärijaks on tema koos lastega (3 last). Kadunud mehe õde Kärp oli võtnud maja enda valdusse ja keeldus nüüd seda vabastamast. Asja arutamisel kohtus tehti kindlaks, et vaidlusaluses majas elas kuni 1938.a. mehe ema koos kahe lapsega (hageja mehe ja mehe õega). Ema suri 1938.a. 1943.a. hageja abikaasa koos perekonnaga asus elama Tartusse. Majja jäi elama kostja koos lastega. Külänõukogu nimekirjade järgi on maja hageja surnud abikaasa nimel.

Millise otsuse peab tegema kohus antud asjas? Kas rahvakohtu otsus oleks samasugune, kui maja oleks asunud Tartus?

11.

Rongiga kojusõidul Tartust Tallinnasse suri raudteevagunis 27. jaanuaril 1957.a. Vello Kalmand südameataki tagajärjel. Temast jäi maha abikaasa Miia Kalmand ja ema Maali Kalmand. Ema elas pojast eraldi, Tartus. Arvates, et pojalt on mingi vara, andis ema Tallin-

na notariaalkontorisse avalduse tema pärijaks tunnistamise kohta (10. mail 1957.a.) Vello Kalmandi varast (tavaline kahetoalise korteri mööbel, mõned ülikonnad ja palitud - umbes 5000 rbl. väärtuses) keeldus M. Kalmandi abikaasa emale midagi andmast. 10. dets. leidis ema poja poolt juhuslikult Tartusse jäetud raamatu vahelt poja nimel oleva hoiuraamatu milles oli arvel 10 000 rubla. Notar keeldus pärimistunnistuse vormistamisest. 10. jaanuaril 1958.a. saadeti Miia Kalmandi korterisse maksuteade tulumaksu tasumise kohta. Selgus, et Vello Kalmand oli saanud maja 50 000 rbl. väärtuses kinkilepingu teel 27. jaanuaril 1957.a. kelleltki Vahtrelt. Maja kinkimise motiividest ei teadnud ei notar ega ka keegi teine, sest Vahtre ise, töötades autojuhina, oli 1957.a. juulis saanud õnnetusjuhtumi läbi surma. Maja olemasolust ei teadnud kuni 10. jaanuarini 1958.a. ei Miia Kalmand ega ka Maali Kalmand.

Kuidas jaotada antud olukorras pärandvara?

12.

Jaan Lepp omas Pärnus majavalduse (inventariseerimise hind - 19 200 rubla). Ta suri 1939.a. Surma momendil elasid temaga koos abikaasa Maria Lepp ja poeg Jakob Lepp, sündinud 1928.a. Maria ja Jakob Lepp elasid koos ja valdasid maja kuni 1949.a. Kriminaal-kuriteo eest karistati Jakob Leppa 1949.a. 10-aastase vabaduse kaotusega. 1954.a. vormistas Marie Lepp end Pärnu notariaalkontoris kogu maja aineaks pärijaks. Oma avalduses märkis ta, et neil lapsi üldse ei olnud.

Sama 1954.a. 21. oktoobril müis Maria Lepp selle maja 12 000 rubla väärtuses vabaabielupaarile T.Mölderiile ja L.Männile võrdsetes osades. T.Mölderi suri 1955.a. Temal pärijaid ei olnud. 1957.a. meis vabanes Jakob Lepp ja tuli Pärnusse tagasi. Selgus, et ema oli paigutatud 1955.a. jaanuaris invaliidide kodusse kui nõdra-meelne ja kui ühtki ülalpidajat mitteomav isik ning oli surnud 1956.a. septembris. Jakob Lepp pöördus hagiga kohtusse.

Kuidas lahendada vaidlus?

13.

Abramov, kes elas oma majas Minskis, sõitis külastama oma poega Pavelit Moskvast, haigestus ja suri seal 16. jaanuaril 1952.a. 1953.a. sai pärandaja tütar Natalja, kes elas Minskis, Minski notariaalkontorist pärimistunnistuse tervele majale. Saanud sellest teada, esitas Pavel lagi õele väljaantud pärimistunnistuse tühistamiseks ja tema tunnistamiseks ainuisikuliseks pärijaks. Oma nõude põhistamiseks viitas Pavel sellele, et kostja ei olnud pärandaja surma momendil Moskvast ja seepärast pidi ta 6 kuu jooksul teatama pärandi vastuvõtmise soovist, mida ta aga ei teinud. Vaieldes hagile vastu, tõendas kostja, et just tema on kohalolev, kuna pärandi avanemiskohaks tuleb lugeda Minskist, kus asus pärandvara ja kus pärandaja ka alaliselt elas, olgugi et ta suri Moskvast. Hageja kui eemalviibiv pärija ise laskis mööda minna pärandvara vastuvõtu tähtaaja ja seepärast tuleb lagi jätta rahuldamata.

Millise otsuse peab tegema kohtus?

14.

Kõrges vanaduses olev kunstnik Liidum, asus elama oma suvilasse koos vennatütre Taliga, kes töötas õpetajana. 5. mail 1953.a. oli Liidumil raske südameatakk. Kohe pärast seda kutsus ta enda juurde notari ja sõlmis notariaalselt kinnitatud kinkilepingu suvila ja väärtusliku piltidekollektsiooni kinkimise kohta Talile. Liidumi kategoorilisel nõudmisel registreeris Tali kinkilepingu järgmisel päeval inventariseerimisbüroos. Õõsel südameatakk kordus ja Liidum suri. Liidumi pärijad, tema 60-aastane naine, tütar ja poeg, saanud teada, et suvila ja piltide-kollektsioon on parandaja poolt enne surma Talile kingitud, pöördusid hagi-ga kohtusse kinkilepingu kehtetuks tunnistamiseks TsK § 30 ja § 35 alusel, sest lepingu sõlmimise asjaoludest nähtub, et Liidum tahtis seadusest mööda minna, mis keelab vara parandada kõrvalistele isikutele seas-dusjärgsete pärijate olemasolul.

Missuguse otsuse peab tegema kohus antud asjas? Kas kohtuotsus oleks teistsugune, kui Liidum oleks surnud enne lepingu registreerimist kommunaalosakonnas (inventariseerimisbüroos)?

15.

1958.a. veebruaris tuli Õigusnõuandlasse 59-aas-tane Liidia Tõnisson, kes seletas, et ta oli 1939.a. saadik abielus Jaan Tõnissoniga. Kooselu ajal ostsid nad 1942.a. maja, mille abikaasa registreeris kommu-

naalosakonnas oma nimele. 1956.a. Jaan Tõnisson suri ning pärast tema surma selgus, et ta oli pärandanud kogu oma vara, sealhulgas ka maja, oma tütrele esimesest abielust, Oolole. Liidia Tõnisson tahab teada, kas selline testament on kehtiv ja kui ei ole, siis milline osa kuulub temale. Peale selle huvitab teda küsimus, kas ta ei ole mööda lasknud hagi esitamise tähtaja testamendi tühiseks tunnistamiseks ja temale kuuluva pärandvara osa väljaeraldamise kohta.

Missuguse vastuse peab andma õigusnõuandla?

16.

Professor pöördus notari poole palvega koostada ja kinnitada testament, mis sisaldaks järgmised pärandaja korraldused: 1) ta tahab pärandada temale kuuluva väärtusliku raamatukogu oma parimale õpilasele dots. Kurupile; 2) Riia lahe ääres asuva suvila tahab ta pärandada ülikoolile üliõpilaste jaoks puhkekodu organiseerimiseks; 3) kui surmapäeval on elus tema naine, siis kogu ülejäänud vara läheb temale sel tingimusel, et naine maksab 300 rbl. igakuuselt tema töövõimetulekule ja 200 rbl. igakuuselt tema surnud sõbra tütrele kuni viimane omandab kõrgema hariduse, 4) kui naine sureb enne pärandaja surma, siis ülejäänud kogu vara läheb samadel tingimustel üle tema täisealisele pojale.

1. Arutada läbi iga korraldus kehtiva eeadusandluse alusel.

2. Mida peab notar seletama pärandajale antud

testamendi suhtes?

17.

Elmar Luts laenas Virult 15 000 rbl. ja andis selle kohta Virule notariaalselt kinnitatud laenuallkirja. Ostnud Leningradist sõiduauto "Pobeda", sai ta koduteel õnnetult surma (uppus suplemise ajal jões). Et Elmar Lutsu abikaasa Selma Luts keeldus Virule 15 000 rbl. tagasi maksmast, pöördus viimane rahvakohutusse. Selma Luts seletas kohtus, et tema ei tea raha laenamisest midagi. Raha auto ostmiseks oli kogutud ühiselt. Pealegi kuulus enamik rahasummast - 15 000 rbl. - temale, mille ta oli võitnud riigilaenu pileti-ga. S. Luts esitas kohtule oma hoiuraamatu, millest nähtus, et ta tööpoolest vahetult Leningradi sõidu päeval võttis hoiukassast 15 000 rbl. Autost maksti 20 000 rbl. Et auto on ostetud peamiselt tema rahaga ja et meil muud vara peale kõige tagasihoidlikuma korterisustuse ei ole, ta pole kohustatud Virule midagi tasuma. Pealegi müüs ta auto aasta tagasi, s.o. vahetult pärast mehe surma Kasele ja kulutas raha matusteks ja 2 lapse ja enda ülalpidamiseks.

Kas hagi kuulub rahuldamisele?

18.

Kolhoosnik Tiit Jaago suri 1958.a. jaanuaris. Temast jäid järele: abikaasa Alma Jaago, kes elas temaga koos, pojad Toomas ja Tõnu. Toomas elas omaette perekonnaga Tartus. Tõnu käis ülikoolis ja elas Tooma juures. Kumbki poegadest kolhoosi liikmed ei olnud.

Pärast isa matuseid tekkis poegade, ema ja Edgar Siiraku vahel pärandvara jaotamise osas tüli. Edgar Siirak, 24 a. vana, ei olnud küll lapsendatud seaduses ettenähtud korras, kuid pärast tema vanemate surma elas 20 a. Jaagode juures, oli külanõukogus registreeritud Jaagode kolhoosipere liikmeks, oli kolhoosi liige. Algul oli tüli sõiduauto "Moskvitši" pärast, mida ema tahtis anda Edgarile, kuid hiljem arutati kõik üles. Ema keeldus poegadele üldse midagi andmast, sest nad olevat oma osa juba ammu kätte saanud, koostamise arvel - Toomas oli ülikooli lõpetanud, Tõnu käis V kursusel. Pojad nõudsid aga oma osa ning kogu vara realiseerimist. Nende avalduses kohtule näidati pärandvarana maja - 30 000 rbl., loomad - 4000 rbl., majasisustus 12 000 rbl, millest pianino oli hinnatud 7000 rublale, "Moskvitš" - 15 000 rbl. ja kolhoosist isal veel saamata jäänud töötasu - 10 000 rbl. rahas ja natuuras. Ühtlasi palusid pojad kohut tühistada kooperatiivi liikmeraamatu pealdis kooperatiivi paigutatud summade üleandmise kohta Tiit Jaago surma korral Edgar Siirakule.

Kuidas lahendada vaidlus?

19.

Ed. Käis tegi Tartu Notariaalkontoris järgmise sisuga testamendi: "Oma osa meie ühisest majast, mille väärtus on 50 000 rbl., pärandan abikaasale Salme Käisile, hoiuse hoiukassas - 20 000 rbl. Ev. lut. usu Tartu Maarja kogudusele, isikliku teadusliku raamatu-

kogu TRÜ arstiteaduskonnale ja sõiduauto "Moskvitš" poja Paulile. Poja Madise jätan pärandist ilma, kuna ta oli sõnakuulmatu. Pealegi on tal endal vara küllalt." Ühel päeval läks Ed. Käis abikaasaga tülili ja saatis posti teel Notariaalkontorile teate, et ta jätab oma abikaasa Salme pärandist ilma. Mõni päev hiljem Ed. Käis suri südameataki tagajärjel. Pärilaste vahel tekkisid lahkarvamised vara jaotamise osas. Salme Käis ei lugenud Eduard Käisi viimast korraldust tema kohta kehtivaks. Samuti tekkis vaidlus koduse vara jaotamise osas - klaveri (väärtus 10 000 rbl.) ja ilukirjandusliku raamatukogu pärast (väärtus 20 000 rbl.).

Millise vastuse peab andma advokaat?

S i s u k o r d

Sissejuhatuse	lk. 2
Kodanikud	4
Juriidilised isikud	12
Tehingud	22
Esindus	32
Hagi aegumine	37
Omandiõigus.	
Asjad	43
Riiklik sotsialistlik omand	48
Kooperatiiv-kolhooslik sotsialistlik omandiõigus	54
Isiklik omandiõigus, ühisomandiõigus... ,	59
Omandiõiguse kaitse	64
Õpetus obligatsioonidest.	
Obligatsioonide tekkimise alused	74
Leping	79
Obligatsioonide subjektid	85
Obligatsioonide täitmine ja vastutus mit-tetäitmise eest. Obligatsioonide tagamine	88
Ostu-müügi leping. Vahetusleping. Kinkele-leping	100
Riiklik kokkuostu leping	113
Hankeleping	117
Varakasutusleping	125
Eluruumide kasutusleping	134

	lk.
Tööettevõtteleping	165
Kapitaalehitus-tööettevõtteleping	172
Volitusleping	183
Komisjonileping	186
Hoiuleping	191
Transpordileping (Raudtee vedu)	195
Krediidi ja arvelduse suhted	206
Kahjutekitamisest tulenevad kohustused	211
Kohustused aluseta rikastumisest	233
Pärimine	239
Sisukord	253

RBL.4.80